

V prvem polletju smo spet povečali izvoz in bolje izkoristili delovni čas

Koordinacijski odbor sindikata SOZD IMP je 23. avgusta obravnaval poročilo o poslovanju v letošnjem prvem polletju. Člani odbora so ugotovili, da naši dosežki v nekaterih najpomembnejših točkah presejajo republiško povprečje, torej smo lahko z njimi zadovoljni. Seveda pa so gospodarske razmere težavne in zdaj ni čas, da bi počivali na lovorikah, pač pa je treba razmisliti, kako bi dobre trende zadržali do konca leta in poslovne rezultate morda celo izboljšali, za kar so realne možnosti.

Uvodno poročilo je dal Uroš Korže, ki je najprej navedel svetle točke poslovanja IMP v prvem polletju.

● Dosegli smo razmeroma zgodno rast celotnega prihodka in dohodka, saj smo zabeležili večje povečanje, kot je povprečje v republiki.

● Ponovno — že tretje leto

Priprave na 10. kongres ZSS

Od 11. do 13. oktobra bo v Ljubljani deseti kongres Zveze sindikatov Slovenije. V IMP je koordinacija že najinicijski seji sprejela smernice za javno razpravo o kongresnih dokumentih in tudi ustrezno dopolnila svoj delovni program. Ko so člani koordinacije na zadnji seji 28. avgusta poročali o kongresnih razpravah, so ugotovili, da so osnovne organizacije delo zastavile, kot je bilo dogovorjeno, čeprav konec avgusta zaradi dopustov še ni bilo mogoče strniti ugotovitev, ker razprave še niso bile zaključene. Kljub vsemu pa lahko rečemo, da bodo delegati iz naših vrst, ki so bili izvoljeni za kongres, dobro oboroženi s stališči iz svojih sredin. Sredi septembra bo tudi koordinacijski odbor sindikata v sozdu zbral pripombe na kongresna gradiva, da jih bo poslal republiškem sindikalnemu odboru delavcev gradbeništva. Več o pripravah na 10. kongres Zveze sindikatov objavljamo na 2. strani.

pa niti spregledati dejstva, da večina proizvodnih tozdov zaostaja za cilji svojih srednjeročnih planov, pa tudi izvoz storitev je bil precej manjši od načrtovanega.

● Prvič po nekaj letih smo dosegli boljši izkoristek delovnega časa.

PRIMERJAVA RASTI OSNOVNIH KATEGORIJ GOSPODARJENJA

v 6 mesecih I. 1982 glede na isto obdobje preteklega leta med IMP in gospodarstvom SRS.

	SRS %	IMP %
CELOTNI PRIHODEK	28	29
PORABLJENA SREDSTVA	30	32
DOHODEK	22	23
OSEBNI DOHODKI	31	26
IZVOZ	46	59
UVOZ	34	41

zapored — smo močno povečali izvoz ter izpolnili in presegli obveznosti, ki smo jih sprejeli v okviru SISEOT. Čeprav ravno pri izvozu dosegamo najboljše rezultate, pa so tudi na tem področju še slabosti. Ne moremo biti zadovoljni z regionalno usmerjenostjo izvoza, ne smemo

● Delitev osebnih dohodkov je bila umirjena. V povprečju je IMP povečal maso osebnih dohodkov manj, kot bi jo po družbenem dogovoru smel glede na povečanje dohodka.

● Nadaljevanje na 3. strani

Uredniški odbor Glasnika bo v petek, 17. septembra organiziral seminar za informiranje.

Zbrali se bomo ob 9. uri v sejni sobi na Titovi 37, tretje nadstropje.

Vsi, ki bi bili pripravljeni sodelovati pri izdajanju našega Glasnika, pridružite se nam!

16. oktobra — proslava petintridesetletnice IMP

V soboto, 16. oktobra letos ob 10. uri bo v srednji dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani slavnostna seja delavskega sveta SOZD IMP, kar bo osrednja prireditelja ob petintridesetletnici IMP. Komisija, ki je pripravila program obeleževanja petintridesetletnice IMP, je predlagala, naj bo proslavljanje našega jubileja delovno, s čimer se je strinjal tudi delavski svet SOZD-a, ki je sprejel program prireditelja in drugih akcij.

Tako bo tudi slavnostna seja delavskega sveta 16. oktobra prerez našega dosedanjega dela in dogovor o skupnih akcijah v proizvodnji, ki morajo biti usmerjene predvsem v prizadevanje za kvaliteten rast, za izboljševanje programov, tehnološki razvoj, povečevanje storilnosti in ne nazadnje vse večji prodor na tuja tržišča.

Zato bomo na slavnostni seji povabili naše dolgoletne poslovne partnerje in se jim zahvalili za uspešno sodelovanje. Posebna priznanja bodo dobili tržje delavci, ki so pri IMP že petintrideset let, to je od leta 1947, ko je bil ustanovljen Toplovod. Na slavnostni seji delavskega sveta bodo podeljena tudi Priznanja SOZD-a IMP članom kolektiva za delovne dosežke in za aktivnost pri razvijanju samoupravnih odnosov.

Na seji bo koordinacijski odbor sindikata SOZD-a IMP razvil svoj prapor.

Organizacijski odbor za to slovesnost pripravila tudi pester kulturni program. Posebej pa je zasnovan program raznih vzporednih akcij, ki bodo predstavile dosežke naših temeljnih in delovnih organizacij širši javnosti.

Delovne organizacije tudi posebej pripravljajo Dneve IMP, ki jih uvajamo v jubilejnem letu kot priložnost za tovrstna srečanja in bogatitev medsebojnih odnosov. Iz teh programov

naj posebej opozorimo na dan Panonijskih delavcev, ki bo 23. oktobra v Moravcih. Panonija namreč tudi slavi letos saj je bila ustanovljena leta 1947, torej isto leto kot Toplovod. Tudi Panonija pripravlja lep kulturni program, za katerega bodo nekaj točk prispevali kulturno-umetniške skupine — med njimi pevski zbor Štefan Kovač, recitatorska skupina iz Mure in morda še kdo.

Delavci Promonta so že proslavili Dan IMP v soboto 4. septembra. V Zajčji dobri se jih je zbralo okrog 320 iz vseh tozdov, od Montaze Koper, do ljubljanskih tozdov Ogrevanje-vozdovod in klima Montaža ter delovne skupnosti skupnih služb. To je bilo prvo srečanje Promontovih delavcev, ki je bilo še posebej slovesno, saj letos praznujemo 35-letnico IMP.

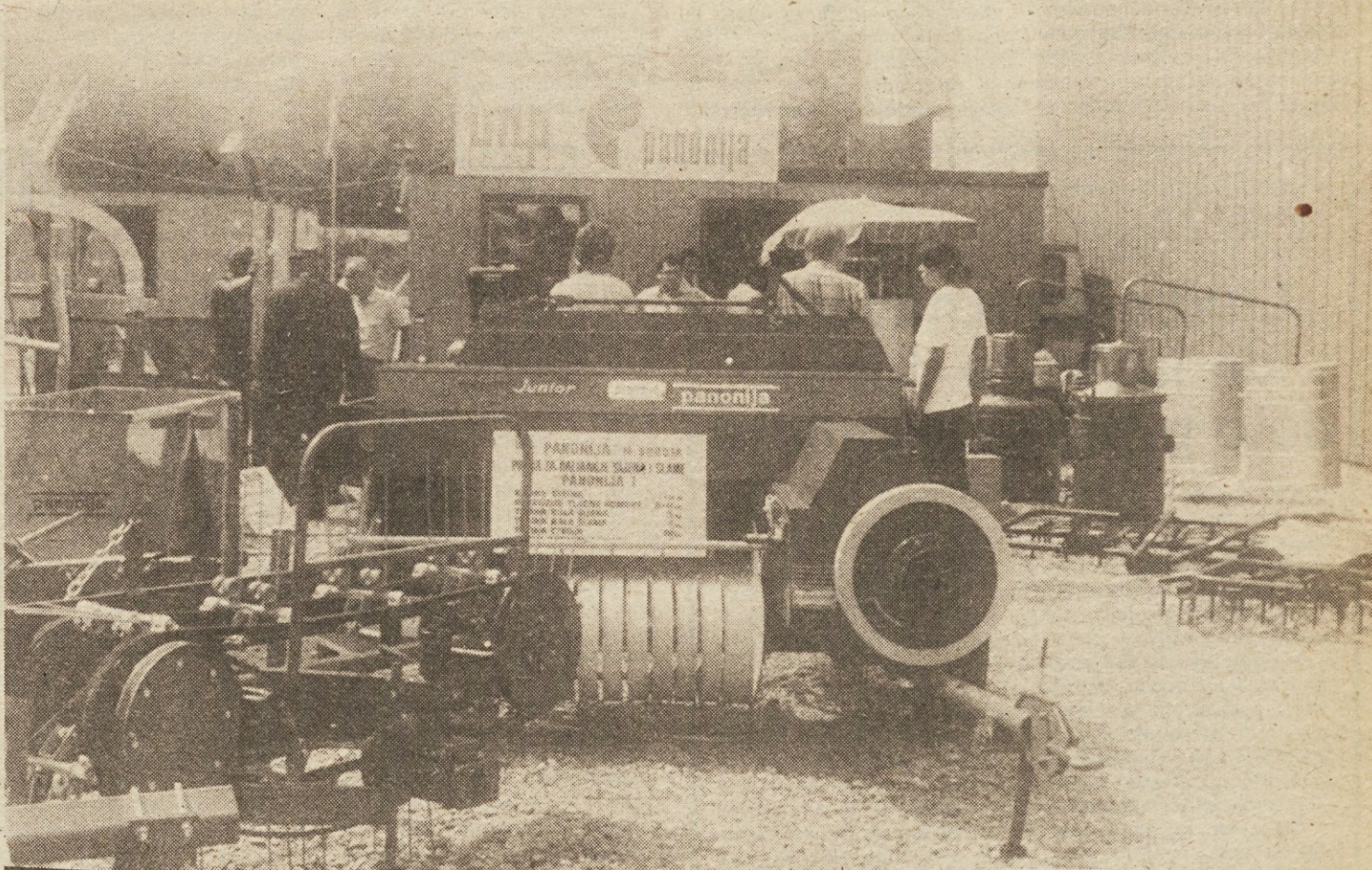
Slavnostni govor je prebral predsednik delavskega sveta Franc Pavlin, sicer pa je bil program bolj družabno rekreativen. Imeli so razna šaljiva športna srečanja — na primer vlečenje vrvi, tek z jajci, ples s balončki in podobno, pri čemer so se prav imenitno zabavali. Tudi za jedrsko je bilo poskrbljeno. Začeli so z bogračem, nato pa spekli odojka in še na kile drugega mesa. O vzdušju pričča že dejstvo, da so mnogi vztrajali v Zajčji dobri tja do enajste zvečer in še dlje.

Najpomembneje pa je, da je srečanje poteklo zares v pravem tovariškem vzdušju in je prispevalo k medsebojnemu spoznavanju članov kolektiva.

Naj na koncu omenimo, da tudi v Ljubarju pripravljajo piknik na Krki, ki bo v soboto, 18. septembra s podobnim programom.

V Emondu bodo Dan IMP proslavili kasneje, v novembru, skupaj s podelitvijo jubilejnih nagrad.

L. J.

Julija je bil v Gornji Radgoni že dvajseti mednarodni kmetijsko-živilski sejem, ki je imel letos geslo »Več hrane za doma in za izvoz. Med 750 razstavljalci iz vse Jugoslavije in enajstih tujih držav, so bili tudi IMP-jevi tozdi, ki proizvajajo kmetijske stroje in opremo za živilsko industrijo.

Panonija in Blisk sta letos svoje stroje predstavila na skupnem razstavnem prostoru. Blisk je razstavil napajalnike, drobilce zrnja, transporter in mešalce gnojevke. Panonija je predstavila svoj celoten program, v katerem je letos nekaj novosti. Prvič so pokazali novi stroj za stiskanje sena, pa stroj za obdelavo tal in novo izvedbo kotla za žganje in direktnim gretjem, ki ga bodo uvažali v Avstriji. Seveda so pokazali tudi sejalne stroje prikolice, škropilnice in kosilnice, skratka vse izdelke iz svojega bogatega programa kmetijskih strojev.

Na sejmu je bil tudi Dan Panonije, ki je privabil kar lepo število obiskovalcev. Kako tudi ne, saj so ljudje lahko kar na sejmu kupovali stroje, ki so jih že naslednji dan prevzeli v tovarni. Isti dan je bil tudi stanek s poslovnimi partnerji. Predstavniki trgovin so si ogledali stroje — seveda so jih najbolj zanimala novosti — in se začeli dogovarjati o prodaji v prihodnjem letu. Imeli smo tudi srečo z vremenom, ki je bilo tisti dan zares lepo.

Na slikah: Panonijin in Bliskov razstveni prostor na radgonskem sejmišču. (Foto: F. K.)

IZ VSEBINE

● Koordinacijski odbor sindikata v sozd IMP meni, da bo treba osnutek Samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah za urejanje pravic in obveznosti delavcev pri investicijskih delih v tujini še precej spremeniti — tako da bo omogočal samoupravno odločanje o rezultatih dela in spodbujal k boljšemu delu, ne pa administrativno omejeval osebne prejemke. str. 3

● Nekaj naših delovnih uspehov: Dela na novi grafični tovarni Aera Celje, novi sirarni KŽK v Kranju in novi toplotni aparati. str. 4 in 5

● Predstavljamo vam tozda Inženirski biroji in Projektiiva Maribor. str. 6 in 7

● Priprave na 4. kulturno srečanje gradbenih delavcev so v polnem teku. Žiriji za literarna in likovna dela sta opravili svojo nalogo. Poročata, da so dela, ki smo jih prejeli na razpis, zelo dobra. str. 8

● Planinci so bili na Triglavu in Marmoladi. str. 10 in 11

● 25. septembra bodo v Murski Soboti 2. športne igre IMP str. 12

Predkongresne razprave v Emondu

Največ bo vredno, če bodo uredili medsebojne odnose

Iz Emondovih vrst bosta na 10. kongresu Zveze sindikatov Slovenije dva delegata. Bežigraski sindikati so izvolili Toneta Laha, v Slovenskih Konjicah pa Dominika Klineta.

V Emondu so organizirali predkongresne razprave podobno kot v drugih organizacijah IMP. Mnenja in pripombe iz široke razprave v osnovnih organizacijah so povzeli na razširjenem sestanku konference, kjer so dodatno obravnavali tudi temi, ki ju je predlagal občinski koordinacijski odbor — to je prizadevanja za gospodarsko stabilizacijo in samoupravno organiziranost delovne organizacije Emond. Oba delegata, ki sta bila prisotna na seji, sta tako dobila dovolj gradiva. Osnovne sindikalne organizacije pa so svoje pripombe seveda poslale tudi neposredno občinskemu sindikatu.

V tozdu Ten-energetika želijo sindikalnemu kongresu uspešno delo, so pa poslali več ostrih pripomb, ki se tičejo širših družbenih problemov. Tako med drugim pravijo, da se prevečkrat dogaja, da prihajajo v težave ravno tisti, ki se držijo stabilizacijskih dogovorov in izvajajo stabilizacijske ukrepe. V Jugoslaviji je čutili borbo za ohranitev statusa nerazvitih, kar je pogosto izvir nacionalizma in šovinizma. Smo za to, da naj bo naša družba humana, so zapisali v tej osnovni organizaciji, ni pa prav, da smo humani do nehumanih. Zahtevajo, da se takoj neha plačevati nedelo in konča z lažno solidarnostjo — v vseh republikah.

Osnovna organizacija v tozdu Ten-telekomunikacije je najprej opozorila, da bo sindikat lahko bolj učinkovit šele, ko bo imel kaj dejanskega vpliva na dogajanje, in to tudi zunaj delovne organizacije, in vseh ravneh federacije. Konkretno menijo, da mora imeti delavec več vpliva pri vprašanjih, kot je politika cen, politika naložb in podobno. Zdaj osnovne organizacije samo dobivajo navodila iz občine in višjih ravni, kaj naj delajo — in to tudi bolj ali manj uspešno počno —

ne dobivajo pa povratnih informacij o usodi njihovih pripomb in predlogov. Zavzeli so se tudi za večjo osebno odgovornost in opozorili, da smo v družbi premalo dosledni pri izvajanju dogovorov, ljudje postajajo indiferentni, ker vidijo, da se nekaj dogovorimo, praksa pa gre drugo pot. Ugotavljajo pa tudi, da so predsedniki izvršnih odborov preveč obremenjeni in predlagajo, da bi jih s predpisi malce razbremenili rednih delovnih dolžnosti, da bi se lahko bolj posvetili sindikalnemu delovanju.

V Dvigalu so med drugim opozorili, da pri nagrajevanju po delu še niso ustrezno rešili vrednotenja proizvodnega dela, zaradi česar imajo precej kadrovske težave. Nadalje ugotavljajo tudi, da sindikat nima dovolj besede pri odločanju, moti pa tudi neuresničevanje sklepov na vseh ravneh.

Sindikalisti v delovni skupnosti pa so se bolj obrnili k problemu sindikalne dejavnosti in ugotovili, da v Emondu ni čutili enotne sindikalne politike. To je bilo očitno na primer pri vprašanju reševanja težkih gospodarskih problemov, kot so bili v Dvigalu, pa tudi pri organiziranju skupnih služb. V Emondu čutijo težnje po trganju skupnih služb (računovodstvo, prodaja, razvoj), sindikat pa je to pasivno gledal. In tudi sicer je v sindikatu mrtvilo, saj se niso nekateri na začetku leta izvoljeni odbori in komisije doslej niti konstituirali.

Kar se prizadevanj za gospodarsko stabilizacijo tiče, so na osnovi polletnih podatkov ugotovili, da imajo kaj pokazati. Elektromontaža odlično posluje, tudi Ten-telekomunikacije in Iso sta dosegla dobre rezultate in povečala produktivnost. Tozdu Ten-energetika je dosegel slabše poslovne rezultate, ker še naprej rastejo materialni stroški.

Toda Iso dela z istimi materiali, kar najbrž kaže, da tozdu Ten-energetika ni tako uspešno organiziran. Dvigalo ima izgubo, ki pa jo je od prvega četrtletja zmanjšalo za polovico.

Stabilizacijski prispevek Emondovih tozdov torej ni majhen. Kaže se v višji storilnosti, pa tudi v izvozu. Trije tozdi so krepko presegle desetodstoten delež izvoza v realizaciji, pa tudi Dvigalo stalno zmanjšuje uvoz in povečuje izvoz. Glavne rezerve imajo še pri uporabi materiala, za kar bo treba zboljšati evidenco in zaostriji kontrolo.

Sicer pa tečeta v Emondu dve pomembni akciji:

O Oblikovanje novega samoupravnega sporazuma o delitvi dohodka in oblikovanju osebnih dohodkov.

Avogusta so obravnavali osnutek novega pravilnika o vrednotenju del in nalog in ga temeljito skritizirali. Če seštejemo vse pripombe, je videti, kot da so prav vsa dela prenizko ocenjena, nekateri pa se tudi pritožujejo, da so razponi med najnižje in najvišje ovrednotenimi deli previsoki. Direktor kadrovske splošnega sektorja Boris Krist je priznal, da je bilo nekaj napak (npr. pri ocenjevanju del v delavnici tozda Ten-telekomunikacije, pa v tozdu Iso), nekaj pa je tudi pripomb, ki nasprotujejo izhodiščem, ker preveč favorizirajo le socialni izdih. Konferenca sindikata je sprejela usmeritev, da mora novi pravilnik doseči tri cilje: zagotoviti socialno varnost delavcem v najnižjih kategorijah, obenem pa višje ovrednotiti proizvodna ter kreativna dela. Komisija za osebne dohodke, ki mora preračunati pripombe in do 17. septembra pripraviti prečiščen predlog, bo imela torej težko delo.

O Druga aktivnost pa je na organizacijskem področju in sicer zadeva predvsem organiziranost skupnih služb. V Emondu lahko vidimo

močne centrifugalne sile pri organiziranju skupnih služb. Tako tozdi ustanavljajo svoje računovodske, kadrovske splošne službe in so težnje po delitvi razvojnih in prodajnih služb. Tako se je delovna skupnost od leta 1978 zmanjšala iz 154 na 138 zaposlenih, zato pa se je v istem času močno povečalo število režijev v tozdih.

Izgovor za to prakso je bil, da delovna skupnost svojega dela ne opravlja dovolj dobro in so torej tozdi prisiljeni ustanovljati svoje službe. Boris Krist je povedal, da zato v delovni skupnosti delajo analizo svojega dela. Ugotovili so, da delovna skupnost ni tako slaba. Pokazi: Emondova prodaja, ki je bila tarča hudih kritik, je med najuspešnejšimi v tozdu (takoj za Pannonijo), če gledamo po sklenjenih poslih. Elektromontaža je prevzela saldakonte v tozdu, vendar ima zdaj več neplačane realizacije, kot prej, ko so nato log pravljali v delovni skupnosti.

To je šele nekaj predhodnih ugotovitev, ki jih bodo seveda predložili širši kritiki, ko bo elaborat končan. Rok 15. septembra. S tem želijo spodbuditi širšo razpravo o samoupravni organiziranosti Emonda, da bi dosegli čim boljše povezanost med tozdi, da bi organizirali skupne službe tam, kjer bodo najučinkovitejše in najcenejše in bi smotno razdelili proizvodne programe. S tem naj bi tudi končno uredili odnose med tozdi in delovno skupnostjo v Emondu.

»Žalostno je, da imamo v Emondu tako slabe odnose ravno zdaj, ko dosegamo precej dobre rezultate. Kaj bo šele potem, ko nam bo zares težko. In po vseh napovedih pričakujemo da bo leto 1983 težje, kot je letošnje,« je menil Boris Krist in vsi sindikalisti so se strinjali, da je resnično že skrajni čas za ureditev medsebojnih odnosov.

LOJZE JAVORNIK

Pred 10. kongresom Zveze sindikatov Slovenije

Glavna naloga je uveljavljanje samoupravljanja

Na zadnji seji koordinacijskega odbora sozda je v razpravi o pravih na 10. kongres slovenskih sindikatov sodeloval tudi sekretar republiškega odbora gradbenih delavcev Slovenije Stefan Praznik, ki je opozoril na naslednja vprašanja:

Težišče kongresne razprave mora biti posvečeno uveljavljanju samoupravnih odnosov. To je trenutno še posebej nujna naloga, zaostrenih gospodarskih razmerah, ko z vsvo ostrino vladajo zakoni ekonomike (ostreje, kot v prejšnjih obdobjih, ko smo jih s političnimi odločitvami često omejevali), se hitro pojavi nevarnost, da nekateri zoževajo samoupravno odločanje. Tu pa mora kongres uveljaviti vlogo sindikata pri utrjevanju samoupravnih odnosov.

Toda če govorimo o tej pomembni vlogi sindikata, ne moremo mimo naslednjih dejstev: O Sindikat je danes premalo zasidran med ljudmi. Če sindikalisti nimajo neposrednih stikov s sodelavci, če ni izpostavljen linija odzivnosti na pobude delavcev, potem tudi samoupravne odločanja ne more biti. Zato je treba najprej pogledati, ali smo sindikati primerno organizirani. Tu je prvo vprašanje, kako delujejo naše sindikalne skupine. Ali niso ponekod pretogo postavljene tako da še vedno ne omogočajo vsem delavcem, da bi lahko sodelovali pri odločanju. Zlasti gradbinci in monterji imamo tu velike težave, saj je mnogo naših sodelavcev na gradbiščih. Pogledati moramo, kakšno možnost imajo naši delavci na gradbiščih, da uveljavljajo svoja stališča.

O Drugič sindikat ne sme pozabiti na delegatske odnose družbenopolitičnih skupnosti in silih. Sredstva, ki jih združujemo za splošno in skupno porabo, pa za interesne skupnosti na gospodarskem področju, so zelo velika. Kdo pa ve, ali se ta sredstva trošijo tako, kot je obljubljeno, ko sprejmemo samoupravne razume?

O Posebej pa je Stefan Praznik opozoril na funkcijo skupnih služb. V okviru priprav na sindikalni kongres bi se morali delavci — člani sindikata — v skupnih službah sozdov in delovnih organizacij vprašati, v kolikšni meri je njihovo delo dejansko v funkciji temeljnih organizacij.

Predvsem pa naj bi v kongresnih razpravah povsod preverjali, kako deluje sindikat. Bistveno vprašanje ob tem je, kakšno možnost ima delavec, da preko svoje sindikalne organizacije daje mnenja, uveljavlja pobude in rešuje probleme, s katerimi se srečuje pri delu in življenju.

Kako bomo to ugotovili? Pogledali bi lahko, koliko točk je delavski svet obravnaval na pobudo delavcev na zborih delavcev in sindikalnih skupin, koliko pa na pobudo strokovnih služb? Lahko bi preverili, kolikokrat je sindikat dal smernice za reševanje določenih problemov in kako so te smernice nastale — ali v strokovnih službah in je potem ostal sindikatu le vloga razlagalca drugje pripravljenih mnenj, ali so bile res izraz stališč članov sindikata?

IZOLA BRAND

Fakturirana realizacija — julij 1982

Kateg.	Plan (v 10 ³ din)		Izvršitev				Indeks izvršitve			
	1982	za 7 mesecev	za julij	v juliju	7 mes. 1982	7 mes. 1981	letni plan	pl. za 3 mes.	plan julij	izv. 7 mes.
	L	2	3	4	5	6	7	8	9	10
POZD										
1. OV	679.612	390.911	53.555	38.863.923	453.332.864	339.906.296	67	116	73	133
2. IM	324.282	186.524	25.553	38.667.382	284.548.215	198.786.460	88	153	151	143
3. MK	358.938	206.489	28.288	31.365.833	229.421.320	193.953.501	64	111	111	118
SD	5.270	3.031	415	436.430	3.182.541	2.169.728	60	105	105	147
JP	-	-	-	-	849.865	3.710.838	-	-	-	-
NT	1.368.152	786.955	107.811	109.333.568	971.334.825	735.526.368	71	123	101	132
SE	827.215	472.900	54.100	62.235.075	482.586.376	415.567.164	58	107	115	116
LE	27.850	14.809	2.250	2.034.049	12.673.401	12.673.401	46	86	90	112
PM	52.000	29.822	4.020	2.758.374	24.457.454	33.039.210	47	82	69	99
ELISK	250.000	142.700	16.300	16.741.536	147.269.924	123.376.623	59	103	103	119
EFO	359.000	205.400	23.500	18.141.611	186.798.428	155.047.239	52	91	77	120
IM	1.515.065	865.631	100.170	101.910.645	853.285.583	727.030.226	56	99	102	117
IM	545.000	313.510	42.950	91.889.613	570.734.540	478.543.206	105	182	214	119
IM brez bl. izv.	515.000	296.230	40.500	71.008.646	481.358.308	401.306.893	94	167	175	118
0. IVO	248.000	142.650	19.500	14.304.849	100.516.969	106.572.585	41	70	74	84
1. TEN- E	445.000	255.960	35.050	30.635.624	227.617.645	183.627.403	51	89	87	133
2. TEN- T	297.000	170.830	23.400	15.731.237	150.485.230	113.493.794	51	88	67	133
3. ISO	250.000	143.800	19.700	21.660.519	127.670.617	101.996.610	51	89	110	125
- CR	30.700	17.660	2.420	2.563.752	18.227.981	14.649.883	59	103	122	124
EMOND	1.815.700	1.044.410	143.070	177.185.784	1.195.253.182	995.883.481	66	68	124	120
KLIMAT	380.000	208.900	31.500	13.485.377	163.877.177	180.297.348	43	78	43	90
TIO	361.000	202.100	30.300	17.728.524	180.476.840	153.154.965	50	89	59	116
PANONIJA	1.070.000	680.000	60.000	44.543.200	541.628.495	456.486.326	51	80	74	119
4. TRATA-A	250.000	140.000	17.500	23.445.891	185.995.979	251.395.350	74	133	124	134
5. TRATA-Č	250.000	140.000	17.500	19.357.990	151.753.973	227.617.645	61	108	111	117
6. IPAK	198.000	103.484	15.934	17.375.475	124.049.987	84.632.084	63	120	99	147
7. SKIP	386.400	232.200	26.000	27.460.930	242.278.299	200.458.293	63	104	100	122
8. IPKO	190.529	107.000	9.300	14.348.044	96.099.486	51.051.102	50	90	150	122
IKO	1.214.929	722.684	86.234	101.988.390	800.177.724	587.536.829	63	111	116	136
19. LSNL	632.300	356.043	49.962	50.150.993	356.107.702	266.856.299	56	100	100	133
20. HVA	261.000	142.032	26.000	26.022.108	129.836.343	77.430.543	50	91	100	168
21. VIPO	76.300	42.310	7.210	8.113.215	50.475.243	28.101.764	66	119	113	180
22. BEK	135.000	76.330	10.500	10.563.005	78.670.236	56.609.829	59	103	101	139
23. BEAR	1.104.600	616.715	93.672	94.849.322	615.089.524	428.998.435	56	100	101	143
24. BEP	548.000	308.400	47.100	29.148.510	272.377.565	264.113.317	50	88	62	103
25. BEP	315.000	174.510	23.940	30.238.811	199.857.681	154.066.684	63	115	126	130
26. KLJMA	863.000	482.910	71.040	59.387.321	472.235.246	418.180.001	55	98	84	113
27. INŠ	158.017	90.802	12.300	6.585.729	122.031.939	48.673.012	77	134	54	251
28. IPB	110.000	63.382	6.930	6.077.877	61.701.000	32.983.314	56	97	88	187
29. ZAST	205.000	84.600	16.900	15.759.418	134.444.453	97.896.041	66	159	93	137
30. ALCH	146.300	74.610	9.510	7.505.943	77.098.498	62.638.604	53	103	79	123
31. IC	18.683	10.736	960	999.119	13.591.039	9.811.126	73	127	104	139
IZIP	638.000	324.130	46.600	36.928.086	408.866.929	252.002.097	64	126	79	162
- PD	17.082	8.960	4.600	5.092.240	9.696.981	5.195.840	57	108	111	187
IMP	10.408.528	5.943.395	774.997	762.432.457	6.211.922.506	4.948.291.856	60	105	98	126

V tozdu Trata — avtomatika so izostanke z dela zmanjšali kar za polovico

Ljudje spoznavajo, da lahko le dobro delo prinese rezultate

Kdor z dela neupravičeno ne izostaja, dokazuje svojo pripadnost dolžnosti, ki jo v družbi ima. Ker pa je delo nujna, ne pa neka prosta izbira, je vsako zboljšanje delovnega uspeha razveseljivo.

V tozdu Avtomatika smo v polletnem poročilu opazili važen podatek, da so se neupravičeni izostanki z dela zmanjšali kar za polovico. V tem vidimo kar dober napredek glede delovne discipline.

Če pa ocenjujemo ta dosežek je treba vprašati, zakaj tako izboljšanje. Ob tem moramo namreč vedeti, da je iz kolektiva odšlo nekaj takih, ki so jim bili izostanki že kar praksa, nekaj drugih pa je popravilo svoj odnos do dela.

Pri tem ne moremo govoriti o kakih posebnih ukrepih v korist vestnosti pri delu. Pač pa je to nekako samoiniciativno zraslo med delavci, ki vedno bolj spoznavajo, da lahko kaj pričakujemo edino od dobrega dela, kjer ima predvsem osebni dohodek veliko vlogo.

Ker pa izostanki z dela dossegajo še vedno nad 5 odstotkov v masi letnih delovnih ur bi še lahko govorili o številnih možnostih za zmanjšanje odsotnosti, pa čeprav bi se čisto približali Japoncem, kjer pravijo, da neopravičenih izostankov z dela skoraj ne poz-

najo. Če bi jih mi v tem primeru prehiteli, bi si ustvarili tako konkurenčnost, kot jo imajo oni s svojimi izdelki na svetovnem trgu. In Japonci bi verjetno ne bili jezni na našo delovno zavzetost.

Seveda, ko govorimo o izostankih z dela, ne moremo mimo »bolniških«, o katerih nekateri mislijo, da so čisto normalen pojav in pravica prizadetih, da jih uživajo. Če na tem mestu prav presodimo, je res, da večkrat ni treba biti bolan, če se prav poskrbi za svoje zdravje in potrebe.

Kako ostati zdrav, je dolga tema, vendar za svoje dobro počutje moramo poskrbeti sami, ali z primerno hrano, delom, rekreacijo, izogibanjem slabih okolij, nezdravega popivanja in kajenja. Vedeti pa je tudi treba, da za svoje zdravje lahko veliko storimo, če ga ne pokvarimo s kako poškodbo, ki je največkrat subjektivnega vzroka, pa se jo je torej mogoče izogniti.

Vsak, kdor se dobro pozna, bo vedel, kaj vse lahko stori, da bo na delovnem mestu čimveč prisoten, zdrav, da ga okolje ne bo ogrozilo s kako poškodbo, da se bo tako približal čimbolj odsotnosti, ki bo samo zaradi praznika in dopusta.

FRAN VODNIK

Razprava o poenotenju osebnih prejemkov delavcev na gradbiščih v tujini

Menimo, da bo treba v gradivu še marsikaj spremeniti

Delovno gradivo za Samoupravni sporazum o skupnih osnovah in merilih ter pogojih uresničevanja pravic in obveznosti iz dela pri izvajanju del v tujini ni primerno za javno obravnavo in bi bilo treba pristop k reševanju tega vprašanja temeljito spremeniti. To je stališče članov sindikalnega koordinacijskega odbora v IMP. Odbor je podrobnejše pripombe poslal tudi Republiški komiteju za delo, ki je pobudnik te akcije.

Člani koordinacije res niso imeli podrobnejših analiz, kaj bi pomenila uveljavitev tega sporazuma, imeli pa so še nekaj konkretnih podatkov, ki kažejo, da bi nastale težave.

V Delovni enoti Irak so izračunali, da bi se osebni prejemki monterjev zmanjšali za 20 do 40-odstotkov, medtem ko bi osebni dohodki režijcev ostali nespremenjeni. Že vodilni delavci v Iraku so zapisali, da je znanje to nesprejemljivo in tudi članom koordinacije se je zdelo čudno, da bi v časih, ko toliko govorimo o boljšem nagrajevanju proizvodnega dela, manjšali plače monterjem in favorizirali režije.

Nadalje so v Iraku opozorili, da izpeljati zahtevo po zmanjšanju nadurnega dela na gradbiščih v tujini, ni tako preprosto, kot se zdi doma. Če bi hoteli omejiti nadure na zakonsko dovoljenih 30, to pomeni, da bi morali zaposleni 30 do 40-odstotkov delavcev več. To pa spet pomeni, da je treba zgraditi barake, jim zagotoviti hrano, prevoz na delo, skratka življenjske in delovne pogoje. Pa ne le, da je treba vse to urediti, povečati je treba tudi število režijskih delavcev — od kuhinje do vzdrževanja. Skratka,

omejevanje nadur bo močno povečalo poslovne stroške.

Gradivu se tudi vidi, da so ga pisali gradbinci in je ukrojeno po njihovi meri. To je na primer očitno pri opisih del in nalog — kjer je predvidenih ogromno režijskih del, ki jih IMP nima — pa tudi pri vrednotenju.

Namen tega gradiva je izenačiti pogoje za vse izvajalce investicijskih del. Problematična pa je težnja po linearnem izenačevanju, ker to ne upošteva specifične posameznih branž. Tu pa so razlike med gradbeništvom in montažo velike, kar kaže že dejstvo, da obsega vrednost živega dela v gradbeništvu 30-odstotkov vrednosti celotnih del, pri montaži pa le okrog 15.

Zaradi pomembnosti te teme objavljamo pripombe IMP-jeve sindikalne koordinacije v celoti. Objavljamo pa tudi nekaj misli sekretarja republiškega sindikata gradincev Stefana Praznika, ki je tudi sodeloval v razpravi o tej tematici in sestanku naše sindikalne koordinacije.

»Pobudo za poenotenje vrednotenja del na gradbiščih v tujini je dala Gospodarska zbornica Slovenije že pred tremi leti in zadolžila poslovno skupnost Rudis, naj glede na svoje izkušnje pri-

pravi koncept. Rudis je to pripravil v začetku letošnjega leta in sledilo je čiščenje delovnega gradiva, kar je vodil Republiški komitej za delo.«

Nato je Stefan Praznik spregovoril o ciljih te akcije: »Praksa kaže, da pri delih v tujini za zdaj premalo upoštevamo dejstvo, da mora biti pridobivanje in izvajanje teh del nujna dolgoročna usmeritev gradbenih in montažnih organizacij, saj to narekujejo gospodarske razmere v tujini.

Mi pa smo na osnovi dosedanjih ugodnih pogodb bolj spodbujali težnjo po čim večjem zaslužku delavcev na gradbiščih v tujini. Dokaz, da je res tako, je tudi protislovje, ko delavci govorijo, kako težki so njihovi delovni pogoji, po drugi strani pa so proti omejevanju nadur, kar bi jim delovne pogoje zanesljivo olajšalo.«

Praznik se je zavzel, da bi kot osnovo za razpravo o osebnih dohodkih v tujini pripravili analizo del v tujini in pri tem upoštevali, da je za IMP — kot tudi druge izvajalce — dolgoročna nujnost pridobivanje novih del in zato ne smejo prevladati kratkoročne koristi.

»Konkretno je treba izračunati, koliko znesejo osebni prejemki in koliko ostane IMP-ju in to primerjati z gradbišči v tujini. Če boste ugotovili, da je razmerje na gradbiščih v tujini drugačno, morate seveda ukrepati. Če bo na projektih v tujini izguba, jo bomo morali plačevati

delavci doma, tudi tisti, ki nikoli niso delali v tujini.«

Ko pa je konkretnije spregovoril o delovnem gradivu za samoupravni sporazum se je Praznik strinjal, da še ni tak, kot bi želeli. Menil pa je, da zahteva po usklajevanju v vsej Jugoslaviji ni realna, ker bi to terjalo preveč časa.

Komentiral je tudi pripombe na omejevanje nadur in menil, da Sporazum tega ne more rešiti. Če bodo zaradi omejevanja nadur res nastali tako težki problemi, je treba spremeniti zakon, ki to ureja. Samoupravni sporazum pa ne more predpisovati določil, ki so v nasprotju z zakonom.

Praznik se je tudi strinjal, da spisek del in nalog ni ustrezen niti za gradbeništvom in ga bo treba še temeljito prečistiti.

In končno je spregovoril o uveljavljanju novih določil: »Delavcem, ki so pogodbe že podpisali, ne moremo spremeniti pogojev brez njihovega pristanka. Že zato ne smemo preveč hiteti, ampak dati neposredno prizadetim kar največ besede pri oblikovanju tega sporazuma. Jasno je, da z novim Sporazumom nihče ne sme dobiti manj, zagotoviti pa moramo, da bo — dolgoročno gledano — delež osebnih dohodkov na gradbiščih v tujini v nekem normalnem razmerju, če ga primerjamo z vsemi stroški.«

LOJZE JAVORNIK

● Nadaljevanje s 1. strani

Se pravi, da nismo izkoristili niti tistih možnosti, ki bi jih imeli glede na večji dohodek, čeprav uspešnim izvoznikom — kakršni smo — pa družbeni dogovor dovoljuje še večje ugodnosti. Masa osebnih dohodkov se je povečala za 26-odstotkov, ker pa se je število zaposlenih v Jugoslaviji zmanjšalo, je dohodek na zaposlenega večji za 29-odstotkov.

● Izdvajanja iz dohodka za skupno in splošno porabo so rasla približno v sorazmerju z doseženim dohodkom — z razliko od prejšnjih let, ko so razni prispevki naraščali hitreje kot naš dohodek. So pa porasli prispevki, ki jih plačujemo iz poslovnega sklada za razširjeno reprodukcijo interesnih skupnosti na področju infrastrukture.

● In ne nazadnje — nekatere delovne organizacije ali tozdi, ki so lani imele precejšnje težave, so dosegle letos kar spodbudne rezultate. To velja za delovno organizacijo Iko (če odmislimo dejstvo, da dosti premalo izvažajo), Promont je presegel načrtovano rast, nadpovprečne rezultate je dosegla Elektromontaža (ki ji uspešnost sicer zmanjšuje neplačana realizacija), pa Montaža Maribor, Panonija (kljub velikim težavam z reprovromateriali), IZIP in Livar (čeprav mu dohodek požirajo dražje surovine, saj je kljub polni zasedenosti dosegel slabše rezultate kot lani). TIO sicer ni dosegel kakšne posebne akumulacije, so pa polletni rezultati razveseljivi, če se spomnimo, kako mračna je bila videti situacija lani in še letošnjo pomlad.

Slabe gospodarske rezultate pa so dosegli v Blisku, Elektrokovinarju, Klimatu in Dvigalu. TOZD Dvigalo je imel ob polletju celo 4,7 milijona dinarjev knjigovodske izgube.

Ob tem moramo dodati, da so v Dvigalu že po prvem kvartalu začeli izvajati konkretne sanacijski program in izgubo že bistveno zmanjšali. Razveseljivo je, da se trend aktivnosti dvigala ob manjših stroških poslovanja, kar zbuja upe, da bo Dvigalo do konca leta izplavalo iz rdečih števil.

Čeprav smo začeli z razveseljivimi značilnostmi polletnega gospodarjenja, pa to ne pomeni, da številke ne kažejo tudi nekaterih resnih slabosti.

● Neplačana realizacija je izredno visoka in sicer zlasti v montažnih tozdih, pa tudi v Temu — telekomunikacije, Klimatu in celotnem Izpu. Drži, da je v zadnjem času padla finačna disciplina po vsej Jugoslaviji, vendar je očitno, da tudi naše finančne službe niso dovolj ažurne pri izterjavah, kajti neplačana realizacija je že skoraj dosegla dvajsetdnevno realizacijo celotnega IMP. To pa so tako veliki denarji, da se nad njimi velja zamisliti, že zlasti ker so banke po višale obresti na depozite in smo s tem ob dohodek. Pa tudi sicer bi bili naši poslovni rezultati še ugodnejši, če ne bi znašala neplačana realizacija kar dobro desetino celotnega prihodka.

● Delež režijskih ur se je spet povečal in s tem se je nadaljeval trend, ki ga opažamo že več kot pet let. Očitno smo z reorganizacijami, tudi najnovejšimi, še povečali režijske službe. Sicer se pa režija bohoti v vseh tozdih, pa tudi na gradbiščih v tujini so režijske ure nad planom. Razmerja postajajo že povsem nesprejemljiva, saj ima tozdr Trata — črpalke le 36-odstotkov delavcev v proizvodnji, kar je tudi najslabše razmerje med vsemi tozdi IMP. Lahko si mislimo, da tozdr, ki ima proizvodne ure tako obremenjene z režijskimi, ne more dosežati dobre akumulacije.

● Že četrto leto pada količnik obračanja sredstev. Glavna krivca sta dva: visoke terjatve in zaloge. S kopičenjem zalog so si tozdi doslej ustvarjali inflacijske dobičke, saj vedo, kako se je reprovromaterial zadržal leta dražil. Toda danes je situacija precej drugačna, pravi Korže. Obrestne mere na depozite so višje, po drugi strani pa imajo tozdi vse večje težave z likvidnostjo, krediti pa so zaradi obrestnih mer vse dražji. Torej kratkoročnih koristi na račun kopičenja reprovromateriala ne odtehtajo več dolgoročne škode, ki jo ima celoten sozdr zaradi manjšega potenciala likvidnega denarja.

V razpravi so člani koordinacije opozorili predvsem na dolžnost sindikalnih organizacij v tistih tozdih, ki so dosegli v prvem polletju slabe rezultate, da morajo stalno spremljati gospodarjenje in da mora sindikat tudi sodelovati pri oblikovanju in izvajanju ukrepov za boljše poslovanje.

LOJZE JAVORNIK

Pripombe k osnutku samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah pravic in obveznosti pri investicijskih delih v tujini

Na svoji seji dne 23. 8. 1982 je koordinacijski odbor ZSS SOZD IMP obravnaval navedeni osnutek samoupravnega sporazuma, ki ga je pripravila delovna skupina pri Republiški komiteju za delo. V razpravi so sodelovali delegati iz posameznih DO, ki so navajali stališča in sklepe iz svojih sindikalnih organizacij. Poleg tega so se delegati seznanili s stališči, oz. pripombami iz DE Irak.

Koordinacijski odbor je sprejel sklep, da sporazum v sedanji obliki in vsebini ni sposoben za širšo javno obravnavo.

Razlogi, ki so narekovali gornji sklep in so bili v razpravi izpostavljeni so naslednji:

1. Prejemki delavcev obračunani po novem bi bili približno za 20—40% manjši od sedanjih. Predvsem bi to prizadelo proizvodne delavce — monterje, s čemer bi bilo popolnoma porušeno že sedaj občutljivo ravnotežje med proizvodnimi in režijskimi delavci in sicer v korist režijcev. Slednjim novi sporazum uzakonja 78 nadur mesečno, medtem ko se proizvodnim delavcem mesečno število nadur omejuje na 30. Za IMP taka drastična in neprethana sprememba ni sprejemljiva zaradi tega, ker bo bistveno vplivala na fluktuacijo delavcev in na njihov motiv za odhod v tujino, kar lahko ob dejstvu, da IMP dela 90% z lastnimi delavci, čemur je podrejen že način projektiranja, pogodbeni pogoji in organizacija dela, bistveno spremeni možnosti za izpolnitev pogodbenih obveznosti. Sedanji sistem nagrajevanja delavcev, kakršen pač je, je nastal v večletnem procesu, se vgradil v zavest delavcev in ga ni moč čez noč drastično spreminjati, brez večjih pretresov.

2. Sistem izračunavanja OD, čeprav enostaven, ni dovolj precizno izdelan. Za osnovo jemlje dve postavki (valutni tečaj, povprečni OD v gospodarstvu republike) na katere delavci, oz. OZD kot subjekt gospodarjenja nimajo neposrednega vpliva, kar zamaglje njihovo ekonomsko odgovornost za uspeh projektov. Nepreciznost sistema omogoča najrazličnejše »prognoze« o višini bodočih OD delavcev, kar ustvarja dodatno negotovost pri posameznikih.

3. Tipična dela in naloge (priloga 1) so preveč gradbeniška in izhajajo iz organizacijskega sistema, ki je preveč obremenjen z režijskimi deli. Z vidika IMP, ki ima bistveno drugačno organizacijo dela, manj »režijsko«, je taka shema nesprejemljiva, kar pomeni potencialno nevarnost, da se v njej predvidena dela uzakonijo in postanejo običajna.

4. Potrebno je preizkusiti, ali so posamezne panoge — gradbeništvom, montaža, instalaterstvo, pravilno medsebojno ovrednotene. V shemi niso upoštevana geološka in rudarska dela, ki so v tujini vrednostno močno zastopana.

5. Pri sedanjem dosegu in stanju del bi za IMP pomenilo zmanjšanje obsega nadurnega dela 30%—40% povečanje števila delavcev, kar poleg ostalih problemov pomeni dodatne stroške zaradi investicij v stanovanjske in druge objekte družbenega standarda na gradbiščih, dodatno režijsko delo — skratka zmanjšanje ekonomske uspešnosti in pričakovanega dobička. Poleg tega bi povečan odhod delavcev v tujino zahteval tudi večje zaposlovanje doma zaradi vzdrževanja določenega nivoja domače proizvodnje in montaže. V celoti bi šlo za dodatno neproduktivno zaposlovanje brez ekonomskega opravičila — s povdarjenimi negativnimi učinki doma in na tujem.

6. V osnutku sporazuma je vrsta določb (razporejanje delovnega časa, odmori, počitki...), ki so povzete iz zakona o delovnih razmerjih in že zato ne morejo biti predmet dogovarjanja in sporazumevanja.

7. Osnutek sporazuma uvaja vrsto sprememb v smislu linearnega izenačevanja pogojev dela za vse izvajalce v tujini, ne da bi upošteval specifične posameznih branž, ki so jih posamezne OZD ovrednotile in temu primerno, zasledujoč svoje poslovne cilje, sklenile ustrezne pogodbe, pri čemer pa iz vseh detajlov ni moč izluščiti kratkoročnih in dolgoročnih ciljev predlaganega sporazumevanja v obliki pozitivnih ekonomskih učinkov, ki bi odtehtali vse negativne posledice.

Vrednotenje določb sporazuma po metodi cilj (ki je družbeno ovrednoten) — sredstva (ki jih je v danih pogojih moč in dopustno uporabiti), bi dalo pravi predmet sporazumevanja.

8. Trenutno stanje na gradbiščih v tujini (v Iraku — vojna, težki pogoji dela) in v TOZD doma, ne dopuščata širše razprave o osnutku sporazuma v predloženi obliki — potrebne so bistvene spremembe in strokovna obdelava osnutka.

Udeleženci v razpravi na koordinacijskem odboru so se strinjali se z naslednjim:

1. Poenotenje pogojev dela delavcev v tujini je potrebno zastaviti postopno — z družbenim dogovorom, kateremu bi posamezna OZD — tudi IMP prilagodile svoje lastne akte o pravicah in obveznostih delavcev na začasnem delu v tujini.

Poenotenje pogojev dela je potrebno uveljavljati na jugoslovanskem nivoju, ker bo sicer zgrešilo svoj cilj. Doseženo bo morda poenotenje na enem ali nekaj gradbiščih, na vseh ostalih pa ne (IMP nastopa v Iraku s slovensko gradbeno grupacijo SCT — Gradis — Primorje — Konstruktor, le na enem projektu, z SCT se na štirih (4), na vseh ostalih pa z drugimi jugoslovanskimi izvajalci gradbenih del in tehnologije iz vseh republik, ki zaenkrat niso dali nobenih pobud po usklajevanju, čeprav predvsem delavci gradbenih podjetij delajo pod precej slabšimi pogoji od IMP).

Enak pristop kot v gradbeništvu naj bi se uveljavljal tudi v drugih gospodarskih dejavnostih.

2. Prek Republiškega komiteja za delo je potrebno posredovati pobudo za drugačno pravno ureditev nadurnega dela na projektih v tujini, ki bo bolj upoštevala interes izvajalcev del in družbeni interes po večji intenzivnosti in učinkovitosti dela na gradbiščih.

3. V sedanjem trenutku je edino smotno in uresničljiv dogovor o ustreznem odstotku dinarskega izplačila OD delavcev na začasnem delu v tujini, dogovor o ostalih pogojih dela — dodatki za nadurno, nočno, terensko delo, za posebne pogoje dela — ki mora zagotoviti vsaj minimalne socialne pogoje dela v tujini. Ravno na tem področju so med izvajalci del v tujini največje razlike — še posebej, če zadevo obravnavamo v jugoslovanskih okvirih.

Ostala vsebina osnutka sporazuma (ne glede ali bo ostala kot vsebina sporazuma, ali družbenega dogovora) pa je lahko predmet postopnega uresničevanja na daljši rok.

4. Tak samoupravni sporazum, oz. dogovor mora zagotoviti možnost samoupravnega odločanja delavcev doma in na gradbiščih v tujini, ter njihove aktivne udeležbe že v procesu oblikovanja njegove vsebine.

Sistem nagrajevanja ne sme izhajati iz administrativno določenih tarifnih postavk, temveč mora zagotoviti uresničevanje načel delitve po rezultatih dela.

Ne strinjamo se s težnjo po administrativnem zmanjšanju OD, oziroma osebnih prejemkov delavcev, smotneje bi bilo poveseliti vso pozornost organizaciji dela in sistemu nagrajevanja, ki bo delavce motiviral k večji intenzivnosti in kvaliteti dela.

V delovni organizaciji Panonija načrtno skrbijo za posodabljanje strojne opreme. Letos so nabavili več rezkalnih strojev in 25-tonsko stiskalnico, a čemer so odprli tudi nova delovna mesta ter povečali proizvodnjo. (Foto: F. K.)

Povračilo stroškov

Terenski dodatek le za delo na neorganiziranih gradbiščih

V tozdih oziroma v delovni skupnosti DO Promont s posameznim pravilnikom urejajo povračilo stroškov, ki jih imajo delavci pri opravljanju določenih del in nalog in ki se štejejo v materialne stroške. To so stroški delavcev pri opravljanju del in nalog na službenem potovanju (dnevnice, prenočišča, prevoz), stroški pri uporabi lastnega vozila, stroški za ločeno življenje, stroški za prevoz na delo in z dela, stroški za delo na terenu, selitveni stroški, stroški za prehrano in stroški za izobraževanje delegatov.

V pravilniku je določeno, da se višine povračil omenjenih stroškov usklajuje z ustreznim družbenim dogovorom na podlagi trimesečnih objav v Delavski enotnosti o porastu stroškov. Na podlagi teh objav delavski sveti sprejmejo ustrezne sklepe o konkretnih višinah povračil.

Terenski dodatek za delo na terenu se DO Promont ne izplačuje, kajti le ta ne pride v poštev v primeru, ko so gradbišča organizirana (organizirana prehrana, prenočišča itd.). Tovrstne stroške prejmejo delavci v obliki povračil stroškov za dela na terenu za prenočišča za delo na terenu in za dnevnicno za delo na terenu. Obe vrsti povračil sta prav tako usklajeni z objavo o višini stroškov v Delavski enotnosti. Tako višina povračila stroškov za prenočišče, kakor tudi višina dnevnice za delo na terenu sta odvisne predvsem od oddaljenosti od gradbišča od sedeža tozda oziroma prebivališča delavca.

Tudi kilometrine izplačujejo na podlagi objav v Delavski enotnosti, kjer je merilo avtomobil srednjega razreda, ki naj bi letno prevozil 15.000 kilometrov. V primeru vožnje na kratkih relacijah ali po slabih poteh se povračilo kilometrov ustrezno poviša (40-odstotkov).

Objekti, ki jih gradimo: Nova tovarna Aerovega tozda Grafika

Klima Celje se specializira za industrijsko prezračevanje

Desetega septembra so slovesno odprli novo tovarno Aerovega tozda Grafika ob Dečkovi ulici v Celju. Pri gradnji tega lepega objekta je sodelovala tudi Klima Celje in sicer je izvedla prezračevanje in klimatizacijo, pa tudi ogrevanje vključno s parno in toplotno podpostajo in vodovodno instalacijo. Monterji tozda Montažna proizvodnja so to delo opravili izredno hitro, saj je bila pogodba podpisana konec decembra lani, konec maja pa je bila montaža končana in sledi pač običajno nastajanje avtomatike in regulacije ter spuščanje posameznih strojev v obratovanje.

Delo na novi tovarni tozda Grafika ni prvo, kjer je Klima Celje sodelovala z Aerom, saj je zadnja leta izvajala montažna dela na vseh objektih Aera na Celjskem območju. Aero ima namreč štiri proizvodne tozde: Kemija Celje, Kemija Šempeter, Grafika ter Tovarna celuloze in papirja Medvode. Peti Aerov tozde je Trzenje, poleg tega imajo še delovno skupnost skupnih služb. V delovni organizaciji Aero je 2500 zaposlenih, tozde Grafika pa ima 500 delavcev.

Proizvodni program tozda Grafika obsega obrazce in etikete. Delajo različne obrazce, velja pa omeniti, da so pred enajstimi leti kot prvi jugoslovanski proizvajalec začeli izdelovati neskončne obrazce, kakršni se uporabljajo v računalništvu. Danes je v Jugoslaviji že več proizvajalcev neskončnih obrazcev, toda Aero je še vedno največji, saj naredijo 35 odstotkov celokupne jugoslovanske proizvodnje. Razen tega so tudi največji jugoslovanski proizvajalec samolepilnih etiket.

Že to kaže, da je Aerova Grafika dokaj velika tovarna, z obrati, v katerih so praktično vse danes znane grafične tehnike: knjigotisk, offsetni tisk, sitotisk, flexobakrotisk in neskončni tisk. Nova tovarna je za Aero velika pridobitev, saj so v njej združili stroje, ki so jih imeli prej kar na treh obratih v Celju. Tako bodo seveda lahko proizvodnjo mnogo bolj organizirali.

Inženiring na tem objektu je vodil Razvojni center Celje, ki je tudi izdelal večino projektov, gradbena dela je opravil velenjski Vegrad, elektroinstalacije Elektrosignal, medtem ko je strojno montažo izvajal Klimin tozde Montažna proizvodnja. V Klimi so tudi naredili del projektov (okrog 60 odstotkov).

Vrednost del in opreme, ki jo je dobavila Klima Celje, je bila 57,1 milijona dinarjev (od tega 55 milijonov za klimatizacijo). Dodatno so montirali še naprave za transport obrezlin na neskončnih trakovih, kar je bilo vredno še dva in pol milijona di-

narjev.

Delo na Aerovi Grafiki ima dve značilnosti: prvič je bilo delo izredno hitro opravljeno in drugič gre za industrijsko prezračevanje in klimatizacijo, za področje, za katerega se Klima Celje se posebej specializira in se ravno s specializacijo uveljavlja na širšem jugoslovanskem tržišču.

Prav gotovo je lep dosežek, da je Montažna proizvodnja tako zahteven objekt končala v šestih mesecih. To jim je uspelo, ker so se trudili, da bi kar največ dela opravili v delavnici. Tako so v zimskih mesecih naredili v delavnici celotne sklope obeh podpostaj in klimatskih naprav, na objekt pa so jih prepeljali, čim je bil gradbeno dovolj izgotovljen.

Delavniška priprava ni nič novega, toda Aerova Grafika je prvi objekt Klimine Montažne proizvodnje, kjer so delavniško pripravo zasnovali v zares velikem obsegu in jo tudi uspešno izpeljali. Res je tudi, da Montažna proizvodnja pred dograditvijo prizidka, ki je bil odprt jeseni 1980, niti ni imela dovolj prostora za delavniško pripravo.

In tudi zdaj, ko imajo prizidek, je terjal tak pristop kar precej naporov. Uspelo nam je zaradi maksimalnega prizadevanja vseh služb, da smo pravočasno dobili vse materiale — črpalke, elektromotorje, izolacijske materiale, da o avtomatiki, ker je del uvožen niti ne govorimo, je povedal vodja sektorja montaže Viki Žgajner.

Po drugi strani pa so tako pridobili precej časa. V delavnici so razmere za delo seveda dosti boljše kot na objektu, delavec ima pri roki razna orodja in tako seveda lahko dosti več naredi, kot bi na gradbišču. In sploh, delo se je začelo pozimi, ko je bilo prehladno za uspešno varjenje. V delavnici pa so bili vsi zvari stoođstotni, se je pohvalil Viki Žgajner.

Res pa je, da so imeli v tem primeru lažje delo, ker je Aerova Grafika blizu Kliminih delavnic. Če je objekt na drugem koncu države, je možnost za delavniško

pripravo omejena že zaradi oddaljenosti gradbišča.

Objekt je zanimiv, ker so doslej na podobnih objektih v Jugoslaviji vgrajevali precej uvozne opreme, to pa je prvi primer, da smo uporabili izključno domačo opremo razen manjšega dela avtomatike, pravi direktor Montažne proizvodnje Milan Cepetič. »Kolikor je bilo mogoče, smo uporabili IMP-jevih proizvodov — največ seveda iz industrijske proizvodnje, pa iz TIO in Trate. V glavnem so bili to individualni izdelki — na primer železni grelci iz ovalnih cevi in rotacijski filtri.«

Objekt Aerove Grafike je torej ena od etap v specializaciji celjske Klime. To je proces, ki ga načrtno izvajajo tako v montaži, kot v proizvodnji, kjer razvijajo nove izdelke. »Edini problem je avtomatika, ker potrebujemo avtomatiko, ki je pri nas še ne izdelujemo,« pravi Milan Lepetič. »Se pa dogovarjamo s Trato, da bi razvili tudi elemente, ki danes še manjkajo.«

»Recesijo na področju investicijske gradnje smo začutili že pred nekaj leti in smo sprejeli nekaj pomembnih odločitev,« pravi vodja prodaje v Montažni proizvodnji Janez Leben.

»Prva odločitev je bila o specializaciji za industrijsko klimatizacijo in prezračevanje (predvsem tekstilna, grafična, lesna industrija, itd).

Druga odločitev je bila, da se odpremo v jugoslovanski prostor. V treh ali štirih letih smo dosegli pri tem dokajšnje uspehe, saj ustvarimo v Sloveniji le še 25 do 30 odstotkov pridelka, ostalo pa v drugih republikah. Vsi novi veliki objekti, ki jih je montažna proizvodnja dobila v zadnjem času, so v drugih republikah. Edina izjema je mlekarna Celje.

Pri industrijskem prezračevanju in klimatizaciji razvijamo kompletne pristope — to je, da ponudimo tehnično rešitev, dobavimo opremo in izvajamo montažo. Kot se je izkazalo, je to edini način, da v sedanjem upadu novogradenj pridobivamo nove posle. Ker smo specializirani se namreč uveljavljamo tudi na ti-

Novi toplotni aparati

Industrijski postopki terjajo včasih zelo visoke temperature — a tudi za to so rešitve

Zdaj, ko je prevladalo spoznanje, da je za ogrevanje stanovanjskih naseelij, tovarn, trgovin in podobnih zgradb zaradi ekonomičnosti in varstva okolja najprimernejši centralni vir, po domače toplarna, se je prerinil v ospredje nov problem — to je vprašanje visokih temperatur. Toplarne običajno delajo le z optimalno dispečersko temperaturo, industrijski tehnološki postopki pa ponekod terjajo višje temperature.

S tem vprašanjem se že nekaj časa ukvarjamo tudi delavci konstrukcijskega biroja ljubljanskega IMP, in to bolj ali manj uspešno. Razvili smo dve vrsti toplotnih aparatov, ki za osnovni vir energije uporabljata elektriko, za prenašalce toplote pa vodo oziroma termo olje. Spričo prenašalce toplote smo tem kotlom dali tudi imena: vrelovodni in vrelooljni.

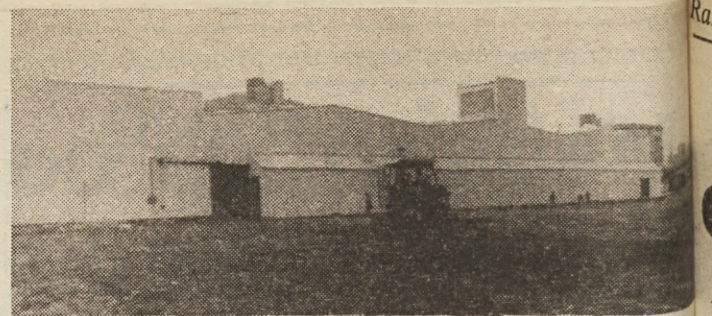
Električni vrelovodni kotel IMP je namenjen za pregrevanje vode, in sicer nad 110 stopinj Celzija, ki jo potrebujejo predvsem v industriji. Pregrevanje vode je možno v akumulatorju ali pa indirektno v posebnih električnih pretočnih grelnikih, ki so ločeni od akumulatorja. Gre torej v bistvu za boiler, ki je opremljen z električnimi grelnimi elementi, termostati in omejevalniki-temperaturne varovalke. Priključitev je na traforno električno napeljava 380 V s simetrično obremenitvijo posameznih faz. Moč teh kotlov oziroma boilerjev je od treh kW naprej (do ≈ 1000 kW).

stih področjih, ker domačim monterjem manjka delo.«

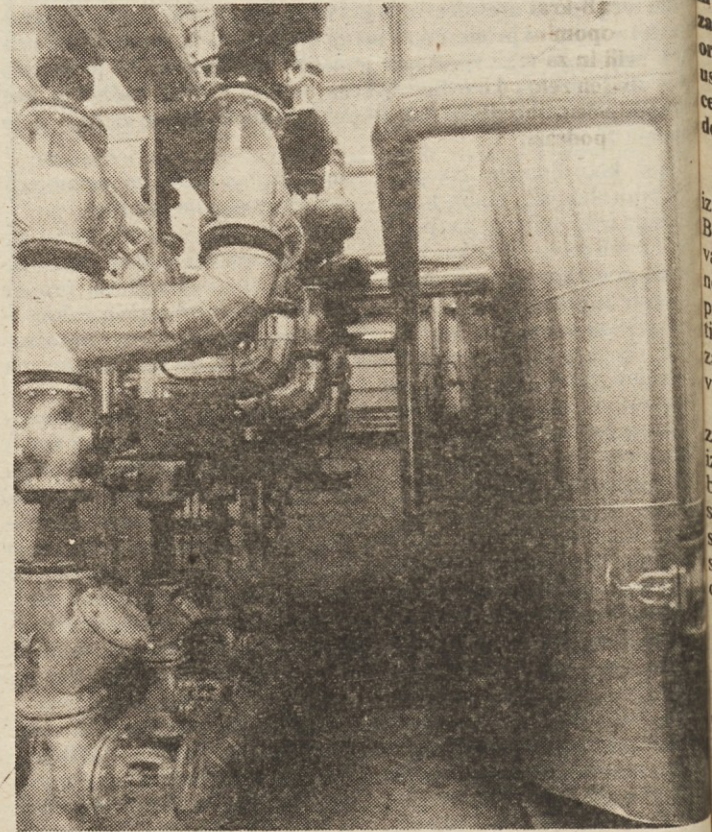
To kaže, da je Montažna proizvodnja dovolj dobro založena z delom. »Finančni rodutki o sklenjenih pogodbah kažejo dobro izpolnjevanje plana, toda če upoštevamo, da bomo nekatera dela izvajali še v letu 1983 in 1984, še niso zasedene vse zmogljivosti do konca leta,« pravi Janez Leben. Toda, če bodo dela napredovala po načrtu in bomo podpisali še nekatere pogodbe, za katere smo dali ponudbe, bomo tudi povsem zasedli vse kapacitete.«

Razveseljivo je tudi, da so zadovoljni tudi s sodelovanjem v sozdu pri pridobivanju novih poslov. »Po svoje je zanimivo, da ravno v času padajoče konjunktore čutimo vse več razumevanja v sozdu,« pravi Janez Leben. »Rezultat takšnih skupnih prizadevanj sta ponudbi za bolnišnico Igalo in za mlekarno Celje, ki je že podpisana.«

V obeh primerih je Inženiring dobro opravil svojo nalogo in je združil vse ponudbe monterjev v enoten nastop, ki nam je v primeru mlekarne Celje prinesel pogodbo, vredno 153 milijonov dinarjev — za vsa montažna dela IMP. LOJZE JAVORNIK

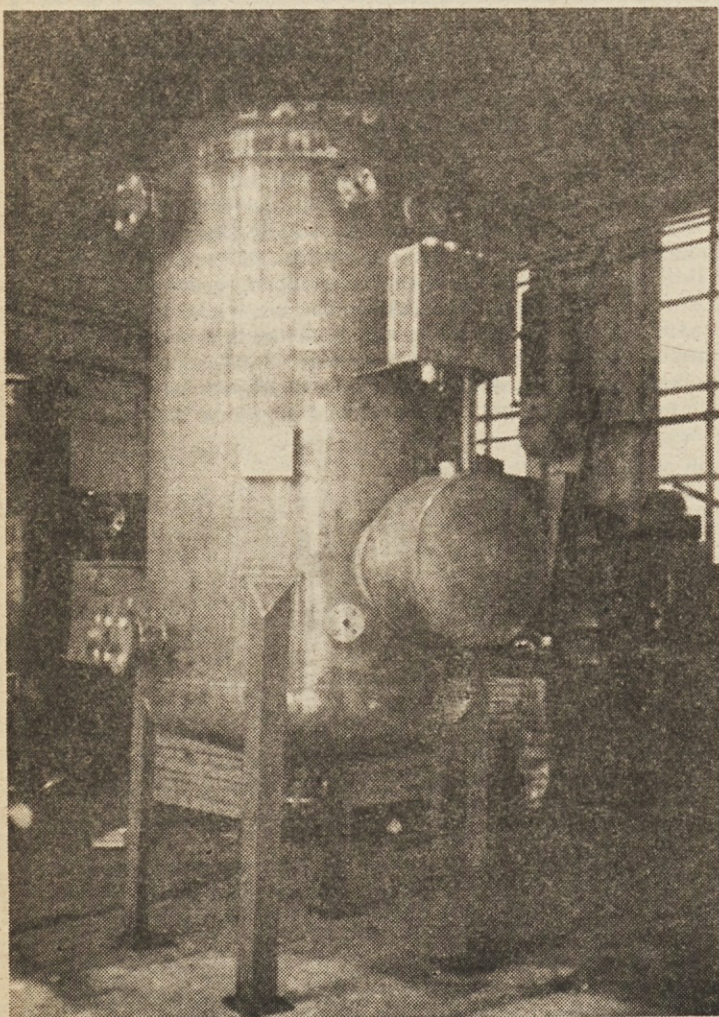
Aero Celje — zunanost nove grafične tovarne.

Aero Celje — toplotna podpostaja.

Aero Celje, tozde Grafika — pogled v obrat za proizvodnjo neskončnih obrazcev.

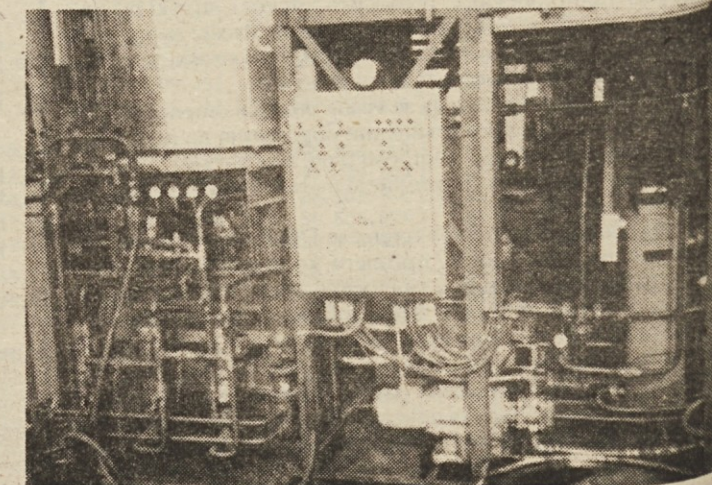

Stoječi električni kotel moči 37 kW z dvostopenjskim vklopom (moči 15 kW in 27 kW) za gretje vode na 140°C v »Pčelarski zadruzi«, Zagreb.

da lahko vodo nadomestijo s tekočinami, ki imajo visoka vrelišča, kar z drugimi besedami pomeni, da je njihov delovni tlak v primerjavi z vodo nizek. In takšna tekočina je na primer tudi termo olje.

Breztladni termo — oljni sistemi (odprti torej), ki so zdaj že v uporabi, sploh niso nevarni, pri pravilni konstrukciji ter uporabi porabijo precej manj pogonske energije kot pa parni, pri čemer pa je tudi osnovna investicija v

bistvu cenejša. Vrelooljni kotli so uporabni do 320 stopinj Celzija, pri čemer se ne ustvarja nikakršen nadpritisk. To torej pomeni, da v teh primerih ni treba upoštevati strogih predpisov, ki veljajo za vrelovodne kotle, toda v IMP delamo vrelooljne kotle po enakem postopku in iz enakih materialov kot vrelovodne, kar pomeni, da je njihovo vsebino (olje) moč segreti brez nevarnosti tudi do 400 ali celo več stopinj Celzija. MARKO BREGAR

Električni vrelooljni pretočni kotel moči 68 kW s šeststopenjskim vklopom, izdelan po predpisih Jugoregistra, za segrevanje težkega dieselskega olja na 135°C v litostrojskem preizkuševališču velikih dieslovih motorjev.

Razmišljanja ob razmahu naše inventivne dejavnosti

Kvalitetni premiki se običajno ne porajajo v obdobjih blagostanja, temveč v kriznih obdobjih

Podatek, da vsak rubelj, vložen na področje iznajditeljske in znanstvene dejavnosti v ZSSR omogoča povečanje dohodka za 1,45-krat, in v ZDA za 8-krat, govori o veliki praktični vrednosti, pri nas pa kljub zadnjemu opominu celo kopčimo nove nepravilnosti in slabosti pri organizaciji in zaščiti izumiteljstva, kljub vedenju, da je komercialni uspeh odvisen zelo od inovacij. Za konkurenčnost tistega, ki v ta proces ni vključen, je edina alternativa nizke plače, ali pa povečanje dohodka s podražitvami.

Nemčija ima danes brez posebne zakonodaje o novatorstvu 35.000 izumiteljev in 800.000 novatorjev. Samo eno farmacevtsko podjetje v Baslu investira letno v razvoj 5-krat več, kot je vseh sredstev Raziskovalne skupnosti Slovenije. Za vzgojni proces, ki za to mora teči, naj nekaj zadnjih letih za okoli 30 odstotkov udeležene proizvode, ki jih pred desetimi leti sploh še nismo poznali. Dejstvo je, da je čas romantičnega iznajditeljstva minil, saj iz švicarskega podatka vidimo, da je do dosego in vpeljavo izuma v proizvodnjo potrebnih 48.000 ur dela vrhunskega strokovnjaka.

Za Amerikance vemo, da zelo negujejo usmerjanje in vzgojo ljudi za ustvarjalno, tu še posebno iznajdljivo delo (patenti) in pri tem izbiro oz. selekcijo talentov. Za vzgojni proces, ki za to mora teči, naj bi skrbeli prvenstveno učitelji, vzgojitelji in menažerji, vzporedno pa sociologi, antropologi in kulturni zgodovinarji. Ki naj bi proučevali spremembe, ki ustvarjalno osebo obdajajo. Slabost, ki jo pri tem zasledimo, je v preveč hladnem, skoraj laboratorijskem pojmovanju okolja, brez ekološke in sociološke razširitve.

V ustvarjalnem procesu ločimo pet stopenj:
— temeljna ekspresivna (izrazna) ustvarjalnost
— produktivna (proizvajalna) ustvarjalnost
— inventivna (iznajdljiva) ustvarjalnost, kot višja stopnja z razvojem izvirnosti, fleksibilnosti in prožnostjo dojemanja novosti in nenavadnih odnosov, žal pa novih idej ne prispeva
— inovativna ustvarjalnost, ki že vodi do novih idej, vendar pa zahteva že močno abstraktno pojmovanje
— emergentivna (vrhunška) ustvarjalnost kot najvišja stopnja in vsebuje zasnove popolnoma novih principov.

Res pa je, da posamezne stopnje težko ločimo, nekateri viri npr. inovativno smatrajo za kreacijo novega znanja in je ekonomsko nevtralna, inovacijo pa kot gospodarsko uporabo tega znanja.

Povsem ameriško je tudi prek proizvodov priti do identifikacije oseb, ki so ustvarjalne. Namreč so osebe z visokim ustvarjalnim potencialom, vendar ne producirajo ali nimajo možnosti producirati in zato produkt ne more biti merilo ustvarjalnosti.

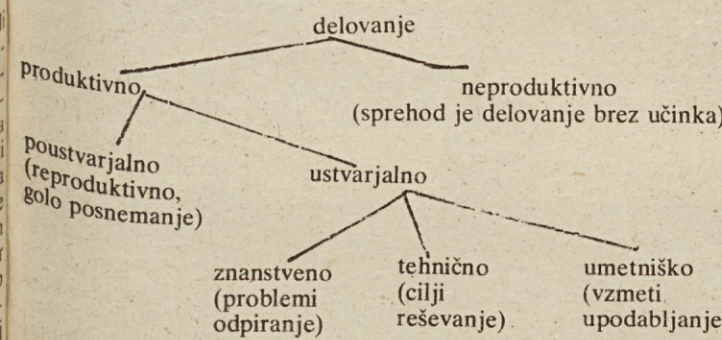
Res je, da se je ustvarjalnost raziskovala izključno na zahodu in socialistične zemlje celo tematike niso poznale (manjkala jim je zahodna motivacija), vendar pa so bili ameriški raziskovalci pri tem preveč pod vplivom porabniške miselnosti in interesov in brez analitičnega pristopa k družbi.

Dejavnik ustvarjalnosti je res posameznik v sodelovanju z družbo, vendar pa je tudi družba, ki ga spodbuja. Frustriranost, neuspešnost, oziroma neloyalnost ima lahko namreč vzrok v moči družbe in ne v slabosti ustvarjalca, ki se kaže lahko v ideološkem pritisku, lahko le do same kreativnosti, ko v odločilnih krogih v podjetjih mislijo, da jim je kreativen kader nepotreben in celo škodljiv, ali o ustvarjalnih predlogih odločajo zopet tisti, ki so že vnaprej proti vsaki taki spremembi. Kriterij kreativnosti se zaradi družbe ponavadi postavlja v naslednjih točkah:

- 1.) Avtor, katerega delo ni objavljeno, je neuspešen.
 - 2.) Avtor, ki delo objavi, je ustvarjaljen.
 - 3.) Avtor pod 2.), ki je mrtev, je mojster.
 - 4.) Avtor, ki je tak umrl pred 35. letom, je genialen.
- Američani so, kot je bilo že omenjeno, ustvarjalnost dolgo omejevali le na reševanje problemov, vendar pa predstavlja videti problem več kot ga rešiti. V tem je tudi težava, ko želimo konstruirati teste za eksaktno kvantifikacijo ustvarjalnosti. Tudi emocionalni dejavniki so pogosto zanemarjeni in poudarjene le razumske funkcije. Storitnost je namreč močno odvisna od motivacije, ta pa pripada emocijam ravno toliko kot razumu.

Nekateri mešajo ustvarjalnost s produktivnostjo, vendar se pri zadnji skriva izrazito porabniška miselnost. Resnična blaginja človeštva pa le raste s kvalitativnim izboljšanjem življenja, ki raste ob kvantitativnem. Z ustvarjalnostjo želimo temeljiteje poudariti novost proizvoda, glede na staro stanje, ko tega še ni bilo.

Delovanje človeka, z opredelitvijo ustvarjalnosti, je nazorno prikazano na spodnji razpredelnici:

Glede na vse navedeno, lahko ponovno ugotovimo, da ustvarjalnost ni mogoče skrbeti na reševanje problemov, kar je manj kreativno in odločilno od postavljanja problemov in da ni moč obiti emocionalnih in nagonskih dejavnikov, ki so pri razvoju ustvarjalne osebnosti celo kar odločilni. Zanimivo je, da so ljudje, ki so ustvarili izvirno delo, navadno stalno ustvarjalni že v vsakdanjem delu, mišljenju in govorjenju. Upravičeno sklepamo, da je v teh ljudeh stalna želja po izvirnosti. Izvirnost pa izvorno ni sinonim ustvarjalnosti. Ustvarjalnost poudarja novost, izvirnost pa osebo, o katerem delu govorimo. Skupno za oba pojma pa je to, da gre za nekaj novega, česar prej še ni bilo. Izvirnost, ki meri pretežno na proizvod sam, izkustveno laže preverimo kot ustvarjalnost, saj je zadnja lastnost. Težko je eksaktno določiti, kdaj je nekaj ustvarjalno in le poustvarjalno, laže pa je ugotoviti, ali je neko delo enkratno, brez prednikov, nekaj res novega, ne pa le ponavljanje že znanih rešitev.

Izvirnost lahko empirično določimo. Namreč, čim redkeje se nekaj pojavlja, tem izvirnejše je, vendar mora biti prilagojeno stvarnosti (tudi bedasta noviteta je redka), kar je pa relativno, saj je skrajna prilagodljivost znak popolne nesamostojnosti, živalske determiniranosti in individualne neinteligentnosti, skrajna neprilagodljivost pa suverenosti, samostojnosti, izvirnosti, ustvarjalnosti in revolucionarnosti. Lahko pa je skrajna prilagodljivost tudi znak fleksibilnosti duha.

Prava izvirnost je vedno v nasprotju s stanjem okolja, nasprotuje celo predstavi o pravilnosti sodbe, ki jo družba daje in je nasilna, na-

padalna do trenutne realnosti. V vsakem ustvarjalnem procesu so stopnje razgrajevanja, najprej analiza in razstavljanje, nato sinteza in sestavljanje. Človek vedno išče prvine, da bi zmožel čim več sintez. Originalen duh v svoji ustvarjalnosti nehoti uničuje povprečnost stanja okoli sebe. Ta destruktivnost je tista tragična lastnost, ki manjka živalim, in ki ji lahko rečemo veličina človeka.

Večkrat si zastavimo vprašanje, kateri človek je bolj izvirni, izkušen ali neizkušen. Gotovo je nekaj, več je izkušnje, manj je izvirnosti. Ko namreč izkustva ni dovolj, se iz samega subjekta iznikne prvina, ki je uvidevnost oz. njegova izvirnost. Je pa res lahko le začasna. Tudi neosebna situacija, torej biti v položaju razsodnika in ne učenca, je bolj sproščena in samostojna. Kdor nima v sebi izvirnega mišljenja, mu tudi bogata izkušnja ne pomaga. Zelo ganljivo je, kako lahko ena sama izkušnja ovira človeka pri rešitvi problema, kjer se zahteva neizhujna pot. Izkušnje človeka bogatijo, ga pa tudi priklenejo na izhujne tirnice. Koliko primerov je, ko se ob novih in težjih nalogah ljudje ne znajdejo, ker jih skušajo reševati na stari način. Res pa je, da je ženske od teh tirnic težje odtrgati kot moške. Krivulja optimalne izvirnosti bi po vsem tem imela optimum nekje pri srednji izkušnji.

Torej, bolj je človek neodvisen od prejšnje izkušnje, tem več novih idej ima v raznih situacijah. Če želimo v mladem človeku razvijati izvirnost in ustvarjalno mišljenje, ga je treba vzgajati k svobodnosti. Vendar svobodnost še ni sproščena oziroma fleksibilnost. Kdor je togega duha, se za novo rešitev ne odloči, pa čeprav jo že vidi in čeprav je zelo beseden. Besedna tekočnost namreč ne pomeni še umske prožnosti. Znano je, da so umsko podpoprečno nadarjeni, neprožni in neizvirni ljudje dostikrat jezikovno prožni in so prave raglje.

Po vseh teh morda malo odmaknjenih navedbah, bi sklenili sestavek z mislijo, da o inventivni dejavnosti, omenjeni na začetku, ne bi smeli govoriti kot o neki posebni dejavnosti, temveč bolj kot o ustvarjalni sestavini vsakega dela, kot o njegovi najkvalitetnejši komponenti. Podjetje mora celoten proces optimizirati glede na stroške, čas in riziko. Z gospodarskega stališča je izum najvišja oblika ustvarjanja in mora biti:

- tehnične narave

- objektivno nov
- industriabilen.

Nekaj drugega so koristni predlogi, ali tehnične izboljšave, ki jih je v zakonodaji prva uvedla ZSSR. Pri izboljšavah ni izključne pravice izkoriščanja. Proizvodna tajnost (know-how) je nek nadomestek patenta, ki tudi spada pod industrijsko lastnino, vendar se ne prijavlja zaradi želje po kontroli konkurence.

Razviti svet zahteva ustvarjalne delavce in jim z vsemi sredstvi omogoča izraziti njihovo kreativnost, vendar detajlno analizira potrebe iz vseh mogočih vidikov. Težko si je namreč zamisliti, da bi izumitelj, ki dela v nekem tozdu, izumil nekaj pomembnega doma, izoliran od pripomočkov in kontaktov z ljudmi, brez delovnega vzdušja, ki so mu sprti spodžigali ustvarjalnost. Tak izum je lahko tudi ali gospodarsko ali tehnično zaostal, čeprav je z vidika patenta pri nas nov. Delovna organizacija mora ta vidik dobro pretresti. Če izumitelj ustvarja v tozdu in mu organizacija po treh mesecih na prijavo ne odgovori, ima pravico do patenta izključno izumitelj sam.

Vendar se dogaja, da se običajno miselni procesi zaustavijo že v prvi tretjini življenjske poti posameznika in se le-ta preriva skozi življenje z dogmatizmi, ki jih je konformistično sprejemal kot dejstvo in edino pot in zato tudi prezgodaj duhovno in miselno stara. Zato bi morale delovne organizacije močno skrbeti za sprotno implementacijo znanja sodelavcev, da ne bi v njih ustvarjale frustracijo in odklon za promocijo duha in s tem njihovega dela. Kvalitativni premiki se običajno nikoli niso rojevali v obdobju blagostanja, temveč v kriznih obdobjih sistemskih modela. Znano pa je, da se vsak sistemski model izčrpa, in ko se zaradi vse večjih zahtev časa ne da več kvalitetno izrabiti, se mora spremeniti. Dovzetnost do takih sprememb pa je odvisna od stopnje zavesti posameznika, kakor tudi družbe oz. okolja. Izhajale bodo torej iz stopnje razvitosti zavesti in pravičnega vrednotenja izčrpanosti sistema.

mag. ing. DRAGO GOLI
(temeljni viri so na razpolago pri glavnem uredniku)

Uspešno opravljeno delo v Kranju

Zgradili smo novo mlečno tovarno

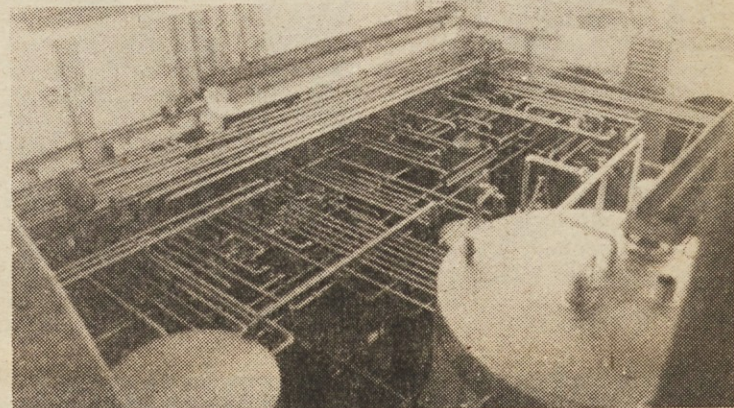
Pri gradnji KŽK Kranj — nove »mlečne« tovarne, ki so jo pred kratkim odprli, so montirali instalacije IMP-jevi tozdi Zastopstva, Ogrevanje vodovod in Klima montaža. Tozd Zastopstva je pri rekonstrukciji starega dela mlekarne montiral pasterizacijo mleka, jogurta, centralno postajo za kemično pranje tehnološke opreme, sprejem mleka, povezavo polnilnih strojev za mleko in jogurt in cisterno za pasterizirano mleko. V novem mlekarniškem objektu pa so Zastopstva montirala postajo za centralno kemično pranje, komplet linije za proizvodnjo sira trapist in gauda, ki se sestoji iz cistem za pasterizirano mleko, duplikatorjev kultur, predgrelna mleka, dveh sirmih kadi, predstiskalnice za sir, stiskalnice za sir, solilnih bazenov in tunela za sušenje in plastificiranje sira, skladiščenje in hlajenje sirotka, ki

gre v nadaljnjo predelavo. Vrednost del tozda Zastopstva, ki jih je začel marca lani in jih name-rava končati letos septembra, pa znaša okoli 28 milijonov dinarjev. To je prva mlekarina v Jugoslaviji, ki jo je tozd sam spuščal v pogon na področju avtomatike.

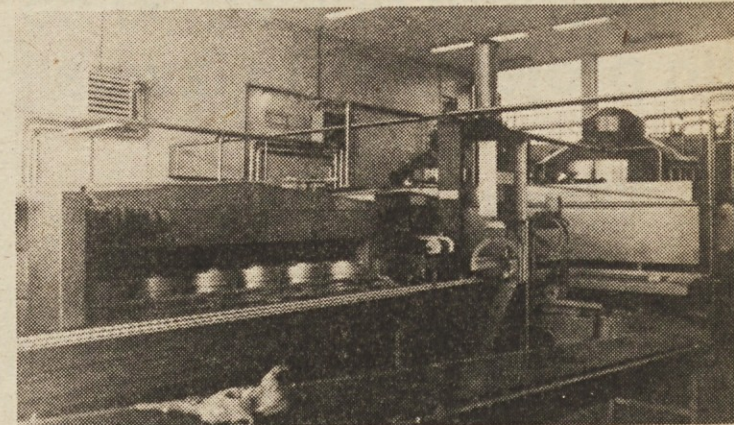
TOZD OV, ki je na objektu kranjske mlekarne začel z deli v zadnji polovici avgusta 1980 in dela zaključil sredi letošnjega junija, je montiral centralno ogrevanje in vodovodne instalacije. Vrednost teh del je znašala 1.618.857 dinarjev.

Prežračevalne naprave je montiral tozd Klima montaža, ki je delal na objektu od začetka januarja 1980 in dela zaključil konec lanskega leta z enoletno zamudo zaradi usklajevanj s tehnološkimi instalacijami. Vrednost teh del je znašala 1.060.000 dinarjev.

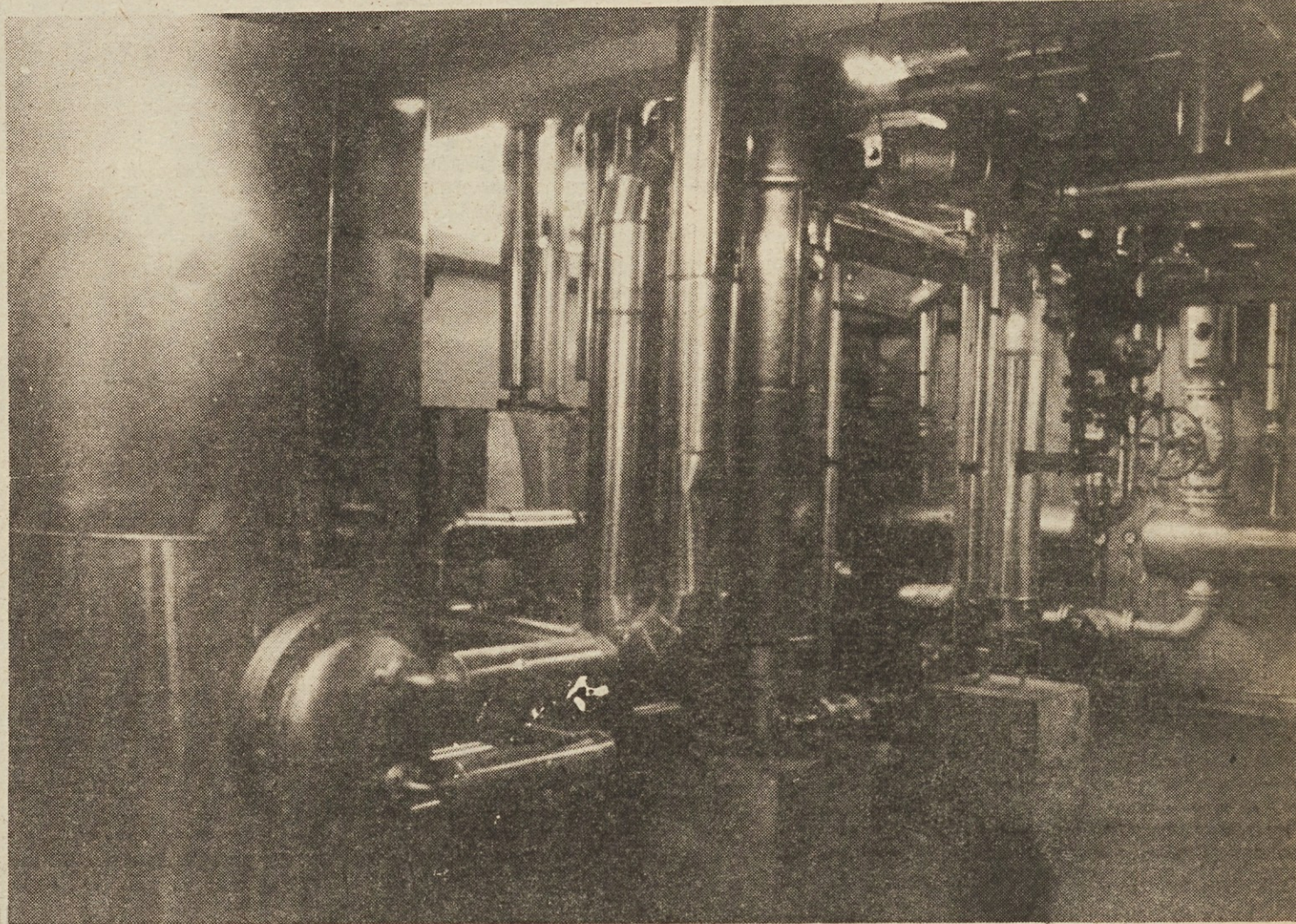
M. P.

Razvodi cevodovov v novi pasterizaciji.

Tunelska sirna stiskalnica.

Parna razdelilna postaja v novi sirarni.

Z ustanovitvijo dveh tozdov so uredili dohodkovne odnose in bolje organizirali delo

S 1. januarjem se je tozd Inženirski biroji reorganiziral in nastala sta dva tozda: Inženirski biroji in Projektiva. V tem članku vam bomo predstavili delo in samoupravno organiziranost obeh novih mariborskih tozdov.

V temeljni organizaciji združenega dela Inženirski biroji, ki se je lani reorganizirala iz TOZD

proizvodnje in prodaje poslovno-tehničnih storitev. Ti sektorji pokrivajo celotno dejavnost delovne organizacije. Medtem, ko prva dva sektorja zadovoljivo delata, nastopajo težave pri pridobivanju kadrov za sektor prodaje poslovno-tehničnih storitev. S tozdiranjem so v TOZD Inženirski biroji hoteli približati samoupravljanje neposrednemu proizvajalcu.

Za letos v Inženirskih birojih načrtujejo, da bodo realizirali za 1.409.000 dinarjev pogodb. V polletju so uresničili planske naloge v vrednosti 672.000.000 dinarjev. Pri planu zaostajajo pri prodaji projektantskih uslug, kar je glede na trenutno stanje v naši družbi tudi razumljivo. Doma, v Mariboru proda TOZD 25 odstotkov zmogljivosti, kar je premalo, zato prodajajo tudi na ob-

močju Slovenije, Jugoslavije in pa v svetu.

Konkurenco na tujem obvladuje s ponudbo kompletnih storitev in z večjo poslovnostjo. Ponudbe Inženirskih birojev odlikujejo dobra in hitra obdelava, tehnične rešitve ter ugled, ustvarjen skupaj z delovno organizacijo PMI Maribor. TOZD lahko prevzema kompletne posle »na ključ« od projektiranja do izvedbe vseh branž. Koordiniranje TOZD na gradbišču je pri takih poslih s samoupravnim sporazumom zaupano TOZD Inženirski biroji tako, da ima investitor opravka le z enim predstavnikom DO. Doslej je TOZD Inženirski biroji uspešno dokončal nekaj takih objektov, za katere je dobil od investitorjev pohvale, referenčne izjave in priznanja.

Dohodkovni odnosi pri gradnji objektov

Ti objekti pa so Toplarna Ljubljana, Tovarna sladkorja

Ormož, Krka Ljutomer, Toplarna Maribor, Energana Vavrždin in drugi. Pri teh objektih je TOZD začel uvajati dohodkovne odnose in si tudi na tem področju pridobil izkušnje za gradnjo objektov v prihodnje. Ker v Inženirskih birojih pričakujejo, da se bodo povečale zahteve po izvajanju investicijskih del v tujini, smatrajo, da bodo morali v ta namen načrtno šolati kadre za dela v tujini in nameniti več skrbi koncentraciji kadrov in znanja znotraj sistema IMP.

V delavskem svetu TOZD Inženirski biroji Maribor je 7 delegatov, ki so zastopani iz sindikalnih skupin in iz OOKK. Predsednica delavskega sveta je Jožica Flere. Delegati so vabljeni na seje pisмено, navadno 3 dni pred sejo. V izjemnih nujnih primerih skličje predsednik seje en dan pej. Gradivo za seje pripravlja tajnik samoupravnih organov skupaj s strokovnimi službami delovne skupnosti DO PMI in ga dobijo delegati skupaj z va-

bili. Gradivo razlagajo na sejah delavci strokovnih služb. Delavski svet je imel doslej 9 rednih sej. Udeležba na sejah je najmanj 90-odstotna.

Doslej je delavski svet predvsem obravnaval samoupravne sporazume, pravilnike, planske

V pogovoru so iz tozda Projektiva sodelovali:
Minka Jurak, direktorica tozd Projektiva
Janez Roš, predsednik delavskega sveta tozda
Jože Hebar, član IO sindikata tozda in
Ivan Pograjc, sekretar OOKK.

dokumente, v zadnjem času pa spremembe planskih dokumentov TOZD itd. Aktivno se vključuje v kadrovanje zaradi poteka reelekcije za pridobitev direktorja TOZD in v kadrovanje kadrov za novi sektor poslovno-tehnične storitve (direktor, prodajni inženirji) ter v reševanje stanovanjskih vprašanj. Delavski svet namerava čimprej rešiti kadrovanje direktorjev in organiziranje sektorja poslovno-tehnične storitve.

Nekateri so preobremenjeni s funkcijami

V TOZD IB so vsi delavci (32) člani sindikata. Izvršni odbor ima 5 članov, njegov predsednik je Adi Smeh. Doslej je imel ta odbor 5 sej in 2-članska sestanka. Ker je v TOZD malo zaposlenih, je težava v tem, da je precej delavcev obremenjenih z več funkcijami v TOZD in zunaj

njega (v sisih, zboru združenega dela in v raznih komisijah). Zaradi preobilice zadolžitve ne morejo dovolj slediti družbenopolitičnim dogajanjem, zato tudi rezultati njihovega družbenopolitičnega udejstvovanja niso taki, kot bi lahko bili. Za pomembnejše zadeve in tiste, ki zanimajo vse delavce v TOZD, so se na zboru obravnavali na sestankih članov sindikata, kjer bodo prisotni vsi člani. Tako bodo lahko strokovne službe DO PMI odgovorile na vprašanja delavcev.

Poleg znanih zadev, ki naj jih rešuje sindikat, je obravnaval med drugim samoupravne sporazume, trimesečne poslovne rezultate. Veliko akcijo je vodil okoli usklajevanja pravilnikov o nagrajevanju po delu na ravni DO PMI. Reševal je stanovanjska vprašanja delavcev. Na pobudo mariborskega mestnega sindikalnega sveta je sindikat TOZD pripravil predlog stabilizacijskih ukrepov za obdobje 1982-1983. V okviru sindikata TOZD delujejo tudi nekatere sekcije (športna, kulturna).

V prihodnje se bo sindikat aktivno vključil v reševanje problematike okoli nagrajevanja delavcev po rezultatih dela. V ta namen bo sodeloval s strokovnimi službami v DS DO PMI pri izdelavi normativov za ocenjevanje uspešnosti dela neproizvodnih delavcev.

Osnovna organizacija ZK ima 6 članov. Njen sekretar je Milan Berlič. Sestanki OO ZK so mesečni, po potrebi se člani sestajajo tudi pogosteje. Osnovna organizacija ZK rešuje tekoče

V pogovoru so iz tozda Inženirski biroji sodelovali:
Ervin Forstner, direktor tozda Inženirski biroji
Jožica Flere, predsednica delavskega sveta
Adi Smeh, predsednik sindikata in
Milan Berlič, sekretar OOKK.

Inženirski biroji, je zaposlenih 35 delavcev. Direktor TOZD je Ervin Forstner. Reorganizacija je zahtevala spremembe v organiziranosti TOZD, ki je sedaj organiziran iz treh sektorjev in sicer iz prodaje montažne proizvodnje, prodaje industrijske

Ervin Forstner.

Jožica Flere.

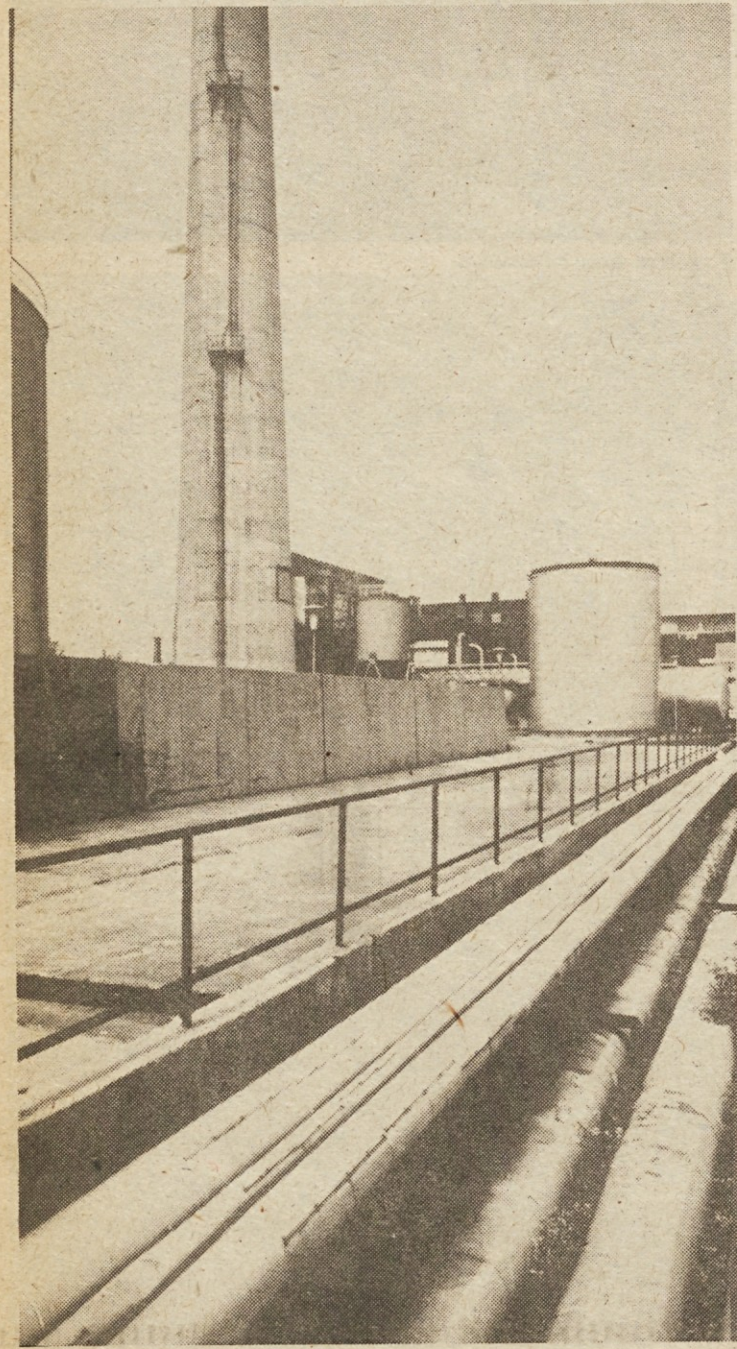

Adi Smeh.

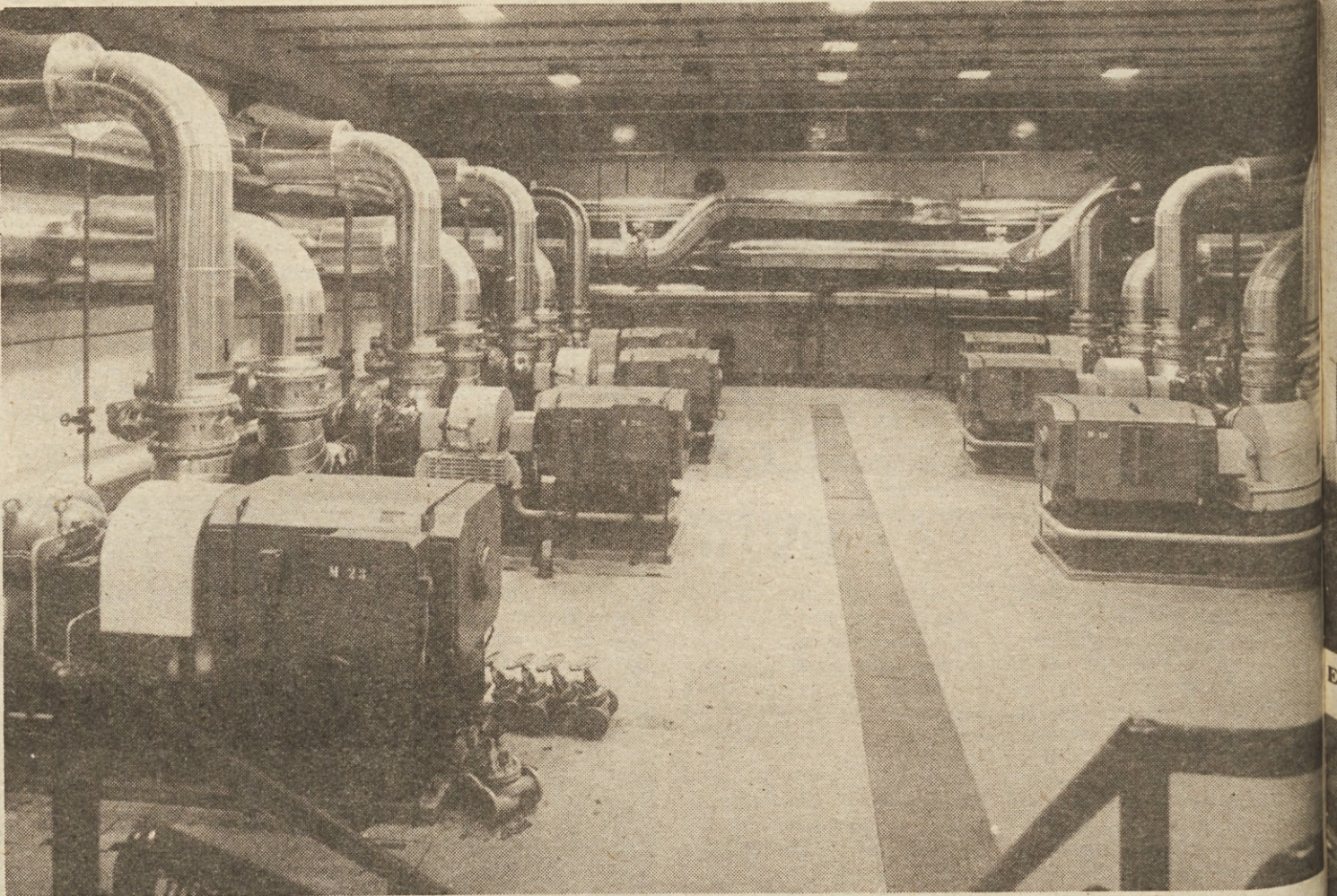

Milan Berlič.

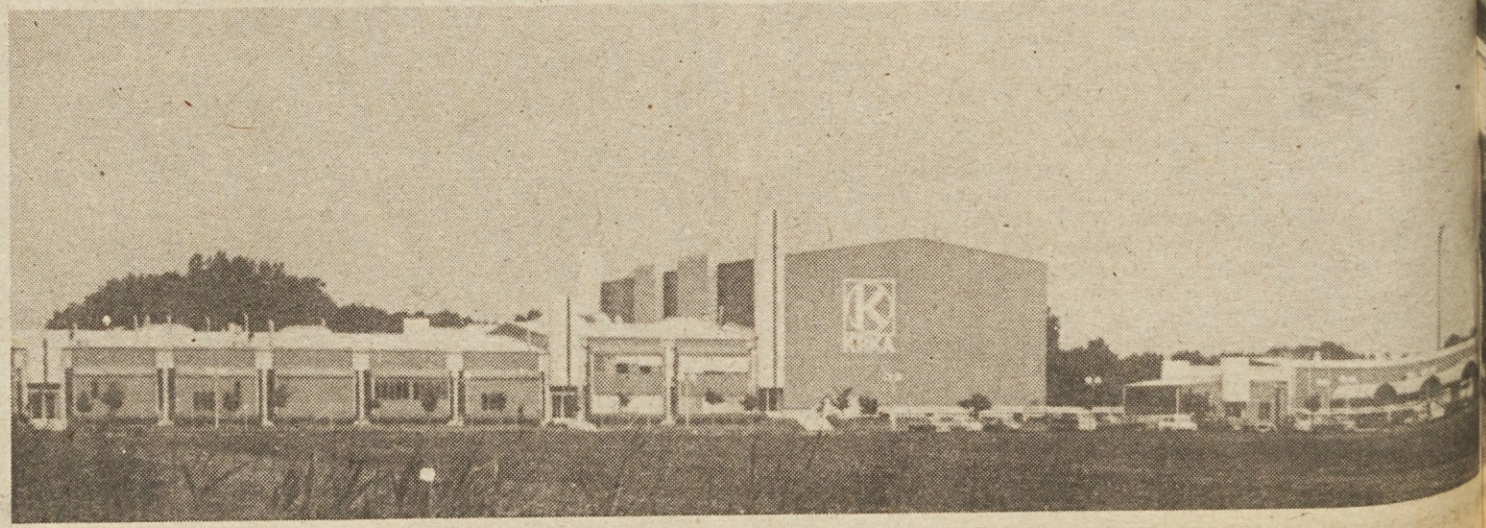
Nekateri pomembnejši referenčni objekti, ki so jih projektirali in izvajali v IMP

Komunalna energetika Ljubljana — Toplarna v Šiški.

Komunalna energetika Ljubljana — črpalnice Center.

Tovarna Krka, Ljutomer.

PREDSTAVLJAMO VAM TOZDA INŽENIRSKI BIROJI IN PROJEKTIVA ● PREDSTAVLJAMO VAM TOZDA INŽENIRSKI BIROJI IN PROJEKTIVA ●

Minka Jurak.

Janez Roš.

Ivan Pograjc.

probleme TOZD, kadrovska, organizacijska vprašanja. V TOZD je organizirana akcijska konferenca ZK.

V zvezi z obema kongresoma ZKS in ZKJ so člani OOKZ obravnavali predkongresna gradiva in sklepe obeh kongresov ZKS in ZKJ. Rešuje tudi probleme organiziranosti DO PMI, saj so Inženirski biroji specifični TOZD, ki naj bi v PMI povezoval delo proizvodnih in montažnih TOZD. OOKZ se aktivno vključuje s problemi medsebojnega povezovanja družbenopolitičnih organizacij na ravni delovne organizacije. To se odraža predvsem v osnovni dejavnosti TOZD IB, kjer je mogoče opaziti ozke tozdovske interese.

V prihodnje se bo OOKZ pridavala za pridobivanje novih članov. Smernice v njeni nadaljnji aktivnosti bodo sklepi in stališča obeh kongresov ZKS in ZKJ. Nadalje bo OOKZ spremljala uresničevanje sprejetega stabilizacijskega programa TOZD.

Vse bolj se uveljavljajo na tržiščih v tujini

V mariborskem tozdu Projektiva je 62 zaposlenih, od katerih je 5 režijskih delavcev, 57 pa proizvodnih, od teh jih je 10 v

Iraku. Od 57 proizvodnih delavcev je 33 projektantov, ostali pa so risarji, kopirci in strojepiske. Direktorica tozda je Minka Jurak, diplomirana ekonomistka, ki je doslej opravljala delo direktorja plansko analitske organizacijske službe.

Dejavnost tega tozda je kompletno projektiranje električnih in strojnih instalacij. V to dejavnost so letos vključili tudi gradbeno projektiranje. Kot posebnost projektiranja sta v tozdu dve projektantski skupini, ki se ukvarjata s projektiranjem naprav za kemično in biološko čiščenje odpadnih vod. Po reorganizaciji je namesto dveh projektantskih skupin (strojne in elektro) nastalo 7 skupin in se to število glede na potrebe lahko še poveča. Novost reorganizacije je, da so vodje novih skupin proizvodni delavci (ne več režijski kot doslej).

S tozdiranjem so v obeh novih tozdih uredili dohodkovne odnose ter izboljšali organizacijo poslovanja in dela.

V samoupravnih sporazumih o temeljih plana sozda IMP je tozda Projektiva določen za nosilca projektiranja energetskih objektov. Doslej so bili projektirani naslednji energetski objekti: Toplarna Ljubljana, Toplarna Maribor, Energana Varaždin. V Demokratični republiki Nemčiji

je bilo projektiranih 9 kotlarn, od katerih je največja zadnja kotlarna v Kulkwitzu. Referenčni objekti pa so Krka Novo mesto, Krka Ljutomer, Lek Murska Sobota, Mura Murska Sobota, Tovarna sladkorja Ormož, Železarna Jesenice, Slovensko narodno gledališče Maribor, hotelski objekti Rogaška Slatina, Radin Radenci, Zvezni izvršni svet Beograd, Kreditna banka Maribor, Kreditna banka Koper in drugi.

Kranjski skupini sta izdelali večje projekte čistilnih naprav kot so Delamaris. Izola, Jub Dol pri Domžalah (tovarna barv in lakov), Oljarica Kranj, največji objekt pa bo Zvezda Zagreb (tovarna olja). Tozda se postopoma vključuje tudi v projektiranje objektov v Iraku.

Zboljšati kakovost projektiranja

Glede na recesijsko situacijo na področju investicij na domačem trgu se bo tozda usmerjal v projektiranje za potrebe tujih tržišč, skušal pa bo povečati krog investitorjev tudi na domačem trgu. V Projektivi se zavedajo, da bodo morali z dodatnim izobraževanjem delavcev projektantov (na 2. stopnji študija na tehničnih fakultetah) izboljšati

šati kvaliteto projektiranja. Poglobiti pa bo potrebno tudi odnose s tozdi v okviru PMI in s sozdom IMP (IB Maribor in Inženiring Ljubljana), ki pridobivajo dela tudi za tozda Projektiva.

Delavski svet tozda ima 7 delegatov, njegov predsednik pa je Janez Roš. Doslej je imel delavski svet 11 rednih sej. Delegati so vabljeni na seje s pismenimi vabilom najmanj 3 dni pred sejo. Gradiva za seje dobijo delegati skupaj z vabilom. Doslej je delavski svet reševal vse samoupravne zadeve ter je bil izvršni organ vseh komisij (komisije za medsebojna razmerja, stanovaljske komisije, samoupravne delavske kontrole, komisije za norme). Obravnaval je in dal v javno obravnavo ter sprejem vse osnovne samoupravne akte, ki so pogoj za registracijo tozda. Ostale takomenovane izvedbene akte bo delavski svet obravnaval in dal v sprejem v teku enega leta.

Pri svojem delu se je delavski svet srečeval predvsem s problemi okoli notranje organizacije v tozdu (formiranje projektantskih skupin).

»Sindikat naredi vse, kar mora«

Predsednik sindikata v tozdu Projektiva je Zlatan Alagič, ki je na začasnem delu v Iraku, zato sem se o delu sindikata pogovarjala s članom izvršnega odbora sindikata Jožetom Hebarjem. »Sindikat napravi vse kar mora«, je dejal Jože Hebar. Doslej je sindikat sodeloval v javnih obravnavah vseh samoupravnih aktov in jih potrdil. Sprejel je finančni plan sindikata in razporedil sredstva za športno dejavnost, za kulturno dejavnost, za družabna srečanja ter za nekatere solidarnostne akcije. Sprejel je tudi program dela za omenjene dejavnosti. Aktivno je vodil ak-

Upravna stavba PMI Maribor, kjer je tudi sedež tozda inženirski biroji in Projektiva.

cijo za tretji občinski samopri-spevek. Razporedil je tudi delavce v počitniško prikolicco v Medulinu.

V tozdu Projektiva je 12 članov ZK. Sekretar osnovne organizacije ZK Ivan Pograjc klicuje seje s pismenimi vabilom, ki so jim priložena krajša gradiva, obsežnejša gradiva razdeli članom po dogovoru in si jih podajajo, da se na ta način izognejo dragemu fotokopiranju. Člani OOKZ se sestajajo najmanj enkrat mesečno, po potrebi pa tudi večkrat. Osnovna organizacija ZK je organizirana v akcijski konferenci občine Tabor Maribor, kjer usklajujejo vse akcije in dejavnosti in dogovore prenašajo v OOKZ.

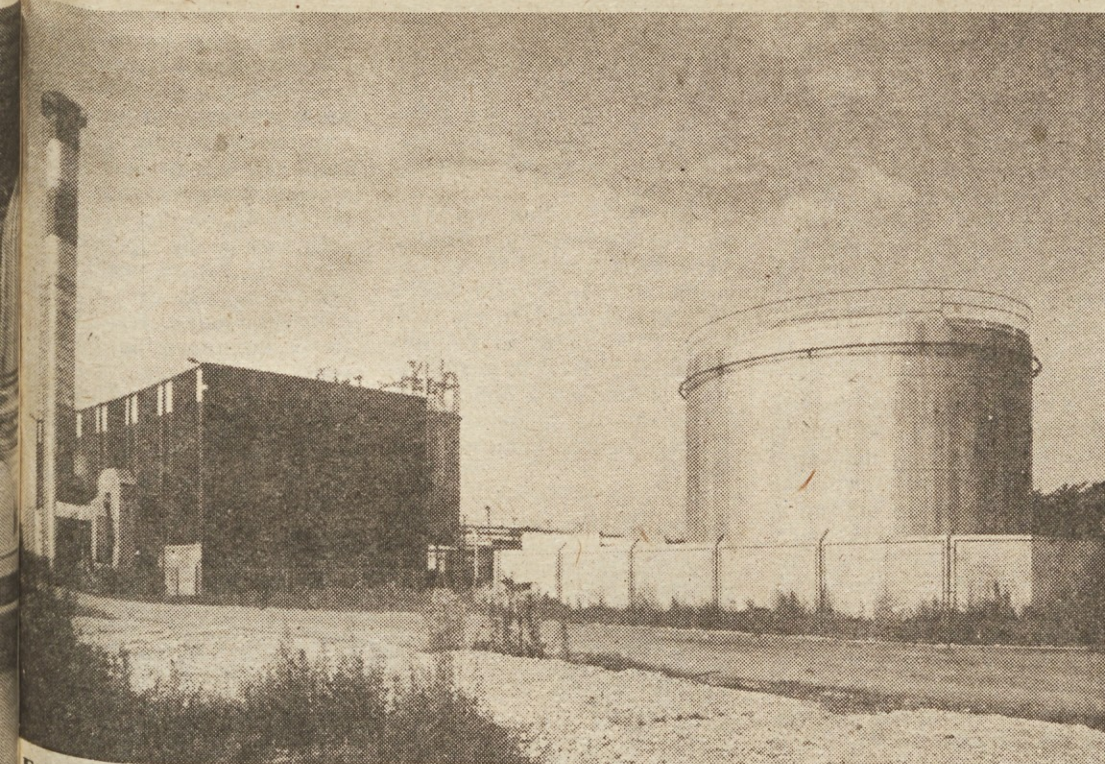
OOKZ v Projektivi je obravnavala vse predkongresne dokumente in dala pripombe na predlog statuta ZK in resolucije

za kongres ZKS.

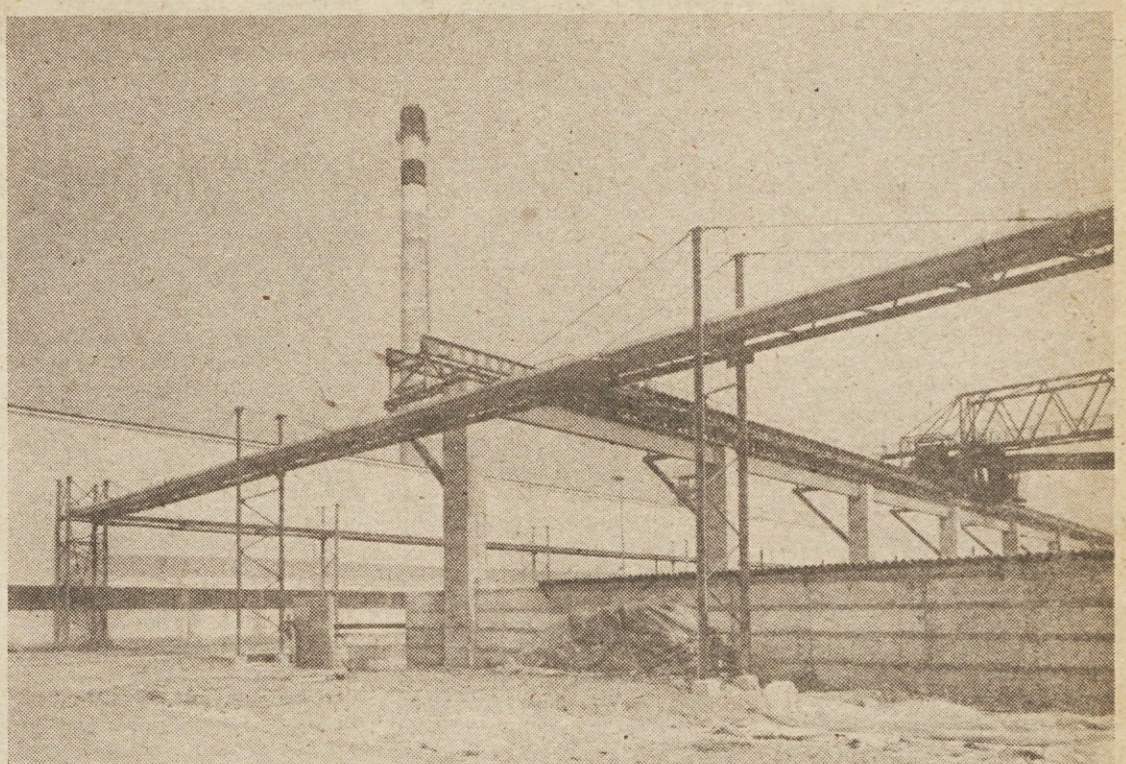
Pokongresne aktivnosti OOKZ v tozdu pa so vezane na gospodarske situacije — to je na uresničevanje stabilizacije in pospeševanje izvoza. V preteklem obdobju je OOKZ aktivno sodelovala v procesu reorganizacije tozda Projektiva, spremljala poslovne rezultate tozda, obravnavala vsebino samoupravnih splošnih aktov, ki so bili doslej sprejeti ter reševala kadrovske politike vodstvenega kadra novega tozda. Vključevala se je tudi v izobraževalni proces s tem, da je vključila nekatere člane ZK v dopisno šolo marksizma v Ljubljani.

V prihodnje bo osnovna organizacija ZK usklajevala svoj program dela z občinskim programom.

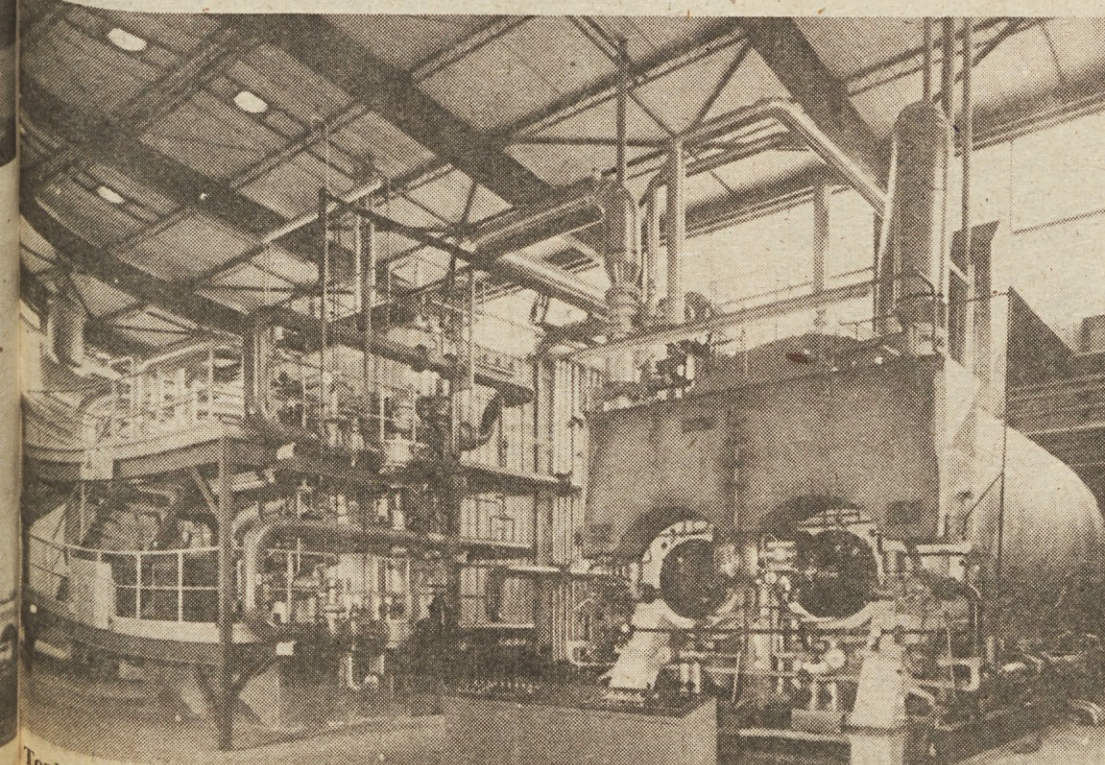
MARIJA PRIMC

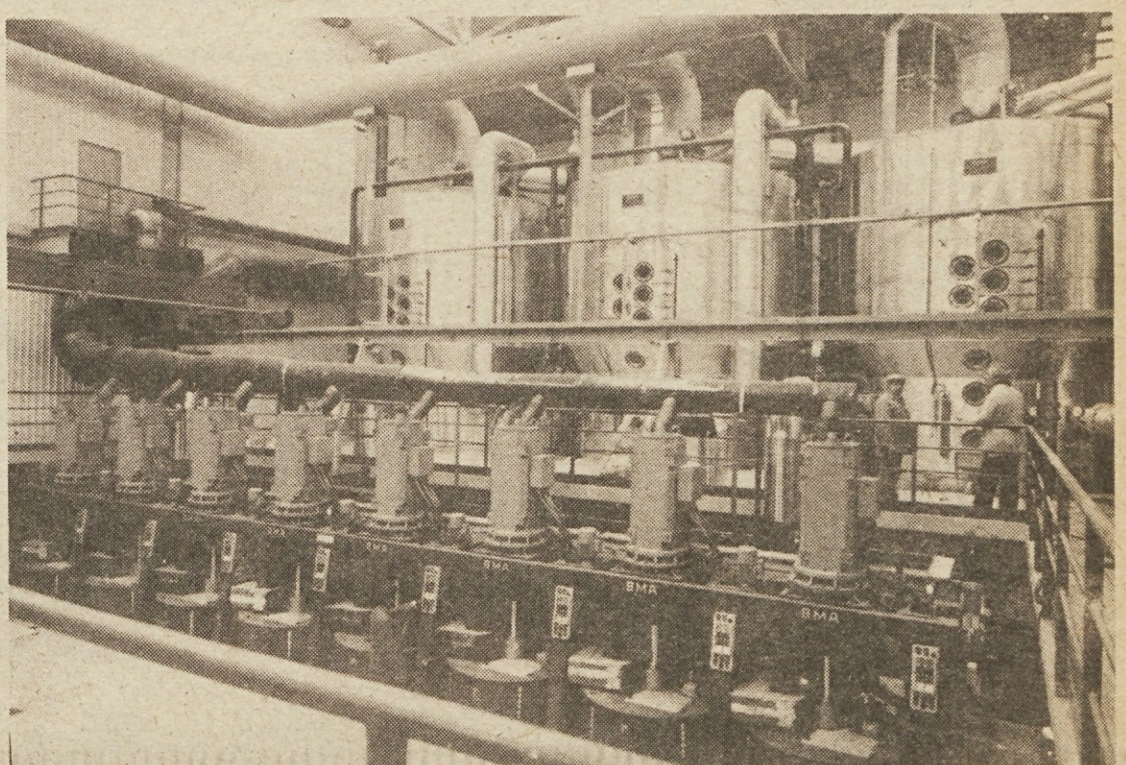
Energana Varaždin.

Tovarna sladkorja Ormož.

Toplarna Maribo-Jug — kotlovnica.

Tovarna sladkorja Ormož — hlajenje centrifug.

Pesmi, ki odkrivajo avtentičen svet delavca

Žirije za 4. kulturno srečanje gradbenih delavcev Slovenije, ki ga bo organiziral IMP — delovna organizacija IZIP od 18. do 20. oktobra v Ljubljani, so končale svoje delo. Lahko rečemo, da so tako literarna kot likovna dela, ki jih je organizator prejel, prav dobra.

Na literarnem večeru bodo sodelovali: Jure Drljejan, Rudi Robič, A. William Rogy, Andreja Malagaj, Božo Božič, Danica Pardo, Franc Drvenšek, Enes Kurtović, Anita Ogulin, Stjepan Sabolek, Suad Čaušević, Dragutin Šmitran-Jordan, Božidar Bukal, Mirsak Sekić, Ljubinko Pajić, Miladin Macanović, Anton Grandovec, Vitomir Djuričić, Krešo Ciceli, Agan Abdić, Jože Vodušek in Milenko Nikić.

Pisateljica Mira Mihelič, ki je na našo prošnjo opravila največ dela v literarni žiriji, ni skrivala svojega navdušenja nad pesmimi, ki jih je prebrala.

»Povedati moram, da je bilo sodelovanje v tej žiriji zame svojevrstno doživetje,« je rekla. »Odprl se mi je povsem nov svet na področju poezije, pristen in avtentičen. Pesmim se vidi, da so jih pisali ljudje tako rekoč iz svojega znoja.

Priznati moram tudi, da bo posej moj odnos do delavcev iz drugih republik drugačen. Ko sem brala doživete izpovedi v njihovih pesmih, sem čutila, da se jim lahko drugače približam. Tako sem bila navdušena, da sem pesmi pokazala nekaterim znancem in prijateljem in vsi so bili presenečeni in očarani nad njimi.

Mira Mihelič je za literarni večer od vsakega avtorja izbrala po eno pesem in tudi predlagala vrstni red nastopov na literarnem večeru, ki se bo začel s intimno izpovedno liriko in noto. Pravi pa, da ji ni bilo treba gledati skozi prste. Po njenih besedah ni avtorja, za katerega ne bi mogla izbrati dovolj kakovostnega dela.

»Vsi so dobri,« je rekla, »nekateri pa prav izstopajo. Res mi je žal, da jih ne bomo mogli predstaviti v več pesmimi.« Ta omejitve je seveda zaradi časa, ker bi se sicer literarni večer preveč zavlekel, pa tudi v katalogu ni prostora, da bi pesnike predstavili v več kot enim delom.

Od avtorjev, ki so nanjo naredili najmočnejši vtis, je Mira Mihelič omenila Vitomira Djuričiča in Jureta Drljejana. Nasploh pravi, da so ravno gradbinci — pesniki iz drugih republik poslali najbolj doživete pesmi in po izpovedni prepričljivosti prekosali slovenske avtorje.

Pri tem pa moram povedati, da sem se z Miro Mihelič pogovarjal v ponedeljek, 5. septembra. Naslednji dan pa smo dobili prispevke še nekaterih avtorjev in tako smo jo v želji, da bi tudi zamudnikom omogočili sodelovanje, naprosili naj prebere ta dela in jih vključi v predstavitev na literarnem večeru in katalogu.

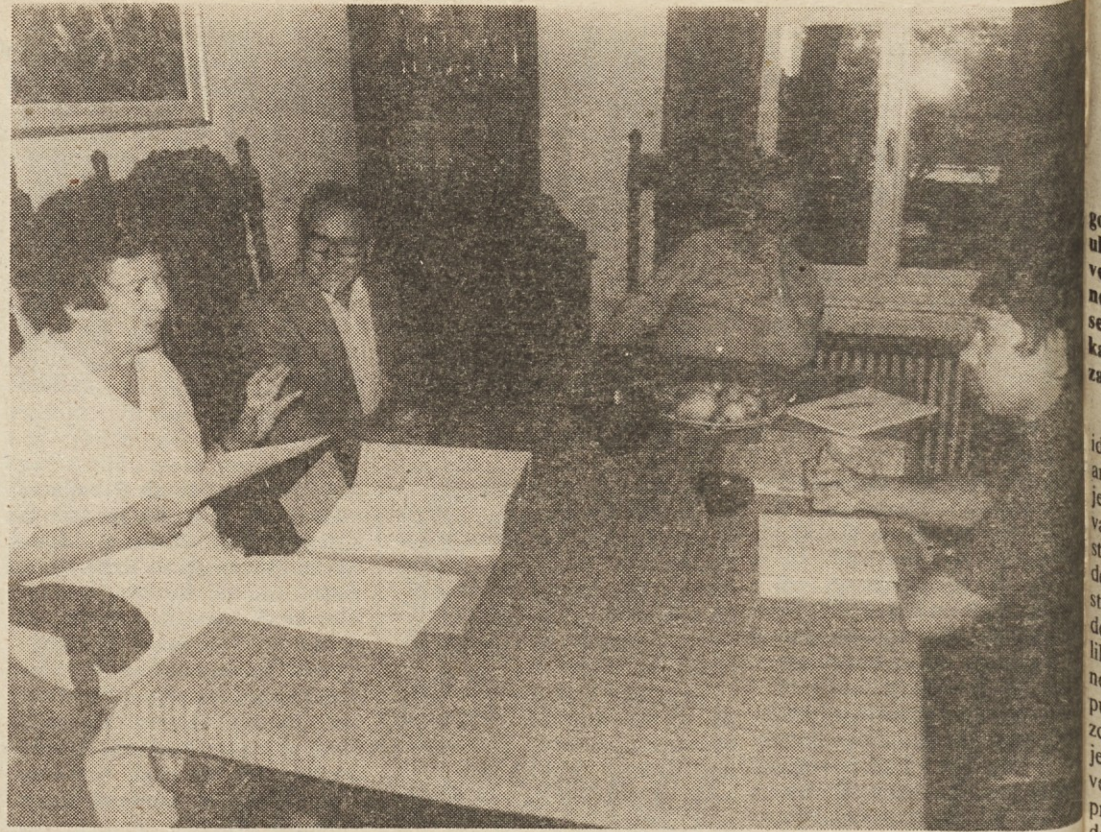
»Zares želim, da bi ta dela prišla v širšo javnost, saj to zaslužijo,« je rekla Mira Mihelič. Morda bo tudi sama napisala kak

članek za katero izmed literarnih revij, kot rečeno, pa o svojih vtisih že pripoveduje znancem in prijateljem. Upamo, da bomo med kulturnim srečanjem uspeli navdušiti literarne kritike za širšo predstavitev te dejavnosti. Morda pa bi bil po četrtem srečanju, ko se bomo začeli pripravljati na peto, čas, da predstavimo nekoliko širši izbor najkvalitetnejših del v zborniku. Predlagali bomo republiškem odboru sindikata gradbenih delavcev Slovenije, naj skuša uresničiti to zamisel.

Verjetno bi bil zdaj pravi čas, saj bo 5. kulturno srečanje majhen jubilej in je primerno, da pokažemo sadove teh prireditelj, ki dokazujejo da trud organizatorjev ni bil zaman.

»V Slovenj Gradcu, kjer je Kograd organiziral prvo kulturno srečanje, smo bili samo štirje pesniki,« je povedal Rudi Robič, ki je tudi sodeloval v žiriji. Povabili smo ga, kot pesnika iz gradbinskih vrst, ki je tudi že uveljavljen, saj sta pri Cankarjevi založbi izšli dve zbirki njegovih pesmi — Prgišče pesmi (leta 1978) in Tema v svetlobi (leta 1982). Rudi Robič, gradbeni inženir, je bil zaposlen pri Pionirju, julija lani pa se je upokojil, sodeloval pa bo tudi na letošnjem srečanju. »Ustvarjanje je pač nuja. Pisati sem začel v partizanih,« pravi, »in potem sem nadaljeval, saj čutim v sebi vedno nekaj novega, kar moram izpovedati.«

Taka priljubljenost bo tudi na našem literarnem večeru, kjer se bodo srečali avtorji, pa tudi Mira Mihelič je obljubila, da bo z veseljem prisostvovala in se udeležila pogovora z ustvarjalci.

Mira Mihelič pripoveduje, da so jo literarna dela za 4. kulturno srečanje gradbenih delavcev Slovenije pravo presenetila. Na sliki so še Rudi Robič, France Mihelič in Janez Penca (predstavniki literarne komisije v odboru za organizacijo 4. kulturnega srečanja).

Slike — odprte v sodobnost in svet

Žirija, ki je izbirala likovna dela za razstavo na 4. kulturnem srečanju gradbenih delavcev Slovenije, je morala pošteno zavijati rokave. Kar dobre štiri ure so Peter Krečič, Jaka Bregar in Marko Kozman porabili, da so pregledali in ocenili 93 slik, ki jih je poslalo 15 avtorjev in 85 fotografij, ki jih je poslalo 13 avtorjev.

Od 93 poslanih likovnih del je žirija izbrala za razstavo 69 slik, za objavo v katalogu pa 25 slik. Pri fotografijah pa je bila kakovost del slabša, zato so za razstavo izbrali le 41 slik, od katerih jih bo 13 predstavljenih v katalogu.

Ze ti podatki kažejo, da bo večina avtorjev zastopanih na razstavi s po več deli, ker je žirija ugotovila, da so poslana dela tako kakovostna, da zaslužijo predstavitev v javnosti.

»Glede na kakovost uvrščenih del bo razstava na 4. srečanju pomembna prireditev amaterske kulture,« je dejal likovni kritik Peter Krečič. »Na razpis je prišlo lepo število dovolj kvalitetnih del in mislim, da smo člani žirije izbrali slike, ki bodo avtorje spodobno predstavile. Izločili smo nekaj del, ki so bila pod nivojem, toda ta so bila redka. Izločili smo tudi nekaj del, ki posamezne avtorje slabše predstavljajo, kot dela, ki smo jih odbrali. Avtorji naj torej ne mislijo, da so bila ta dela slaba, ker so bila izločena.«

Pri umetnosti se mi zdi pomembno dvojje, sem nato vprašal Petra Krečiča: »Po eni strani znanje, ki ga je pokazal avtor in po drugi strani njegov odnos do obravnavanega problema, kot se kaže v delu. Kako ocenjujete prispele dela glede na ti dve prvini?«

»Res je, znanje in kreativnost se v umetniškem delu prepletata in ti dve prvini sta bili podlaga pri delu žirije. Ugotovili smo, da so mnogi avtorji zelo večji obrtne strani, nekateri pa so celo pravi virtuozni in poznajo fine tehnike. Smo pa ocenjevali tudi, kako

je avtor sprejemal motiv. Zato smo dali prednost tistim delom, kjer je čutili avtorjevo angažiranost, tudi če tehnično niso dovršena. Skušali smo se tudi izogniti slikam, ki želijo ugajati, in odbrali tiste avtorje, ki so hoteli povedati nekaj več.«

Slike kažejo, da avtorji iščejo vzore v profesionalni umetnosti, v delih, ki so predstavljena na razstavah. Zame je zanimivo in pozitivno, da avtorji iščejo vzore v profesionalni umetnosti in ne pri navicah. Pričakoval bi namreč, da se bodo spogledovali z navicami, ki so zelo popularni. Vendar ni tako. Avtorji, ki sodelujejo na tej razstavi, se z gledanje predvsem pri modernem slovenskem in evropskem slikarstvu.«

Se vam zdi to pozitivno ali negativno?

»To gledovanje je pozitivno, če ni kopiranje, ampak je izraz modernega doživljanja. Upam, da smo člani žirije spregledali dela, kjer je bila to le poza. Za večino avtorjev pa se mi zdi, da njihova dela izražajo moderno senzibilnost, da imajo občutek za moderno likovno interpretacijo.«

Kaj pa sodite o fotografskem delu razstave. Ali dejstvo, da ste izločili več fotografij kot slik, kaže strožji kriterij?

Presenetilo me je, da je bila kvaliteta fotografij slabša, čeprav je fotografija tehnično lažji medij. Toda le manjši del fotografij je dosegel kakovostno raven slik. Zato smo tudi izločili več fotografij kot slik. Presenetilo me je tudi, da so bile mnoge

fotografije tehnično slabo izdelane in da je bil tudi motiv slabo izbran. Po drugi strani pa je med fotografijami nekaj izjemnih rešitev, ki bi se uveljavile tudi v ostrejši konkurenci, saj dosega vrhunsko kakovost.«

Se vam ne zdi zanimivo, da se na slikah gradbeniška tematika ni pojavila, pri fotografijah pa je močno zastopanje?

»Res je. Ena sama slika ima gradbeniško tematiko pri fotografiji pa je teh motivov mnogo več. Mislim, da je gradbeništvo zaradi dinamike, gibanja, struktur bližje fotografskemu mediju kot pa slikarstvu.«

Ob koncu je Peter Krečič opozoril, da moramo seveda ta likovna in fotografska dela pravilno vrednotiti in postaviti te pohvalne ocene v realen okvir. »Ljubiteljsko ustvarjanje ne more biti reprezentančna umetnost. Teh del ne moremo postavljati ob bok visoki kulturi. Osebnostno mislim, da ni realna teza o amaterski umetnosti kot o nekakšni alternativni profesionalni umetnosti.«

Kakšen je vaš odnos do amaterske kulture?

»Če govorimo o vsem spektru amaterske kulture, naj najprej omenim kolektivne dejavnosti — to so pevski zbori, gledališke in folklorne skupine, orkestri in podobno. Tu vidim kvaliteto v združevanju. Današnji način življenja ljudi ločuje. Delovni proces je razdrobljen, v prostem času pa človek ždi pred TV sprejemnikom v svoji sobi. To pa ni normalno človeško življenje. In kolektivno amatersko ustvarjanje ponuja ljudem možnost, da se zblizu jejo.

Likovna umetnost pa je individualno ustvarjanje. Človek, ki se amatersko ukvarja z njo, se srečuje z likovnimi problemi, kar

ga usmerja v problematiko profesionalne kulture. Človek, ki skuša sam reševati podobne probleme, bo verjetno bolje razumel vrhunsko umetnost. S tem amatersko ustvarjanje nekako nadomešča šolo, ki bi morala dati človeku neka spoznanja o likovni umetnosti, slikarstvu, kiparstvu in arhitekturi, pa vemo, da največkrat tega ne daje. Če je torej ljubiteljsvo prav usmerjeno — in tu bi moralo odločilno vlogo igrati mentorstvo, ki pa je pri nas preslabo razvito — je to ljubiteljsko ustvarjanje prava pot za doseganje vrhunske umetnosti. Le v izjemnih primerih pa se zgodi, da posameznik sam doseže tudi vrhunsko kakovost. Toda odnosa med ljubiteljsko in vrhunsko umetnostjo ne smemo gledati kot tekmovalno, pomembno je tudi, da postajajo ljubiteljski ustvarjalci odjemalci vrhunske umetnosti.«

Republiški odbor sindikata gradbenih delavcev je v žirijo za likovna dela določil Marka Komana iz delovne organizacije SCT, ki je že zadnja tri leta sodeloval v pripravah na kulturno srečanje. Tudi on se je strinjal, da je kakovost slik dobra, višja kot doslej, kar je gotovo odraz stalnega dela na kulturnem področju.

Ker smo pričakovali, da bo tudi na IV. srečanju, tako kot na

prejšnjih, sodelovalo precej fotografov, smo za žirijo pridobili Jaka Bregarja. On je sicer začel kot filmski amater in v dvanajstih letih posnel celo vrsto filmov, katerimi je sodeloval na festivalih v Sloveniji in Jugoslaviji, je pa tudi zastopal Jugoslavijo na mednarodnem festivalu amaterskega filma v Helsinkih. Fotografiji se je bolj posvetil v zadnjem času, ko so se filmi močno podražili, povrh vsega pa jih zdaj dve leti naše trgovine sploh ne prodajajo več.

O fotografijah, ki so prispele na razpis IV. kulturnega srečanja, je rekel: »Prišlo je veliko del, toda prevladovalo je dokumentaristično prikazovanje del predvsem s področja gradbeništva. Mene to načeloma ne moti, saj je to tematika, ki se je drugimi fotografiji redko lotevajo, saj nimajo pravih možnosti, ker pa tudi nimajo dostopa na gradbiščih in delom. Na žalost pa je bila večina fotografij zgolj registracija in so avtorji vanje vložili pre malo svojega dela. Slike so bile veliko bolj osebne, bolj avtorske, kot fotografije. To je seveda splošna ocena, kajti po drugi strani je tudi med fotografijami nekaj izjemno kvalitetnih del, ki kažejo smer, v kateri naj bi avtorji nadaljevali svoje delo.«

LOJZE JAVORNICA

Dva posnetka z žiriranja likovnih del. Člani žirije (z leve): Marko Kozman, Jaka Bregar in Peter Krečič. Na levi sliki je z njimi Albert Žvab, ki je v organizacijskem odboru vodil komisijo za likovna dela.

Zakaj se je zdravstveno varstvo v naši ambulanti podražilo za sto odstotkov?

Mislimo, da bi se morali dogovarjati, ne pa izsiljevati

Ponovno je treba reči oziroma napisati besedo ali dve o delu in dogodkih, ki so v zvezi z našo Obratno ambulanto v Ljubljani, Zagrebška ulica 32. Morebiti se bodo komu zdeli članki na to temo preprosti, vendar pa gre za pomembno obliko uresničevanja našega zdravstvenega varstva, ki zahteva dokajšnjo mero pozornosti. Prav je torej, da se vsaj občasno seznanimo z delom in rezultati obratne ambulante, kakor tudi s problematiko, ki spremlja njeno delo, zadeva pa nas. Prav zadnje je namen tega kratkega prispevka.

Vsem nam je dobro znana ideja, iz katere so zrasle obratne ambulante. Ta ideja je v osnovi jedrnatna — nuditi zdravstveno varstvo aktivnemu delu prebivalstva tam, kjer to prebivalstvo dela in to tako, da bo to zdravstveno varstvo čim bolj koristilo delu. Ta korist pa je lahko raznolika: krajši čakalni časi, priročnost, povezanost z zdravnikom s populacijo pacientov, sodelovanje zdravnika s kolektivom in usklajevanje ciljev in dela obbeh, preventivno zdravstvo, itd. Vse te prednosti je kolektiv IMP že davno pretehtal ter organiziral lastno obratno ambulanto. V obratni ambulanti delajo delavci Zdravstvenega doma Bežigrad, prostore, opremo in drobni material pa prispevamo mi. Z zdravstvenim domom nas veže že leta bolj ali manj nespremenjena pogodba, ki se je nekajkrat spreminjala pretežno le zaradi cen storitev zdravstvenega doma.

Spominjali pa se boste, da je v tem glasilu izšel o zadevi obratne ambulante leta 1980 članek, ki je jasno kazal na zaplet v odnosih med IMP in Zdravstvenim domom Bežigrad. Takrat je šlo za poskus, da bi drastično dvignili cene storitev v obratni ambulanti na podlagi nekakšnih sklepov Zdravstvene skupnosti Ljubljana-Bežigrad. Domislili so se, da bi si lahko olajšali dohodkovne težave s tem, da bi naložili združenemu delu breme plačila 50% celotne kurative v obratni ambulanti. Ker se iz omenjenih sklepov ni videlo, je šlo tedaj v našem primeru za cca 100% dvig cen storitev zdravstvenega varstva v obratni ambulanti. Uprli smo se temu poskusu. Poizkušali smo pritegniti, čeprav brezuspešno, nekatere občinske strukture. Storiši smo precej korakov in ukrepov, posledica vsega tega hrupa pa je bila, da je zdravstveni dom od svojih zahtev nekako »začasno odstopil«. »Začasni odstop« je očitno prava beseda, za postopek v letu 1980. Tedaj smo med drugim očitali našim pogodbenim partnerjem, da so njihove usluge oziroma storitve v naši obratni ambulanti na dokaj nizkem nivoju, da pa skušajo priti do svojega dohodka na dokaj čudne načine. Pogodbeni ali dogovorni partnerji naj bi se o izvajanju posla dogovarjali, ne pa izkazali možnosti za razna »presencenja« in skušali obiti

pogodbo s posredovanjem višjih instanc.

Danes, po dveh letih, se je izkazalo, da je bilo umikanje iz leta 1980 le taktična poteza. Pomladi nas je zdravstveni dom seznanil z vsebino Samoupravnega sporazuma o svobodni menjavi dela za obdobje 1981—85. Gre za samoupravni sporazum med DO Zdravstveni dom in uporabniki (beri: Zdravstvenimi skupnostmi ljubljanskih občin). Samoupravni sporazum je sprejela tudi Zdravstvena skupnost Ljubljana-Bežigrad in sicer že decembra 1981, ne da bi se kateremu naših delegatov zdelo primerno in potrebno o zadevi seznaniti koga od t.i. strokovnih služb. Izkazalo se je celo to, da celo vestni delegati niso vedeli, za kaj so glasovali. Strokovne službe niso mogle samostojno posredovati, ker zadeva od danes še ni bila nikjer objavljena, uporabniki oziroma njih strokovne službe pa ne prejemajo zapisnikov skupščin SIS. V tem samoupravnem sporazumu stoji tudi besedilo 18. člena, ki ima na prvi pogled izredno nedolžno vsebino, ki pa je očitno sprožila »vojno« med lastniki in uporabniki obratnih ambulanz na eni in izvajalcem zdravstvenih storitev na drugi strani. Gre, preprosto povedano za to, da priznava zdravstveni dom imetnikom obratnih ambulanz nek povprečni obseg zdravstvenega varstva na pacienta — karton v obratni ambulanti. Vse kar je nad tem povprečnim obsegom mora uporabnik posebej plačati po višji ceni. Mimo tega pa mora še sam ugotavljati in zaračunavati svoji zdravstveni skupnosti tisti priznani obseg zdravstvenega varstva. Pri tem nam izvajalec izračunava »kvoto« na vsak obisk obratne ambulante in praktično na celotno kartoteko, ne glede na to, koliko delavcev s kartonom v obratni ambulanti dejansko poišče v letu pomoč v naši obratni ambulanti. Ko vse to seštejemo in ovrednotimo, pridemo do jasnega zaključka, da se bi naše zdravstveno varstvo v obratni ambulanti podražilo za cca 100% ob dejstvu, da velik ali celo pretežni del preventive plačujemo še posebej. Mimo tega pa si bi morali omissliti kar majhen obračunski štab samo zato, da bi ugotavljali in »razrezovali«, kateremu TOZD gre zaračunati posamezen faktor oziroma kateri faktor lahko določena TOZD-uporabnica refundira pri Zdravstveni skupnosti. Vse to pa je očitno predrago. Glede na določilo 21. in 48. člena zakona o zdravstvenem varstvu, mora izvajalec zdravstvenega varstva urejati neposredno menjavo dela pogodbeno z uporabnikom. Glede na to določilo doslej zavračamo fakture z enornimi zneski, ki nam jih Zdravstveni dom Ljubljana-Bežigrad vtrajno pošilja z utemeljitvijo, da gre za plačilo »po 18. členu« že omenjenega samoupravnega sporazuma. Pogodbe oziroma samoupravnega sporazuma z zdravstvenim domom nismo podpisali.

Nerodno v vsej zadevi danes pa je dejstvo, da zdravstveno varstvo potrebujemo ter da nam ga v zadnjem letu in pol, osebje zdravstvenega doma v naši obratni ambulanti nudi v dobri kvaliteti. S sedanjim zdravnikom smo v pretežni meri vsi zadovoljni, čeprav je nekaterim sodelavcem, ki so preprosto bolni, stopil na prste. Ti zadnji ga nemara ne čislajo tolikanj. Tudi smo z novo ekipo dosegli bistveno boljši kontakt, kakor s poprejšnjo in rezultati so neizogibno pozitivni. Dilema je torej jasna — ali se

nam »splača« za to ceno, ki jo sedaj in na tak način zahteva zdravstveni dom, obratno ambulanto obdržati ali ne? Odgovor na to vprašanje ni lahek, vsekakor pa bo prišel na vrsto šele tedaj, ko bomo izčrpali vsa zakonita sredstva za zaščito naših pravic in interesov. Nismo pripravljeni dvakrat plačati isto stvar. Verjetno pa tudi sedanjí zdravnik ne bo več kar naprej pripravljeno delati brez ustrezne stimulacije, kakor pa se dela recimo v ambulantah na zdravstvenem domu samem.

Zdravnika dr. Antona Šteblaja v IMP-jevi obratni ambulanti smo povprašali ali dela več kot drugi zdravniki v splošnih ambulantah in ali je zato kaj stimuliran, pa nam je povedal, da je obratna ambulanta prednostna ambulanta IMP, v kateri delajo trije delavci Zdravstvenega doma Ljubljana tozđ Bežigrad (zdravnik in sestri), ki se ukvarjajo s preventivnim in kurativnim zdravstvenim varstvom. V preventivo sodojo: zdravstveni pregledi pred nastopom službe, pred odhodom na začasno delo v tujino, obdobjni zdravstveni pregledi, pregledi delavcev v kuhinjah IMP, zdravstveni pregledi učencev v gospodarstvu in kurativno: pregledi bolnih delavcev

IMP. Delo je na obeh področjih timsko. V planu za lansko leto je bilo »normirano« vrednotenje dela 125.000 faktorjev (v letu), realiziranih pa je bilo 173.000 faktorjev, kar je za 40-odstotkov več, kot je bilo planirano. To je tako, kot da bi ta tim pregledal oziroma postavil prvo diagnozo vsak dan 56 ljudem, medtem ko je plan v splošnem zdravstvenem varstvu okoli 125.000 do 130.000 faktorjev letno. V tej oceni niso všteti telefoni, dajanje informacij po telefonu, obiski na domu (ob prostih zdravnikovih sobotah), cela vrsta receptov, ki jih napiše zdravnik pacientom, ki hodijo h zdravnikom drugam in podobno.

Za obratne ambulante na območju mesta Ljubljana je značilno, da so delavci teh ambulanz posebej stimulirani tako na primer na izobrazbo v primerjavi z izobrazbo enake stopnje drugih delavcev v neki firmi (ta razlika je okoli 10 do 20 odstotkov v škodo zdravstvenih delavcev) kot tudi na preseganje plana oziroma na količino opravljenega dela. Delavci IMP-jeve obratne ambulante pa za delo, ki ga v tej ambulanti opravljajo, niso posebej stimulirani. Osebné dohodek prejemajo pri Zdravstvenem domu Ljubljana Bežigrad.

Obraz iz kolektiva: Zoran Barešič, varnostni inženir in nogometni sodnik

»Tepen nisem bil nikoli«

Tukaj v vročem Iraku nas je čedalje več, mnogo znanih in neznanih obrazov prihaja. Eden teh je tudi 35-letni varnostni inženir in hkrati nogometni sodnik Zoran Barešič iz EMOND. Vprašali smo ga veliko stvari, najin pogovor je potekal takole:

— Doma si iz Dalmacije, živiš pa že precej časa v Sloveniji. Kako je prišlo do tega in kako si sploh prišel k IMP?

Vprašanje, na katerega ni tako enostavno odgovoriti. Res je, rojen sem v Dalmaciji na morju in tam so moji starši, toda v Sloveniji živim že petnajst let. Po končani gimnaziji sem hotel končati eno višjih tehniških šol, ker sem se s tem zadovoljeval in ker me je tehnika precej zanimala. Kersredi šestdesetih let na Hrvaškem ni bilo nobene Višje tehniške šole, sem se pač vpisal na Mariborsko Višjo tehniško šolo, kjer sem tudi uspešno diplomiral. Službo sem iskal precej časa, več kot dve leti in ker je nisem dobil, sem odšel k vojakom.

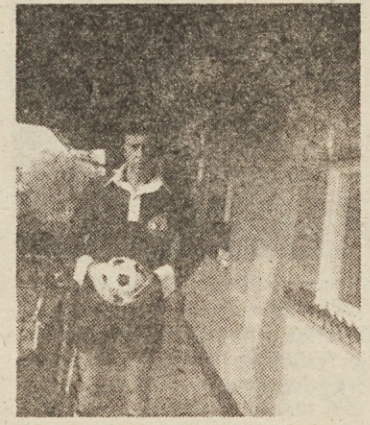
Po končani vojaščini sem poslal okrog petdeset prošenj po vsej Jugoslaviji, ker sem hotel končno začeti z delom, ne glede na to kje. Od teh petdeset prošenj sem dobil odgovor na osem od tega na šest iz Slovenije. Povabili so me na razgovor v Iskro Pržan in Iskro Stegne v Ljubljani. Odločil sem se za Pržansko Iskro in — to je bila moja prva služba. No nisem dolgo zdržal. Iskra je takrat imela precej močnej v gospodarjenju in sem se odločil za spremembo. Javil sem se na razpis za varnostnega inženirja, ki ga je razpisala TOZD Elektromontaža. Ker sem izpolnjeval pogoje, sem bil sprejet. Zdal sem že sedmo leto v IMP.

— Ali je samo nelikvidnost Iskre Pržan bila odločilna za to, da si zdaj varnostni inženir?

Nelikvidnost nikakor ni bila glavni razlog, toda službo sem hotel zamenjati čimprej. Poleg tega takoj po prihodu v IMP sem imel za 25% večjo plačo kot v Iskri. Moram priznati, da sem si delo varnostnega inženirja v začetku predstavljal čisto drugače. Pričakoval sem več avtoritete in več resnosti na tem področju. Začetek je več ali manj povsod enak: spoznaviš stvari, ocenjuješ, tehtaš. Jaz sem moral po poskusni dobi opraviti tudi strokovni Republiški izpit iz varstva pri delu, kar je terjalo precej dodatnega študija. Šele na tem seminarju sem pravzaprav spoznal, kaj me čaka in kako bo moje delo potekalo.

— Kje so dobre strani poklica varnostnega inženirja in kje vidiš pomanjkljivosti?

Kar se dobrih strani tiče, jih ni ravno dosti. Meni osebno je všeč

Zoran Barešič.

samostojnost na tem delovnem mestu, torej občutek, da za to kar narediš in predlagaš, tudi odgovarjaš. Tudi kreativnosti ni za podcenjevati, saj je vedno kaj novega in interesantnega. O pomanjkljivostih pa ne bi hotel kaj preveč govoriti saj jih je na žalost preveč.

— Kako je pa z varstvom pri delu tukaj v Iraku, kjer so delovni in življenjski pogoji drugačni?

Jaz osebno sem z odnosom do varstva pri delu tukaj v Iraku zadovoljen, čeprav je pomanjkljivosti precej. Zelo težko je namreč delati po naših jugoslovanskih predpisih. Toda rezultati dela (tukaj mislim predvsem na nesreče pri delu) kažejo da — gre. V šestih mesecih smo namreč imeli samo osem nesreč pri delu, kar znaša komaj 1% od povprečnega števila zaposlenih. Če računamo, da je delovni čas daljši kot doma, da so pogoji težji, da je število delovnih dni v tednu večje kot doma, potem lahko rečemo, da je situacija zadovoljiva. Sigurno je tudi to, da relativno malo nesreč pri delu ne pomeni, da je varstvo pri delu idealno urejeno. Problemi so, saj jih je tudi na vseh drugih področjih in v življenju nasploh precej. — Dotaknimo se malo tvoje hobija-nogometa. Vemo, da si aktiven slovenski republiški

Kako so delavci pomagali turizmu

Za nekatere mleka ne bi smelo zmanjkati

Skrb za zdravje zaposlenih je družbena dolžnost, kajti od tega je odvisna naša materialna in politična moč, s tem pa ugled po svetu. Zdaj v času naporov za stabilizacijo našega gospodarstva se moramo tudi marsičemu odpovedati, toda to naj bi bilo tudi časovno pogojeno, se pravi, da mora biti kako pomanjkanje v nekem roku tudi odpravljeno.

V skrbi za zdravje in dobro delovno počutje delavcev je bilo že marsikaj dobrega storjenega, čeprav še ne vse. Vendar, kar imamo je že veliko, če ne bi letos na to tudi kdaj pozabili. Vemo, da imajo delavci glede na pogoje dela (prah, plin, barvila itd.) pravico do mleka ali jogurta kot preventivnega sredstva zoper škodljivost za zdravje. Tako smo tam do junija nekako še v redu sprejemali, kar nam pripada, potem pa je mleka čisto zmanjkalo po tovarnah. Slišali pa smo v istem času, da je mleka zmanjkalo tudi v turističnih krajih ob morju, ter da bodo hitro poskrbeli, da bo oskrba spet urejena. Ob tej razlagi se je tudi nam nekako utrnila misel, kaj če ni preskrba z mlekom za delavce okrnjena zaradi turi-

zma, v tej splošni potrebi za devizami tujih gostov, ki jim moraš res dati, kar potrebujejo. Gre za ugled in odplačevanje dolgov, pa za nakup surovin in repromateriala.

Vendar pa ob tem ne bi smeli žrtvovati zdravje domačih delavcev, da bi ne dobili tištega, kar jim pripada, saj so oni v proizvodnji osnovna moč našega gospodarstva. Zato ob taki ugotovitvi ne moremo mimo dejstva, da je treba v prihodnje takšna pomanjkanja preprečiti z boljšo organizacijo proizvodnje in preskrbe, kajti po planinah vidimo še ogromno pašnikov kjer ni živine, obenem pa imamo tudi brezposelne, ko bi mnogi v kmetijstvu lahko delali in ne bi tarnali, da nam recimo manjka mleka in ga zato ne dajejo tistim, ki jim je nekako »predpisano«.

Prepričan sem, da bi se lahko pomanjkanje hitro odpravilo, predvsem pa bi morali vedeti, kdo naj mleko najprej dobi, za ostale sezonske potrebe pa je treba drugače poskrbeti.

Mislimo pa, da je skrb za domače ljudi prva dolžnost, na njih namreč sloni bodočnost in zadovoljstvo v njej.

FRAN VODNIK

nogometni sodnik. Varstvo pri delu in nogomet!

Res je. Nogomet in šport nasploh sta moje veselje. Še v gimnaziji sem bil zelo aktiven v več športih: nogomet, košarka odbojka, tenis, atletika toda v nobeni panogi nisem dosegel tistega kar sem pričakoval. Nekako mi je največ prinesel nogomet saj sem bil aktivni nogometar mladinskega moštva NK »Šibenik«. Ker sem bil precej visok in precej suh, hranil sem se vedno po menzah, sem predvsem zaradi zdravja na priporočilo drugih nehal. Po prihodu v Slovenijo sem začel razmišljati o sojenju. Tako sem leta 1975 postal nogometni sodnik.

— V času odhoda v Irak si bil na »A« listi slovenskih nogometnih sodnikov, torej glavni sodnik na republiških tekmah. Kaj pa sedaj?

Na žalost tudi tukaj v sojenju trenutna situacija in čas, ki neusmiljeno gre naredita svoje. Zato kaj več v nogometni sodniški karieri ne morem pričakovati. Zdaj sem namreč brisan iz liste in vsaj eno leto se moram spet dokazovati. S sojenjem sem pravzaprav začel nekoliko pozno, toda kljub temu se lahko pohvalim, da sem zelo hitro prišel v sam vrh perspektivnih slovenskih nogometnih sodnikov in pred kratkim sem bil predviden celo, da bi delal izpit za zveznega nogometnega sodnika. Toda zaradi niza okoliščin o katerih raje ne bi govoril, se je situacija obrnila in so sedaj zvezni sodniki iz Slovenije nekateri, ki tega sploh ne zaslužijo.

— Kako se počutiš kot sodnik na tekmah? Kakšne vrline mora imeti dober sodnik in kdo je pravzaprav tvoj vzor?

Sojenje nogometnih tekem ni tako preprosto kako se mogoče nekomur zdi. Tu moraš biti energičen, pravičen, pošten, imeti moraš zelo dobro kondicijo in občutek za igro, odlično poznati pravila in kar je najbolj važno misliti in odločati zelo hitro. Avtoriteta pride z izkušnjami, rekel bi, kar sama, ko dobiš sigurnost in ko igralci že vidijo, da znaš soditi. Jaz sem sodil precej tekem od rekreacijskih do prvotigaških in lahko rečem, da nisem nikoli imel takšnih pripomb na svoje sojenje kako so jih imeli drugi. Tepen nisem bil nikoli, prekinil tekmo zaradi izgredov tudi nikoli, a to sta že dva argumenta, ki

dosti povesta. Celo kakšnih glasnih pritožb po tekmah ni bilo nikoli slišati. Moram pa priznati, da me je ravno to gnalo naprej, ker sem se zavedal, da lahko uspeh samo na račun kvalitete.

Vzora v sojenju nimam, niti ne poskušam nikogar kopirati. Bil sem stranski sodnik Tavzesu, Nikiču, Nikoliču, Papecu in ostalim prizanim slovenskim nogometnim sodnikom, toda nikogar ne posnemam. Imam svoj stil. Če bi koga izdvojil od omenjenih potem je to vsekakor Nikič, ki ima precej izkušenj in ki zna soditi, čeprav je od vseh sodnikov naših in tujih, ki sem jih sploh videl v živo ali pa na malih zaslonih name največji vtis pustil naš Edvard Šoštaric.

— Ali bi bil sposoben soditi tudi tekme svetovnega nogometnega prvenstva?

Zakaj ne! Moram pa priznati, da sem na prvi članski tekmi imel precej tremе. Spominjam se bila je to tekma »Mladi šiškar« — »Krim« v Ljubljani in dobro sem jo speljal, kar mi je dalo še več poguma. Zdaj sem veliko bolj izkušen in mislim, da je tekme višjega ranga lažje soditi predvsem zato, ker igralci znajo in igrajo nogomet, v nižerazrednih tekmah pride do izraza vse: snaga in grobosti posebej.

— Za konec pa eno neizogibno vprašanje: kako to, da si se odločil da greš v Irak?

Enostaven odgovor: rabim denar. Sam sem namreč kupil stanovanje zahvaljujoč posojilu TOZD Elektromontaža, zdaj pa imam precej kreditov, pred kratkim sem se tudi oženil in rabim večje stanovanje. Mogoče se tudi odločim za graditev hiše, ker iz Ljubljane ne mislim nikamor. V Iraku ni ne vem kako prijetno, to je dejstvo in marsikdo se mora marsičemu odpovedati, če želi imeti boljši jutri, toda živeti se tukaj da, precej tega je spet lepo urejenega in življenje teče normalno naprej.

Z sodniško kariero pa bom moral najbrž zaključiti, ker mislim ostati v Iraku vsaj eno leto a to je za nogometnega sodnika preveč. Ostane mi edino, da sodim in ne pozabim nogometno žogo na mojih sindikalnih tekmah med našimi sodelavci na Abu Ghraibu, kar je tudi po svoje užitek in veselje.

Husein Talić
Klima-montaža

ZAHVALE

Ob boleči izgubi dragega očeta Andrija Fišerja se zahvaljujem osnovni organizaciji zveze sindikatov v DO Panojnija in svojim sodelavcem za izkazano sožalje in cvetje, ter spremstvo na njegovi zadnji poti.

BOJAN FIŠER

Ob boleči izgubi našega dragega sina in brata Petra Koširja se iskreno zahvaljujem SOZD IMP, DO IZIP in vsem temeljnimi organizacijam, ki so nam izrekli sožalje, darovali vence in cvetje ter ga pospremili na njegovi zadnji poti.

KOŠIRJEVI

Ob boleči izgubi drage, nenačelnice Angele Slovske se iskreno zahvaljujem vsem delavcem SOZD IMP — TOZD KLIMA MONTAŽA v Ljubljani za izrečeno sožalje in darovano cvetje. Še posebno pa se zahvaljujem vsem, ki ste jo spremljali na njeni zadnji poti.

ANTON SLOVŠA
z družino
v imenu vseh
sorodnikov!

PLANINCI NE POČIVAJO ● PLANINCI NE POČIVAJO ● PLANINCI NE POČIVAJO ● PLANINCI NE POČIVAJO ● PLANINCI NE POČIVAJO ● PLANINCI

Tudi letos smo šli na Triglav

Planinsko društvo IMP je letos organiziralo peti, lahko rečemo že tradicionalni, izlet na Triglav. V petek, 6. avgusta sta avtobusa DO Promont in DO IKO odpeljala 72 planincev izpred Titove 37 proti Vratom oziroma Rudnemu Polju. Smer si je lahko izbral vsakdo sam. Tako se je iz Rudnega Polja, mimo Velega Polja do Planike v petek znojilo štirideset naših planincev, iz Vrat do Staničeve kočice pa 32. Zaradi obnovitvenih del na Kredarici so morali prespati v Staničevi koči. Vzpon na vrh je bil planiran za soboto zjutraj, nekateri so očaka »pohodili«
že v petek popoldne.

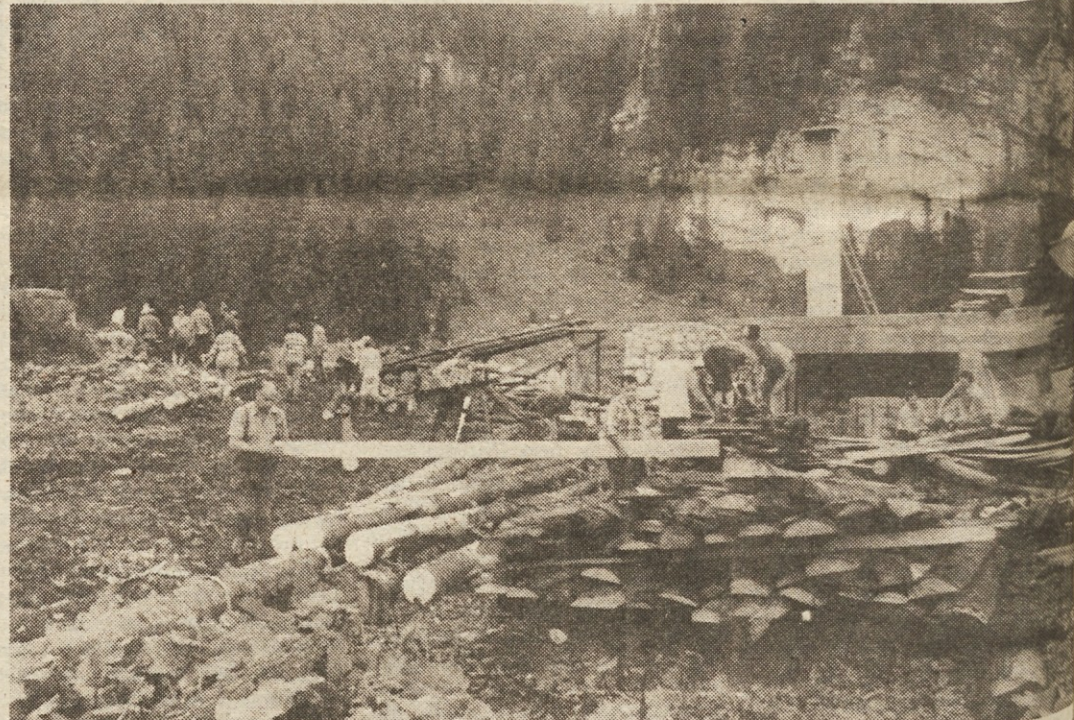
Še zadnji posneti v sobotnem jutru pred Planiko za zadnji del vzpona.

Oblaki se v petek niso hoteli razpediti, kljub temu se je skupinica naših planincev odločila, da se s Planike povzpne na vrh, kjer je nastal tale »megleni«
posnetek. Želja se je izpolnila, trud je bil poplačan. V soboto so ga »osvojili«
še vsi ostali, nekateri pa v bolj muhastem vremenu.

Pot do vrha, sestop do kočice na Doliču in potem preko Prehodavcev do kočice pri Sedmerih jezerih je bila sobotno »delo«, ki so ga najbolj počasni opravili do sredine popoldneva in tako niso ušli plohi, ki je preprečila, da slovesni krst ni mogel biti pred kočico, ampak v njeni jedilnici. Izvedba krsta je bila ob številnih firbcih, s 25 novopečenimi planinci in premalo prostora v jedilnici lepo doživetje. Sodnik je bil sicer zelo strog in zelenci so jih dobili po zadnji plati, kajti rablji so neusmiljeno izvrševali njegove odločitve. Na fotografiji: sodnik se pravkar odloča.

Na Planini Jezero gradijo člani Planinškega društva Integral novo kočico, ker je prejšnja pogorela. Na gradbišče so pripeljali les za ostrešje. Naši planinci so organizirali enourno delovno akcijo, zavihali rokave in pospravili vse krajnike v skladovnico.

Pred odhodom na Zadnji del poti preko Planine Vogar do Stare Fužine je nastal tale skupinski posnetek. Prihodnje leto bo na tem mestu zopet kočica in ena najlepših poti od triglavskih jezer do doline bo še bolj obiskana.

Nedelja, 7. avgust ob petih zjutraj. Večina je že pripravljena za zadnji del poti, ki je od kočice pri sedmerih jezerih vodila pod Tičarico, preko Planine Ovčarja do Planine Jezero.

V Staro Vužino sta prišla avtobusa in proti Ljubljani odpeljala naša planince. Organizatorji so se potrudili in šlo je brez večjih težav. Zjutraj znoj in strah, ker je nekatere nevihta ujela v steni, so bili pozabljivi ostali pa bodo lepi spomini in nove želje za spoznavanjem novih lepših gora.

TONE ŠTRUMER

Vtisi z izleta na Marmolado: ko vidiš tuje gore, še bolj ceniš domače lepote

Med planinci v IMP je bila že dlje časa prisotna želja obiskati kakšno tujo gorsko skupino. Vendar želje so eno, realnost drugo. Na lanskem občnem zboru, ob petletnici društva je bil predlog za inozemsko visokogorsko turo vsesplošno podprt od vseh prisotnih.

Od takrat se je začelo razmišljati kam, kdaj in kako. Bila sta dva predloga. Prvi za vzpon na Monte Rosso z Italijanske strani, drugi za Marmolado. Komisija za izlete, ki je bila na novo formirana, se je odločila za Marmolado. Vodstvo in organizacijo izleta je prevzel tov. Klojučar, ki je tam že bil in so mu bile razmere poznane. Vodili so domači planinski vodniki, ki so kljub pomanjkanju izkušenj v ledeniškem svetu delo dobro opravili. Za prevoz smo dobili avtobus od Promonta, kar je tudi pocenilo vsa zadeva.

Naj takoj na začetku potolazim razne zapečkarje in moraliste, ki jih je skrbelo, da ne bi zapravili preveč, družbenih sred-

stev. Vse stroške v Italiji je plačal vsak udeleženec sam. Za prevoz pa smo prispevali vsak po 100.000 starih din. Menda po končanem obračunu dobimo še nekaj nazaj.

Dan odhoda, 20. avgust 1982 se je vse bolj približeval. Vedno več je bilo dela z zbiranjem lir, opreme in drugih potrebnih stvari. Končno smo dočakali zaželeni dan odhoda in ob pol štirih zjutraj začeli kapati skupaj.

Preko Lienza v Italijo

Zborno mesto je pred upravo IMP na Titovi. Zgodaj zjutraj, še v temi se začnemo zbirati. Prihajamo posamezno, po dva, po trije otovorjeni z nahrbtniki. Že pogled na nas pove, da se odprav-

ljamo v visoke hribe. Smo iz različnih tozdov. Nekateri se poznajo med seboj, najde pa se tudi nov obraz, ki ga vidiš prvič. Imamo tudi štiri goste iz škofje-loškega in dva iz kranjskega planinskega društva. Takoj ko pripelje avtobus se brez ceremonij vkrcamo in odpeljemo. Spotoma vstopijo še tisti, ki so čakali v Sentvidu, Jeprci in Kranju. Zdaj smo kompletni. Trideset nas je s šoferejem vred. Ravno prav za udobno vožnjo, brez gneče.

Na meji nimamo problemov. Na vprašanje carinika, če imamo preveč denarja, se jih najmanj pet oglasi, da ga imamo premalo. Verjame nam in zapusti avtobus.

Prvi postanek za »dušo privezat« je od Beljaka naprej. Lastnik gostilne je Slovenec. Ponuja nam golaž juho, pa se ne damo premotiti. Župa za zajtrk to nam ne paše. Smo bolj za gladko tekočo stvar. Pivo, kava pa kakšen »kapsel« vmes.

Nadaljujemo po lepo urejeni Dravski dolini. Vreme se kisa in kmalu začne polahko deževati. V Lienzu se ustavimo za nakup opreme in kave. Za vsak slučaj, če bi bile trgovine v Italiji zaprte. Avstrijsko-italijansko mejo prestopimo pri Dabbiacu. Tuži tu gre gladko. Polica žigosa potne liste, carinik pa nas preseneti z »na svidenje«.

Južna Tirolska

Čeprav smo v Italiji, imajo kraji čisto avstrijski pečat. Vsi napis so dvojezični. Imena hotelov in lastnikov trgovin pričajo da je tukaj avstrijska manjšina skoraj v večini. Vzpenjamo se na prelaze in spuščamo v doline. Nič ni ravnega sveta. Kar tri prelaze okrog 2000 m prevozimo v nekaj urah. Naselja so si podobna. To so sami penzion, velikih hotelov ni. Je pa vsaka hiša hotelček v malem. Tu ljudje živijo za turizem in od turizma. Že sedaj je turistiv kot pri nas na morju, kaj šele pozimi, ko nastopi glavna sezona. Takrat se zavrtijo sedaj osamljene vlečnice in biti mora zares živahno. Južna Tirolska to je smučarski raj. Za pol Slovenije samih Kranjskih gor in Kravavev. Vsi ti centri so med seboj povezani z žičniškimi sistemi, tako da omogočajo veliko gibljivost smučarjem in izbiro smučišč.

Vreme je čemerno. Vidimo le naselja, travnata pobočja, gozdove in del skalnih velikank, ki prehajajo v meglo. Vrhov ne vidimo.

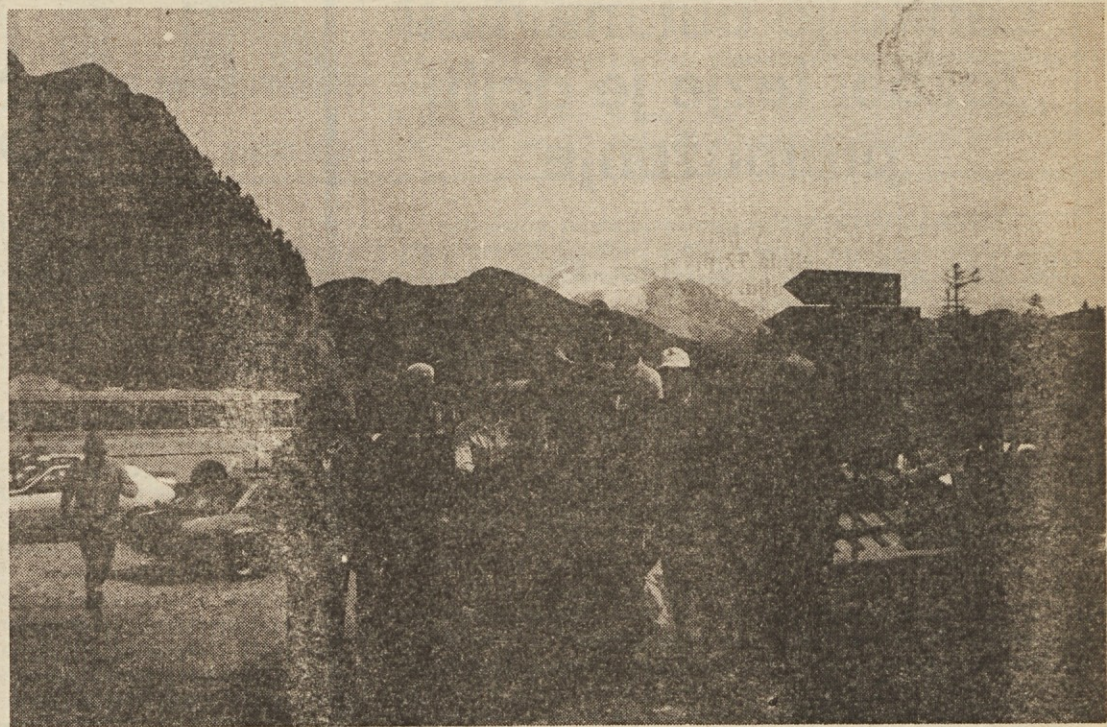
Še nekaj je tukaj, kar priča da so se za ta ozemlja vodile borbe. To so vojaška pokopališča, in kostnice iz 1. svetovne vojne. Tu je potekala ena izmed front, podobno kot pri nas soška fronta v Julijskih hribih.

Takrat so Avstrijci izgubili te kraje in to izgubo še danes težko prenašajo.

Bližamo se našemu »avtobusnemu« cilju. To je kočica Ettore Castiglioni v vnožju Marmolade 2044 m visoko.

Veseli večer

Močno dežuje, ko iz avtobusa tečemo v kočico. Veseli smo ker smo vsi dobili prenočišče. Razmestimo se po sobah. Jedilnica je prostorna in svetla. Lesena oprema in opaži ji dajejo prijetno domačnost. Servirajo nam večerjo. Najprej makarone. Ker mislimo da je to vse se nam zdi nekam malo. Potem pride na vrsto še ostalo vključno z breskvami. Prava počitniška večerja, po kateri se pijača prav priče. Dobro vino nas razživlja. Kmalu se oglasijo najboljši pevci, fušarji jim pa po svojih močeh pomagamo. Italijani z zanimanjem poslušajo in ploskajo. Potem se sko-

Z izleta na Marmolado.

rajžijo in zapojejo še oni. Seveda jih tudi mi nagradimo s ploskanjem. Na račun pridejo tudi tisti s polno malho vicev. Vse sorte jih slišimo. Od političnih, gospodarskih do takih s seksi vsebino. Starih in novih kakor za katerega. Naj za vzorec enega napišem še za bralce IMP glasnika:

Kakšna je razlika med kravjim repom in zvestim možem? Odgovor: Nobene oba celo življenje po eni p...i (parceli) točeta.

Med veselimi pogovorom in petjem večer hitro mineva. Podaljšamo ga v eni izmed sob, v katero se nas nabaše precej čez deset, Zunaj grmi in se bliska. Upamo da se bo vreme čez noč zdvijalo. Res je tako in zjutraj nas pozdravi »šajba«.

Vzpon

Po zajtrku se otovorjeni zgnetemo v avtobus, ki nas zapelje nekaj sto metrov naprej. Cesta pelje po vrhu pregrade akumulacijskega jezera. Prestopimo na žičnico, ki nas dvigne tristo višinskih metrov do začetka ledenika. Tu se začne resni del ture. Sonce sije. Mažemo se s kremo in navezujemo dereze. Pride do prvih zapletov. Nekateri nimajo derez in brez njih ni varno hoditi po ledeniku. Morajo ostati in se vrniti v dolino.

Le Tine se ne more sprijazniti s tem. Želja priti na vrh je prevelika. Nekdo od organizatorjev mu je dereze obljubil in ne držal besede. Padejo očitki, ki grozijo pokvariti dobro razpoloženje. Situacijo reši naš predsednik in Tinetu odstopi svoje dereze. Oba sta zadovoljna. Eden, ker mu je pot na vrh omogočena, in drugi, ker je rešil pretečo zdravo.

V navezah sopihamo po strmih in trdem ledeniku. Nekaterim nagajajo dereze, zato napredujemo počasi. Izogibamo se ledeniških razpok in se približujemo skalnemu delu poti. Ta odsek je zelo strm. Čez najtežji del je napeta zanka, ki olajšuje plezanje. Od nekod so se privlekle megle. Z lepim razgledom je konec. Robert s svojo navezo je pred nami. Že so dosegli vršni greben.

Nekaj vpijejo, da je nekdo zdrsnil. Ko pridemo do njih res gledajo precej prestrašeno. Nekaj metrov od njih je zdrsnil eden od Nemcev ki sta hodila nenavezana. Videli so kako je padel, kriknil in že je izginil v megli.

Slučajno prideta z vrha dva Italijana, domačina, v uniformi. Sta od gorske reševalne službe. Po sledi zdrsa gresta do roba, kjer se začne skalni prepad. Pokrižata se in eden polglasno reče »Morto« »Siguro« vpraša nekdo od naših. »Siguro« odvrne Italijan in pove da je v megli šeststo metrov ledene strmine. Svetuje nam, da gremo po levi strani grebena, kjer je pot lažja in manj izpostavljena. Navežeta prestrašenelega ponesrečenčevega kolega in mu pomagata v dolino.

Mi pa počasi in mnogo bolj previdno napredujemo proti vrhu. Kmalu ga dosežemo. Za večino udeležencev je to najvišja točka, ki so jo do zdaj dosegli. Zaradi megle ne vidimo drugega kot dvometrski križ, zmontiran iz cevi. Za glavni užitek — lep raz-

gled z vrha smo prikrajšani. To je razlog da se ne zadržujemo dolgo.

Sestopimo po isti poti. Srečamo še zadnjo našo navezo, ki sopiha navzgor. Sestop po strmih skalnem žlebu je še bolj neroden kot vzpon. Prijetno pa je hoditi po ledeniku navzdol. Ni naporno, pa še led se je zmečkal, tako, da je hoja pravi užitek. Tudi megle ni več. Samo vrh je bil zavil v njo. Škoda.

Na zgornji postaji žičnice spet začne deževati. Hitro se spakiram v gondole. Ker so odprte in brez strehe nas veš čas vožnje pošteno namaka.

Sobota je in v koči je precej novih planincev. Malo se moramo stisniti. Bolj hrupno je kot včeraj. Deloma tudi po naši zaslugi. Za seboj imamo uspešen vzpon. Vsi smo veseli, najbolj pa organizatorji in vodniki. Z njih je padlo breme skrbi. Damo si duška. Kar prekratek je ta večer. Dekleta začnejo pometati in preselimo se v sobe, iz katerih je še pozno v noč slišati vesel pogovor.

Povratek preko Cortine D'Ampezzo

Zadnji dan izleta imamo najboljšo vreme. Po zajtrku zapustimo kočico. Do Arabbe nam je pot že znana, tu pa zavijemo proti Cortini d'Ampezzo. Še dva prelaza nas ločita od tega dvakratnega prizorišča zimskih olimpijskih iger. Smo v središču Dolomitov.

Znano je, da so Dolomiti južni del vzhodnih alp imenovani po francoskem mineralogu Dolomieuju, ki je leta 1870 opozoril da en del teh hribov sestoji iz dolomita, to je iz kalcijevega in magnezijevega karbonata, ki sta mu često primešana železo in mangan. Dolomiti malo spominjajo na stolpe iz ameriškega Monument Valleya, le da je kamenina svetlejša in vnožje ni rjavo puščavsko, ampak zeleno, poraščeno s smrekami in macesni, v višjih legah na prelazih pa s travo. Prehodi iz teh zelenih podstavkov v prepadne, drzne skalne vrhove so zelo ostri. Stene teh hribov so strmejšje kot v ostalih Alpah. Tudi pozimi so kopne, ker so prestrme, da bi se sneg prijel in obstal. Marmolada je najvišji vrh Dolomitov, vendar je njen videz drugačen. To je precej kopast vrh, tudi poleti vkovan v sneg in led. Po svojem videzu bi bolj spadala v Savojske ali Centralne Alpe.

V Cortini se ne zadržujemo dolgo. Nadaljujemo proti Misurinskemu jezeru in naprej proti bireru Dolomitov, to so Tri Cine. Od Misurine do vnožja Cin pelje tudi edina cesta, kjer smo morali plačati cestnino. Na koncu ceste, blizu parkirišča je kočica s samopostrežno restavracijo. Po toliko ovinkih že kar paše napolniti nastajajočo praznino v trebuhu. Posebno še, ker smo dobili finančne okrepitve. Modro vodstvo nam vrača višek denarja, kar je vsekakor lažje, kot če bi ga zmanjkalo in bi ga morali od nas finančno izsušenih dodatno zbrati.

Kar moralo ti dvigne tak nepričakovano »dobiček«, kot trinajsta plača za novo leto.

Nekateri gredo po stezi do kočice Lavaredo in še naprej. Tu dobijo Tri Cine tisto značilno svetovno znano podobo. Vrh stene je 45 m izven vertikale, en sam ogromen previs. Visoko zgoraj opazujemo rdeče, plave ali rumene pikice. To so alpinisti, ki plezajo proti vrhu.

Ob dveh se zberemo in se začnemo spuščati proti Auronzu. Sploh je vožnja po Dolomitih eno samo dviganje in spuščanje po serpentinastih cestah. Za šoferje avtobusov mora biti vožnja zelo utrudljiva.

Piščanci v Carniji

Proti Tolmezzu se pokrajina začne spreminjati. Nič več ni gorskih prelazov. Vozimo se po globokih dolinah. Rečne struge so skoraj suhe, vendar zelo široke, kar priča da je občasno veliko vode. Tudi arhitektura se spreminja. Hiše so kamnite, podobno kot pri nas v soški dolini. Čuti se vpliv Primorja. V nekaterih seljih so vidne še posledice potresa. V Carniji se ustavimo. Prilika je še za zadnje nakupe, pa tudi okrepčati se je treba. Kljub temu, da je nedelja, so vse trgovine, gostilne, bifeji in štanti odprti. Zapodimo se v bife, kjer pečejo piščance. Približno 80 se jih vrta naenkrat naokoli. So že lepo zapečeni in dišeči. Porcija je pol piščanca. Skoraj tretjino runde jih pospravimo in zalijemo s pivom. Sonce je že zašlo, ko se po kanalski dolini odpeljemo proti Trbižu. Dolina je ozka, na nekaterih krajih skoraj soteska. Polna je predorov in viaduktov za bodočo avtocesto. Ko bo vse to povezano bo nastal nov obvoz in marsikatera turistična deviza bo po tej cesti obšla Slovenijo.

Po okrepčilu smo postali zelo živahni. Morebiti tudi zato, ker se je ohladilo in stemnilo. Noč ima svojo moč. Pred mikrofonom se menjavajo solo pevci, recitatorji in humoristi. Mimogrede smo pri Marinšku in naprej v Ljubljani pred našo plavo upravo.

Še bomo šli

Vsi udeleženci smo mnenja, da je bil izlet prijeten in je lepo uspel. Nekateri govorijo, da imamo doma dovolj lepih hribov in nam ni treba v inozemstvo. Vendar tisti ne gredo na izlet ne doma in ne na tuje. Čimveč drugih hribov vidiš, bolj ceniš naše domače in spoznaš, da so resnično lepi, čeprav ne tako visoki. Bili smo iz različnih sredin, vendar na koncu smo bili že ena sama vesela družina. Morebiti so ravno zato, ker smo bili z vseh vetrov, odpadle tiste debate o tovarniških problemih, ki tako rade povzročajo zdrahe.

Že na poti domov so padali predlogi, kam bomo šli prihodnje leto. Monte Rosa, Breithorn? Kdo ve. Upamo, da to niso bili samo predlogi, ampak, da se bo to tudi uresničilo. Želja za v bodoče je znana.

ŠE BI ŠLI.

TONJE GRADIŠEK

Od strahu, do zmagoslavja

Še danes ne morem verjeti, da sem se v navezi IMP-jevih planincev ter v spremstvu očeta in sestre povzpela na 3342 metrov visoki vrh — Marmolado. Prekrasno je bilo, čeprav me je bilo kar precej strah pred mogočno goro.

Pod samim ledenikom sem prvič dojel, kaj je to večni led, saj se je ledena gmota grozeče belila pred nami.

Oče mi je navezal dereze, ne tiste prave alpinistične, ampak, kot je rekel, »kolcarske«. Sprva sem hodil kot po jajcih. Neverjetno kako trd je lahko led sredi poletja. Noge so se mi kar tresle, ko sem po navodilih očeta in vodnika Riharda zabijal dereze v trd led. Dolgo je trajal vzpon po živem ledu. Kar hvaležen sem bil očetu, da je vzel s seboj dereze, saj brez njih sploh ne bi zmogel takega vzpona. Ko se je ledenik prevesil v ravnejši del, je bilo nekoliko lažje. Kot iz letala smo pod sabo gledali Dolomite, jezero Fedaia, ljudje pod nami so vse bolj postajali majhni kot mravlje. Sonce je prijeto sijalo in zamazani ledenik se je kljub temu, da je bil bolj siv kot bel, kar svetil. Neverjetno se mi je zdelo, da tako pogumno koracimo čez ledeniške razpoke, katerim ni bilo videti dna.

Marmolada je medtem dobila kapo in megla se je počasi začela spuščati proti nam. Iz ledeniškega poletja smo se prevesili v pusto jesen, pa še na pol poti nismo bili. Nenadoma se je pred nami pojavila skoraj navpična stena. K sreči smo kmalu zagledali, da prva naveza, ki jo je vodil tovariš Robert že premaguje prvih dvesto metrov. Naveza vodnika Marjana se je ravno pripravljala za prve korake v steno. Franci, Rihard in mi trije z očetom in sestro smo bili zadnja naveza, zato smo se hitro pripravili za vstop v steno. Pridružili so se nam še nekateri člani iz naveze tovariša Nandeta. Sredi stene smo srečali skupino italijanskih planincev, ki so se vsi prestrašeni vračali. Oče se je z njimi nekaj pogovarjal in kmalu nam je bilo jasno, da se je zgodila nesreča. Kolena so se mi šibila in komaj sem še

dihal. Najraje bi videl, da bi me ata dal kar v nahrbtnik. Vendar stena na 3000 metrih ne pozna šale in smo se kar kmalu spet začeli vzpenjati.

Po nekako sto metrih spet srečamo skupino italijanskih planincev s financarjem — alpinistom. Financar je očetu povedal, da do vrha ni več kot tristo metrov, da se moramo držati kamnite smeri in ne prečkati ledenika. Ko smo izstopili iz stene v ledeniški del, smo zelo jasno videli sled, kjer je nekaj časa počasi, potem pa vse hitreje drsel nesrečni avstrijski planinec. Padel je preko 800 metrov globoko.

Naša prva skupina s tovarišem Robertom na čelu je vse to videla in je na prehodu iz stene obstala. Vzpon ni bil več težaven.

Nenadoma smo v megli zagledali velik železen križ, ki je pomenil vrh Marmolade. Nisem mogel ne jesti ne piti, samo dregetal sem. Verjetno od strahu zaradi padca nesrečnega planinca. Še obvezno fotografiran je pred križem in lulanje v koči in že smo se pripravljali za spust. Megla je postajala vse gostejša. Spust je potekal po isti poti kot vzpon. Brez težav. Tudi sam sem postal bolj pogumen, saj mi je šlo kot po maslu. Pri tem je imel glavno besedo tovariš Franci, ki me je z vrvojo skrbno varoval.

Sredi stene sem v razpoki zagledal drobno belo cvetico. Najraje bi jo utrgal, pa se mi je revica zasmilila. Saj je pri njej tako kratka pomlad in tako dolga zima.

Zadnji metri spusta so bili še najbolj naporni, pa spet dereze in spust po ledeniku. Proti koncu ledenika se je nebo povsem stemnilo in pričelo je snežiti kot sredi prave zime. Mokri, utrujeni in zelo, zelo srečni smo se vrnili v kočico. Uspel mi je prvi podvig nad 3000 metrov visoko goro. Zame in za mojo sestro je bil to več kot planinski krst. V enem dnevu sem doživel vse štiri letne čase, preživel strah in doživel občutek prelepega zmagoslavja, ko osvojiš tako mogočno goro, kot je Marmolada. Planinci IMP so se res odlično izkazali!

TOMAŽ GROFF

Kaj narediti, če dela en stroj za dva tozda?

Lahko je ustanavljati tozde, težje je deliti premoženje

Ko hočemo iz »objektivnih« razlogov razdeliti proizvodna sredstva, prostore in drugo imetje med dva tozda, ne moremo predvideti vsega, kaj se bo zgodilo pozneje. Kadrovske delitve v tozdu bolj ali manj uspešno rešijo, v proizvodnji, za stroji, v skladiščih in še kje pa še dolgo časa ni vse tako, kot je bilo prej, ko je bila temeljna organizacija združenega dela še ena, torej nerazdeljena.

Stroji, orodje in vse ostalo, kar spada zraven, se delijo na nove »lastnike«. Ker pa je proizvodnja takšna da en stroj lahko dela za dva tozda, nastane problem. Kako zdaj rešiti to vprašanje dela in plačila?

No, ker se pa stroji navadno ne dajo spraviti v omarico, so torej na razpolago medtem, ko je z orodjem drugače; tega daš lahko pod ključ in tako preprečiš onemu iz drugega tozda, da ne bo mogel normalno delati, pa še kaj takega bo zraven govoril, kar ni lepo slišati.

V tem času, ko moramo dnevno skrbeti za čimbolj uspešno gospodarjenje vsepovsod, je tudi po tovarnah ključno vprašanje pozitivnih dosežkov. Ker pa ni niti dovolj prostorov niti denarja, da bi v vsakem novem tozdu kupovali tudi vse nove stroje, si obstoječe stroje delita dva, ali trije tozdi. Ob tem pa nemalokrat nastajajo dokaj zapleteni problemi, ki jih je treba hitro in tudi strokovno reševati. To pa že ni naloga za take, ki ne znajo uspešno in pravilno ukrepati v korist vseh prizadetih.

Zavedati se je namreč treba, da tudi delavcu že zdavnaj ni vseeno, kako se bo kaj rešilo. On mora rešitev dobiti že predse, tako, da jo samo uresniči. Tarnanje nad čim, kar je lahko rešljivo, ali pa malo težje, ne spravlja v nerazpoloženo samo prizadetega, ampak ima takoj ob sebi še druge, ki »zapravljajo« delovni čas z debato o nečem, kar je pomembno po krivdi nekoga delo preslabo pripravljeno, ali zanemarjeno, če ne pozabljeno.

Da pa bi bilo pri premagovanju raznih ovir, težav in zavor, moramo v soglasju iskati poti za hitre rešitve, kajti razni izgovori, kdo vse je česa kriv, nič ne pomagajo, če našega samoupravljanja ne tolmačimo tako, da vsi vse zmoremo v našo in skupno korist.

FRAN VODNIK

Vabljeni na druge športne igre IMP!

Dobimo se 25. septembra

Priprave na 2. športne igre delovnih organizacij SOZD IMP so v teku. Ekipa delovnih organizacij se bodo pomerile v naslednjih disciplinah: moški: mali nogomet, odbojka, namizni tenis, kegljanje in streljanje z ZP, ter v letos novi disciplini rokometu; ženske ekipe pa v odbojki, kegljanju, namiznem tenisu in streljanju z ZP. V šahu lahko tekmuje moška ali mešana ekipa.

discipline razen kegljanja se bodo organizirale na športnih objektih v Murški Soboti. Keglanje bo predvidoma v Ljutomeru na kegljišču v hotelu »Jeruzalem«, razen če bi se prijavilo tudi večje število ženskih ekip; potem bodo ženske tekmovaly v Radencih, da bi tako tekmovalje prej končali. Vso organizacijo tekmovalja v kegljanju so predali v organizacijo in izvajanje kegljaškemu klubu »Čarda« iz Murške Soboty.

Tudi ostale discipline bodo izvajale posamezne telesnokulturne organizacije v Murški Soboti. Streljanje z ZP bo na občinskem strelišču v organizaciji Občinske strelske zveze Murška Soboty (Mladinska ulica). Rokomet bo v organizaciji Pomurske rokometne zveze na odprtem igrišču v DO »Mura«. Od-

bojka bo v telovadnici DO Mura za moške in v kolikor bo večje število ženskih ekip, v telovadnici CPŠ za ženske. Sojenje je prevzelo športno društvo Mura. Namizni tenis bo v CPŠ v organizaciji namizno teniškega kluba. Mali nogomet bo na asfaltnih igriščih ob dijaškem domu in II. osnovni šoli. Tekmovalje bo izvajali Medobčinsko društvo nogometnih sodnikov M. Soboty.

Ekipa bodo tekmovaly za uvrstitve od prvega do 11 mesta posamezno. Vsako doseženo mesto v uvrstitvi bo prineslo od 10 do 100 točk za doseženo uvrstitev delovne organizacije. Delovna organizacija, ki bo zbrala največ točk bo prejela prehodni pokal.

Zbor vseh ekip bo v soboto 25. septembra 1982 ob 7.30

pred dijaškim domom v Murški Soboti. Ob 8.00 uri bo slovesna otvoritev II. športnih iger in nato ob 8.30 pričetek tekmovalja po disciplinah.

Za vse prijavljene udeležence tekmovalja bo organizirano kosilo v dijaškem domu od 12. do 14. ure po razporedu, ki bo objavljen na dan tekmovalja.

Posamezne delovne organizacije morajo svoje ekipe prijaviti do vključno 10. septembra, na obrazcu, ki je bil priložen razpisu. Zrebanje posameznih ekip bo 15. septembra v Murški Soboti po seji Koordinacijskega odbora sindikata SOZD IMP. O zrebanju bodo posamezne DO obveščene v pisni obliki do 20. septembra. Poimenski seznam udeležencev je potrebno poslati do 15. septembra.

Za oddaljene DO je omogočeno, da njihove ekipe prenočijo v Murški Soboti v Dijaškem domu. Stroške prenočevanja plačajo sami ali DO.

V Murški Soboti pričakujejo polnoštevilno udeležbo ekip in športno igro.

»ZA«

Planinci vabijo na izlet v neznano!

Kot vsako leto bodo planinci tudi letos organizirali izlet v neznano. Letos bo posebej slovesen, ker bodo s njem razvili tudi prapor Planinskega društva IMP. Torej pričakujejo številno udeležbo na izletu, ki bo krenil na ponedeljek, 17. oktobra ob 6. uri izpred poslovne stavbe IMP na Titovi 37. Prispevek je 10 dinarjev, prijavitelje pa se lahko pri poverjenikih.

Toliko so nam izdali v prejšnjem letu, druga pa ostaja neznanost, kaj kot se za izlet v neznanost spodobi. Obljubljajo pa, da bo pot zanimiva in program pester kot vsako leto.

Pred izletom v neznanost bosta še dva lepa planinska izleta.

18. in 19. septembra vabijo na Jalovec. Skupino bo vodil Pico Hribar.

26. septembra pa vodijo omočje, nje, kor

Bi radi dopisovali v Glasnik, pa ne veste kako? Prijavite se za novinarski tečaj!

Šport tudi na počitnicah

V Fiesi so tekmovali v namiznem tenisu in nogometu

V počitniškem domu IMP v Fiesi je bilo od 26. 7. do 29. 7. 1982 organizirano tekmovalje v namiznem tenisu. Med gosti, ki so letovali v tem času je bilo veliko zanimanje, kar priča tudi precejšnje število prijavljenih tekmovalk in tekmovalcev, ki jih je bilo skupno 19.

Prijavljeni za tekmovalje: ŽENSKESKE: Ingrid Kalan, Valentina Dermastija, Jana Dermastija, Marina Vrhovec in Danica Bele

MOŠKI: Jože Peterlin, Milan Rogelj, Zvone Omahen, Marjan Strojjan, Anton Muc, Sebastijan Muc, Adi Okoren, Marjan Dermastija st., Marjan Dermastija ml., Stane Vrhovec, Jože Okoren, Anton Kobal, Dušan Bele in Korinšek Marjan

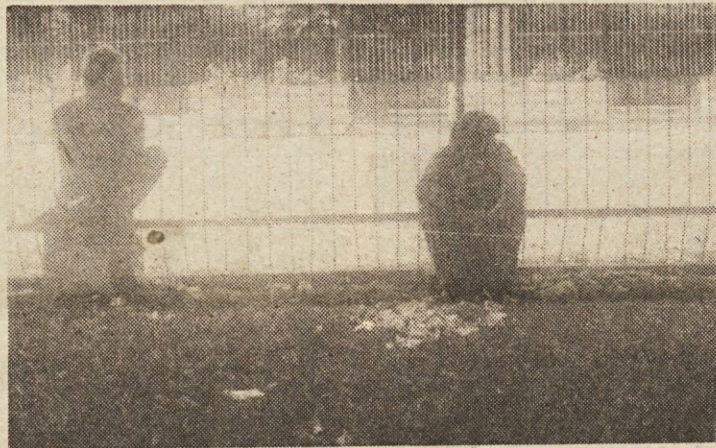
Zmagovalci: ŽENSKESKE: 1. Valentina Dermastija, 2. Ingrid Kalan, 3. Jana Dermastija MOŠKI: 1. Marjan Dermastija

stija st., 2. Dušan Bele, 3. Zvone Omahen

Upravnik doma je vsem zmagovalcem ob zaključku podelil simbolične nagrade. Zaključek tekmovalja je popestril simpatičen nastop najmlajših dopustnikov pod vodstvom tov. Valentina Dermastija.

Gostje so organizirali tudi tekmovalje v malem nogometu in dosegli naslednje rezultate, ko so 28. 7. stari premagali mlade s 5:2, nato pa so se 29. 7. pomerili še v košarki, ko so mladi premagali stare s 17:16.

30. 7. 1982 — Mali nogomet: IMP : PIRAN 4:1.

Pasji dnevi so bili letos zares vroči in tako so se nekateri Panonijini delavci navadili med malico posedati v prijetni senčici dreves okrog tovarne. V tem ni nič slabega. Tudi to ni nič narobe, če malicajo na prostem. Ni pa lepo, da puščajo za seboj prazne tetrapake in druge smeti. Prav čudno je, zakaj jih mečejo po travi, saj okrog tovarne ne manjka posod za odpadke. Nekega dne bo pod drevesi toliko smeti, da si bodo morali iskati senčbo kje drugje. (Foto: F. K.)

Še ena zgodba o poti na Triglav

Krave so se obrnile, naši vrli planinci pa kar naprej do vrha

V tej številki Glasnika imamo zares precej člankov o podvigih naših planincev, toda teh vtisov ene od mlajših udeleženk pohoda prav gotovo ne moremo vreči v koš!

Tudi letos je planinsko društvo IMP organiziralo pohod na Triglav. Letos smo pričeli pot s Pokljuke, čez Velo polje.

Pot se je vila najprej skozi gozd. Parkrat sem se spotaknila ob korenine, zato sem že komaj čakala, da pridemo iz gozda. Dolgo res nismo hodili, ko so smreke in macesne zamenjali pritlikavi bori. Steza je bila zelo ozka in skalnata. No, vsaj korenin ni bilo, sem si mislila. Naprej bo šlo brez težav. Pa ni šlo brez težav. Kar naenkrat so se pred nami znašle krave. Bilo jih je kakih dvajset. Steza je bila tu nekoliko položna, zato se je kolona krav pomikala kar hitro. Ko pa se je bilo treba povzpeti, se je ustavilo. Krave niso hotele naprej. No, če ne bo šlo naprej, bo šlo nazaj, smo si rekli. Pa ni šlo lahko nazaj. Krave je bilo treba obrniti. Kar pa na ozki stezi, ni bilo lahko. Končno so se krave le premaknile in se vrnile nazaj na pašnik. Na poti od Pokljuke do Vodnikove kočice smo imeli tudi čistilno akcijo.

Nekaj sto metrov naprej od Vodnikove kočice smo na poti zagledali kozoroga. Ko smo se mu približali, se je urno umaknil na bližnjo skalo in nas od zgoraj opazoval. Bil je zelo lep.

Do kočice Planika, pa smo se potem pogovarjali le o kravah in kozorogu.

Na Planiko smo prišli zelo zgodaj. Zato se je oče odločil, da gre še na Kredarico. Meni se sprva ni dalo, potem sem pa le šla. Pa se mi je lenoba obrestovala. Ravno pod kočico se je ulil dež. Brat in oče sta prišla v kočico še pred dežjem, jaz pa sem bila premočena do kože. Ko sem dobila žig in je dež ponehal, ter sem se nekoliko osušila smo se vrnili na Planiko.

Zjutraj smo se povzeli na Triglav. Na vrhu je zelo pihalo in bilo je mraz, zato smo se kar hitro spustili s Triglava. Vračali smo se na Dolič. Potem pa preko Hribaric na Sedmera triglavska jezera. Pri največjem, četrtem jezeru smo se ustavili za pol ure. Tu smo se napili vode in odpočili.

Pot smo nadaljevali do kočice. Tam je bil krst tistih planincev, so bili prvi na Triglavu. Krst potekal po vseh visokogorskih pravilih, kakor je tudi pisalo na krstnem listu, ki ga je vsak krstnec dobil.

Pri tem krstu je bilo smehljivo. Sodišče in rablji so bili čudno nasmehljani, pri tem pa so se delali najbolj resne. Sodnik je imel plašč kar navadno rjuho, za klobuk pa gojzar. Porota pa je bila oblečena še najbolj delovno, predpasnikom. Dela pa je imela kar veliko, saj je bilo sodnik pod gojzarjem zelo vroče, pa je žejen je bil kar naprej. Rablja je imela namesto črnih krink koš za smeti na glavi. Obred krstčenja pa je potekal takole:

Najprej je moral krstnec boter postaviti na mizo liter meč. Nato je sodnik zastavil krstnec vprašanje, ki pa je imel ponavadi več odgovorov, zato je krstnec odgovoril vedno na eno robe in jih dobil nekaj po zadnji plati.

Naslednje jutro smo nadaljevali pot v dolino. Na Planini je zero smo se ustavili. Pomagali smo pri gradnji kočice, ki je pogorela. V Bohinju nas je čakal autobus. In polni lepih vtisov smo se odpeljali nazaj v Ljubljano. MOJCA URBANČIČ

Nov uspeh Panonijinih strelcev

Spet tri prva mesta

Panonijini strelci so spet osvojili dva pokala. Najprej so se udeležili streljanja z zračno puško v organizaciji strelske družine Brezovci pri Murški Soboti. Jože Kovačič je zmagal med posamezniki, Panonija pa je dosegla tudi ekipno zmago. Na tekmovalju z malokalibrsko puško v organizaciji strelske družine Mura pa je bil Jože Kovačič drug med 41 udeleženci, med ekipami pa je zmagala Panonija.

Ko so požarni inšpektorji obiskali delovno organizacijo Panonija, tega bo že kmalu dva meseca, so nas opozorili, da je skladišče za barve in lake na prostem pretesno. Toda do danes se ni še nič spremenilo. Sodni z barvami so še vedno nakopičeni tja do ograje, vmes pa so tudi vnetljive tekočine. Morda odgovorni čakajo na mesec varstva pred požari, da bodo poskrbeli za primerno skladiščenje barv in vnetljivih tekočin? (Foto: F. K.)